

קובץ הירחונים

„שערי תורה“ = „חורב“

יו"ר בעזה"ת להגדיל תורה ולהרמת כבוד ד'ומלי

העורך: **ישראל איסר** בהגאון מרן **יצחק הכהן פייגענברג** זצ"ל

האדרוססא *Red. „Szarej Tora“, Warszawa, Muranowska 4 m. 30.*
תלפון 348-65 *P.K.O. 8,138.*

Warszawa, luty 1931

שנה א.

ב"ה תארשא אדר תרצ"א

אל הקוראים!

מבני המצב הרע היסודי בכל העולם הכרחנו להפסיק תוצאת ה„שערי תורה“ זה זמן כביר לדאבון לב כל אוהבי תורה ושוהריו ובהתעוררות נאמני ועדיו דורנו „שלוט“ ובעצתם שכלנו עתה לעבודתנו הקדושה — לתוציא לאור השערי תורה במעט הכמות בתקנה שבה יצליח חי' הדפסו לתוציא לאור השערי תורה מחוץ והלאה מדי תורש בחדש.

ויותר עם זה החי' לבנו דבר טוב לערה גם ה„חורב“ המקדש להרמת כבוד התורה ולומדיו — אישר גם הוא נפסק לצאת לאור זה זמן כביר — ושני הירחונים האלה יופיעו יחד עמודים אימה לשמחת ורצון כל אוהבי תורה ושוהריו. נהננו קוראים בזה לכל גדולי ישראל, חכמיו וסופריו חיו"ו די בכל אתר החשבתם אלנו בעבודתנו הקדושה ילהספה גם בין תומכיו ומחויקיו המפעל הנעלה הזאת למען תהיי לאר' ידנו לתוציא מהשבתנו חסדורה מזה אל הפועל... המעלה בת.

יישר כח והכעת תורה גלוי

הזמנה ואזהרה

אני חתום מוסרין בזה לדת את שלטון הקהלה דפה וויערבונק „שדכטו קאנקורס לכבית יו"ב בפה וקאנקורס הזה עשו על דעת עמם למרות דעת הד"צ דפה ונגד דת תוה"ק בידוע היטב לאגודת הרבנים שמוהלים בכל חוקה נגד שלטון הקהלה שההליכו להחיל יו"ב סמקובו ולקחת פרנסתו ח"ו ולהוסיף סוב"ים חדשים בלי ידועת והסכמת המרא דאתרא. והננו מזהיר שכל יהודי שום יו"ב לבוא לעיר וויערבונק להשיג גבולו וגבול חתנו בלי אם לא ישיגו מכתב מהב"ד דפה ובפה כל יו"א מרבנים לא יעשה עולה

יצחק מאיר

יו"ב דפ"ק וויערבונק

לרבנים מאמכבונק קושטא סאנאק ידו"א. מהותם אחים לעיר ובהשתתפות הנמרצה העילו את חברנו השו"ב מאמכבונק ג"ו מאסון נורא שיתק על ראשם ועד שמחתם בעד עמם למשפט בערפאת לילול עלולת נשבות ישעלילו עליות איזה מסעלובי תורה וב"ה שנתגלה הזכות עליו הרבנים הג"ל ישעא בנות עדקתם יד השו"ב האנאלים הג"ל והריומו בזה כבוד התורה וכבוד לומדיו וכל העוסקים במלאכת הקדוש ייטוב חי' למשויבים באלה ליסם להם במעלות. אנהנו השו"ב דפה סקווערעוויץ. סידרכי מענדיל לופשיץ, ולבין ליבעסטיק, יצחק סידרכי לופשיץ, יוסף חיים פאס

מתבקשים לשלוח חידושים ומאמרים להדפוס „חורב“

שאלות ותשובות.

ב"ה ברוקלין (אמעריקא) סי' א' (המשך מחוברת ב' סי' א' שנה יט.)
 (ז) ולענ"ד נראה שלפי מה שכתב הטור ביור"ע בסי' ק"ח בדין ריחא מילתא
 הוא והביא שם את הפלוגתא דרב ולוי מהגמרא פסחים דף ע"ו ע"ב וכתב שם מה
 שפסק רש"י כלוי דשרי וכיכ הכה"ג ור"ת פסק כרב דאכור ולבסוף הביא את דברי
 הרא"ש ז"ל שהוא פוסק ג"כ כר"ת ולפי שהביא את דברי הרא"ש לבסוף משמע שהטור
 סובר ג"כ כהרא"ש ור"ת ולכן היה קשה להטור על דברי רבינו הרמב"ם ז"ל שבסי' סי'
 הכ"ג מהי מילתא מבוש שהטור הבין את דברי הרמב"ם דמייירי כללן דגיס עם בשר
 ממש וכמו שכתב דגיס כלליון עם הבשר משמע שהדגים היו כלליון עם הבשר ממש
 היינו בכלי אחד וכמו שכתב הב"ח שם דמייירי בפת ורג שללאו עם בשר בכלי אחד
 ומשום שהדגים כללו ממשו של הבשר לפיכך אסרן לאכלן בחלב אלא דקא קשיא לי
 למה נקט הרמב"ם ללי אפילו בשלו עם בשר נמי ולפי מה שהבין הטור את דברי
 הרמב"ם דמייירי כללן דגיס והבשר יחדיו היה נראה לאמר שלכאורה לא קשה מירי
 ייבוס שיש לחלוק בין ביסול ללי שפי' הביסול מתרכך טפי ומוצליע יותר מכל ללי
 ולכן כתב שם פת שאפ"ה עם הללי ודגיס כללן עם הבשר אסור לאכלן בחלב ואח"כ
 כתב קצרה שכללו בה בשר ובשלו בה דגיס מותר וכו' והנה מתחלה כתב רבינו דגיס
 כללן עם הבשר ואזל הקצרה כתב החלה שבכלה בה דגיס נמשע לרביר רביר
 כלליה וביסול טון ולא חמיר כלליה מביסול ולא ביסול מכלליה והטעם אשפי' שפי'
 ביסול מתרכך טפי מינו לשמן כל מה הוא בולע יותר טפי כלליה מזה שהוא בולע טפי
 ביסול מזה שם בהם דבוקים זה בזה יחדיו ואין שום דבר נמלא ביניהן מוש"כ בתבשיל
 שהמים נמלא ביניהם וכן משמע מהא שכתב הטור וכן התיר הרמב"ם כשהבשלה
 משמע שהוא מביאר את דברי רבינו דדוקא טפי ביסול התיר אבל לא טפי כלליה שהוא
 חמור טפי מביסול וכן מלאהו בעה"ת"ש ברינו בטור יור"ע בסי' קע"ז שהביא בשם
 המרדכי שאין סנה בבשר ודגיס רק לגבל ביה ולאכלן אבל לאכול בזה אחר זה
 בלא קיטח לא ובאורו בכלל ל"ט כתב דלכתחלה אסור ללנות בשר עם דגיס יחד
 משום ריחא מילתא אבל בדיעבד שרי מבוש דלא הוי סנתא אלא דרך ביסול ואם
 הם סמוכים שהסומן זה מהם איסורין אף בדיעבד וכמו שאמרו בפ' כינר טולין ובזה
 מכל לתקן קושי' הדו"ש על מרן הב"י ז"ל שהמה הלא הפת שאפ"ה עם הללי ודגיס
 כללן עם הבשר אסור לאכלן בחלב משמע דהק מבוש איסור בויח נעשו בה אבל לא
 משום סנתא והטעם הוא מבוש שמתן הב"י ז"ל נזכר אחר הרמב"ם שכתב שאסור
 לאכלן בחלב ולא כתב מטעם של סנה מבוש שהמרדכי כתב בשם מיימוני שהיה אב
 לכל הירושאים שאם נלאו בשר עם דגיס אסור לאכלן בחלב אלא שבריחא אין כוס
 סנה אלא בממשו ולפי"ז מכל לאמר בלא מייירי בסנה כלל אלא שמיירי רק באיסורא
 וממילא ליכא קיבויא של הדו"ש וכמציאר בעה"ת"ש.

(ח) ובשר"ע או"ח בסי' קע"ג כתב המחבר בספי' ב' וז"ל בין בשר לדגיס
 חובה ליטול ידיו מבוש דקשה לדיא ומצייר סנתא מאיסורא וכתב שם הנה"א
 בסע"ק א' ואפשר שבזמן הזה אין סנה כל כך רחוק כמה דברים הנזכרים בגמרא
 שהם סנה לרוח רעה ובאר דברים והאידנא אינו מניק מבוש שכזהנו הטבעיות וגם
 הכל לפי טבע הארצות וכו' והפרומ"ג באו"ח בסי' קע"ג במשפלות חקר לענין סיס'
 בסנתא והביא את הפ"י בקו"ח לכיזיבית בסיניא דפי' דסי' גרע מחזקה ומציירא

סגנחא מואיסורא וכו' וגילו לא אוקמיא אחזקה יבדומה אלמא לא סמכין על החזקה
 בסנהא והיה בסיס דלא מהני ולמיד סיס כדובה או עדיף מינה י"ל דמהני סיס בסנהא
 וכו' באיסורא עשה ובא"א בסיון זה באות א' ובעריך השולחן להגאון דגאון ארעא
 בסי' זה בסע' ב' בא"א כהז על מה שהביא המחבר שחובה לטול ידיו בין דגים
 לבשר משום דחמורא סגנחא מואיסורא שהרמב"ם ז"ל לא הזכיר זאת והטעם הוא כמו
 שכתב הרמ"א ז"ל שעה נשתנה הטבעיות וגם ההוס' במועיק בסוף פ"ק כתבו כעין
 זה וכן הביא הרמ"א בא"א בסי' קע"ט בסה"ס וז"ל והאידנא נשתנו הטבעיותאן הביא
 הגאון בעל מלבושי יום טוב בסי' ק"ד על מה שכתב הבעל משכנות יעקב שלא רצה
 לסמוך על מה שכתב הרמ"א ז"ל באה"ע בסי' קצ"ו בסע' ד' בהגיה שהביא בשם
 הב"י והרשב"ץ שאנו לריכין לאמר שעכשיו נשתנה הענין וכן הוא בכמה דברים ובעל
 ספר בית מאיר בללויות הבית כתב ויותר קרוב אלי מה שפ"י הריב"ש בסי' המ"ו
 שהרמב"ן ז"ל מחמיר באבלות וכו' ובשו"ת רעק"א בפסקא בסי' פ"ט נראה להדיא
 שסמך על דברי הרמ"א להלכה ולמעשה שהיה מחיר שם בפשיטות שעכשיו נשתנו
 הטבעים בכמה דברים וכן סמך הגאון בעל חמדת שלמה בפשיטות על הרמ"א וכן
 פסק הבעל ישועות יעקב דהיכא דהי' אפשר סמכין על הרמ"א דעכשיו נשתנו הטבעים
 ועיין בשו"ת א"א פמ"א בח"ג בסי' מה שהאריך הרבה בענין זה בטויו"ד ובשו"ת
 חת"ס בח' יוד"ע בסי' ק"א הביא מה שכתב מהרש"ל בפרק גיד הנשה בסי' ט"ו
 בסופו דמולא הביא הרמב"ם ז"ל הך דמר בר רב אשי דביניהא דאטווי בהדי בישרא
 חסור למיכליה אפילו במילחא משום סגנחא שומע מיניה דהוא ברוב בקיאותו ברפואות
 ידע דביניהא חיכו מו"ק והש"ס מירי בטעוה עם בשר ממש ודחה החת"ס את דברי
 מהרש"ל וכתב דיותר נראה משום בלפי רוב בקיאותו של רבינו הרמב"ם ז"ל ידע
 והבין שנשתנו הטבעים בענין זה וכו' עשה.

ועכשיו יבואר מה שכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ט הכ"ז מה' מא"א פת שאפ"ה
 עם הללי פ"י הפת שאפ"ה עם הללי ודגים שללאן עם הנשר חסור לאכלן בחלב פ"י
 דברי רבינו כיון שהוא לא הזכיר את הענין של סנהא כלל רק מפני האסור של בשר
 וחלב ולכן כתב שאסור לאכלן ואם הי'א משום סנהא ה"ך מותר לאכלן הלא חמורא
 סגנחא מואיסורא ולא מ"בטי לדברי הט"ז בסי' קע"ז בסע"ק ב' דלא מהני ששים
 בסגנחא אפילו לאותן המוסקים שמהני ששים בסנהא כמו באיסור לכל הפחות ה"י לו
 לרבינו הרמב"ם ז"ל לפ"ש שהקצרה לריכה להיות נק"ייה וכמו שכתב הטור ביו"ע
 בסי' ל"ה בשם אביו הרא"ש ז"ל דגים שנחבטו בקדירה של בשר מותר לאוכלם בחלב
 רק שתהיה הקדירה רחולה ופה שלא היה שום שומן דבוק בה וזוין שסתם הרמב"ם ז"ל
 משמע שלא איכפת ליה לרבינו מנעם סנהא כלל ורק משום איסור ולכן כתב סה"ס
 וטעמו הוא או כמו שכתב מהרש"ל בפרק ג"ה בסוף סימן ט"ו שרבינו הרמב"ם
 ז"ל היה בקי ברפואות וידע ש"ך ביניהא מו"ק כלל או כמו שכתב החת"ס ביו"ע
 בסי' ק"א שמשום שנשתנו הטבעים ולכן לא הזכיר הרמב"ם ז"ל הענין של סנהא
 ולמד זאת מהגמרא גופא משום שאמרו בפסחים דף ע"ז ע"ב פת שאפ"ה עם ל"י
 בהגור אחד חסור לאכלה בנותחא ואח"כ אמרו שם הי'א ביניהא דאטווי בהדי
 בישרא פ"י שלל את הדג הנקרא ביניהא עם בשר וכמו שפ"י שם רבינו חננאל
 ואסרה רבא מפד"ק"א למיכליה בנותחא וזוין שהמור שם הטעם שאסרו לאכלן בנותחא
 משמע שמשום איסור של בשר וחלב נעשו בה וכמו שפ"י רש"י שם בן חלב וזה בר רב
 גבי אמר שאפילו במילחא ממי חסור משום דהי'א לריחא ולדבר אחר ופ"י רש"י ז"ל

היא נרעת והנה הט"ז בידע' בסי' ט' ע"כ' נ"י יתק' סס כסע"ק ט"ז כתבו בפירוש
הא' דאין הדגים חכורים מוסס סגנה דמלחי עס כשר וקשה לדא' מוסס דאין סכנה
במליחה והוא מואיה כלל יצ' דין ב' ולכאורה חינו מובן הלא מר בר רב אשי אסר
לאכלה אפילו במילחא וטעמו הוא מוסס דקביא לריחא ולדא' ולמה כתבו דאין סכנה
במליחה הלא והלא טעמו של מר בר רב אשי הוא מוסס סכנה אלא בודאי לריבין חנו
למומר שאין הדין כמר בר רב אשי אלא הכיטש שאסרו הוא לא מוסס סכנה אלא
מוסס האיסור של כשר וחלב נטעו בה כולטיה.

(ט) והשתא נבאר גם כן את שאלת ההרה"ר כיון שהאשה אמרה שלא תבשל
הכשר והדגים כל עיקר מוסס בחיובך רחמיה את טעמה וחטפה את הכשר מכל
הדגים ולא מיבעי להפוסקים שהביא' להו אפילו בדברים של סכנה מהבטלים בששים
דשרי הכא בודאי שרי מוסס שלא בשלה כלל הכשר והדגים יחדיו ולא היה שום פלא
לא להפליט ולא למבליע ואפילו להדימו והמהדביל והט"ז סבורים דאינו מועיל ששים
בדבר של סכנה מטעם דחומריה סגתא מאיסורא אבל כל זה אמרינן דוקא בשנהבטלי
הדגים עם הכשר יחדיו ולכל הפחות לריך להיות שיעור מועטת והוא שיעור הביטול
זכנו סכתה הפלאתה למוסס בשם זקנו הגאון מהר"ר יעקב ז"ל דבנפל דג לקדירה עם
כשר או איפכא היה אוסר הכלי בלא הגעלה דאף דמבטלים בכלי כשר או איפכא
היינו שאין כח במו"ט הוולא מקדירה לעשות ארס אבל בשנהבטל בקדירה כשר ודגים
ביחד הרי תבשל הארס כחוכו ונבלע הארס בקדירה ואסור ובח"א כתב דאס נפלה
במו"ט שקורין שפיין לתוך אוכל או משרה כתב הבית ל"י דאינו מועיל ס' דהטעם
הוא מוסס ארס ובמג"א באר"ח בסי' טט"ז כסע"ק כ"ג כתב שאחד מאלף הוא מוסכנת
באכל ואפשר שיש לסמוך ולהחזיר עכ"פ בסי' וכן כתב בספר הדברות דאין להס ארס
כלל ולפי"ז עכ"פ לריך להיות השיעור של ביטול והוא שירתיח וכמו שהביא מרן הב"י
ז"ל בעור יודע' בסי' קט"ז בבה"ב שלו ז"ל שם כתב הר"י דאין נקרא מובטל עד
שירתיח ופשוט הוא והביא הגליון מהרש"א בידע' בסי' קט"ז בדה"ט מסקין וכו' ולא
כתב ראיה ויראה לי מנ"ש הב"י לקמן שהיו חז"ן כל זמן שההכל עולה מהם אין בם
מוסס ג'לוי בוחלי עפר ומורין מפני ההכל וא"א דגס קודם שירתיח כל שהוא חס
מקרי מובטל ומה לן טעם ההכל וכו' עכ"פ ולכן לענין הקלושה לפי מה שביארהו
בעיה"ש עפ"י הש"ס והפוסקים ראשונים ואחרונים שאין לאסור כלל את הדגים מביס
שלא שהם שיעור ביטול ולא אסרו אלא לריך ביטול ובפרט שהיה עכ"כ אחר חלות
ובדיעבד לית מאן דפליג שאין לאסור את הדגים כן נלעג"ה להלכה ולא למעשה עד
שיסכימו עוד רבנים מובהקים.

ישע"י יוסף מארגאלין ראב"ד חברה תורה אנשי חסד בבראנונוויל

מחבר ספרו דרושי והפאת בהרש"ם ג"ח שו"ת הלכה ואגדה.

ב"ה ירושלים (עמ"ק הובב"א) כ"י ב' (הערה חדשה).

קידושין (י"ב:) אמר שמואל קדשה בתמרה אפילו עומד כור תמרים בדינר

חיישינן לקידושין שמא שוה פרוטה במדי.

יש לחקור היאך הדין אם שלח שליח לקדשה בתמרה זו אם נאמר ג"כ דחיישינן
לקידושין או לאו מוסס דכל היכי דאיהו לא מלי עבד שליח לא מלי מוכי או שנאמר
מוסס דאיהו מלי עבד דהיי' עכ"פ ספק קידושין אי נחשב ספיר מלי עבד הנה בנפש
חיי הביא בשם המל"מ שחסדק דנעין זה ב"הה שהיה ספק מקדשה ועשה שליח
לקדש לו אשה זו ואח"כ נהגתה אס מהני בזה שליחות אס זה מקרי מלי עבד

מבוס דאס הא בעלמי מקדש הוי עכס ספק מקודש או לא הוי מלי עבד וכח
 ס דבז מחולקין דמי והוספת כיבוש דף ליע בכהני שנהערב ולדה בולד שפחה
 דאין מולאין בלכן מידהס דרשי סובר דהיכי דאיהו מלי עבד רק מספק לא הוי מלי
 עבד ומולא לא יכול לעשות שליח והוספת סס סובר דזה הוי מלי עבד יעיש לכן
 נסתפקי בדין הניל אם יש לדמות לאסתפקא של מליח הניל או אפשר לומר דבהני
 גם דשי מודה דיכול לעשות שליח מבוס דיש לומר דשליח הסס בעשה שליח לקדש
 אסא שהיה ספק מקודש דסס אי אפשר בעולם שהוא בעלמו מקדש אותה קידוש ודאי
 שאין זאת בידו כל זמן שאינה מהגרסת מבטלה הראשון משא"כ כאן בקידוש בחמרה
 שאינה שוה פרוטה אזי בידו לקדש בשוה פרוטה לכן יוכל להיות דכאן מודה דשי
 דזה הוי מלי עבד וליע.

הנה לכאורה יש להביא ראיה לזה דיכול לעשות שליח בכהני דאליכ מלי הקסה
 הנמרא הסמא בעליו מקדש בו מבעיא דלמא להכי לריך למכהב הסמא בו מבוס
 דמסכתא דהוא בעלמו יכול לקדש קידוש ספק כגון בחמרה שאינה שוה פרוטה יעיש
 שליח אין יכול לקדש אלא ע"כ דגם עיי שליח יכול לקדש אך אין כל כך ראיה מבוס
 דיש לומר דמחמתין לא איירי בספק קידושין כמו שאיחא בגמ' קידושין דף י"ב וליע.
 אלימלך הכהן ראבינשטיין הרב מראחוב כעת בירושלים עיה"ק תב"א.
 ב"ה גאלין סי' ג' (הערות בשע"ת).

(א) בשע"ת (וכנה י"ט חי' ב' סי' יא) בהערות על האבני נזר מגיטין ד"כ
 לא ראה ד' האבני נזר במקומה שבה העיר מזה (ע"י בדבריו בחלוצים סי' שפ"ז
 בהנהיגה סס) ובאמת אף שסס כגיטין נשנה בלשון מירוקא מ"מ בירושלמי קידושין פ"א
 ה"א הובא ד"ז ח"ל מה בינה לבשר שאינה יפה ש"ס. תמן אינו דאוי להשלים עליו
 ברם הכא דאוי להשלים עליו וע"כ בק"ש ופי"מ. ונשנה סס בלשון השלמה ע"ש.
 ובעיקר הדבר אם כ"ס דוקא או ח"ס. הנה ר"ס סובר כל שהוא למוכות עיי
 מכות ד"כ. ובהוראת בהניס פ' לו פ"ב י"א. חאלל אפילו כ"ס. ועיי שד"ח מערי
 הכיף כלל ליד באריות וברמזים הוי"מ פ"א ה"ב. כ"י. ובהל"ז פחות מכות. וע"ס
 בהנהגות ליוט מהר"ן. ובירושלמי ברכות פ"ח ה"ד מעביר פיקורין פחות מכות. ובירושלמי
 דמאי פ"ז ה"א ח"ל מפרשו כ"ס. ועיי בגליוני הש"ס ירושלמי ברכות סס מ"ס בזה.
 (ב) שם (סי' י"ב ח"ב ד') מביא מהמדרש והטעשה בשם העונג יו"ט לאסור
 להשתמש בסוכה בשעת ירידת גשמים וע"ש.

הנה בעיקר הדבר סבר העיר בזה בנתיקא דאברהם מהנהיג מטשטכאלחוי
 ולזה"ה. ועיי מ"ס עיי בסו"ת הנלים בגיטין ח"ג סי' ל"א.

(ג) שם (סי' ט"ז) מ"ש כ"ת בענין שאומרים אחר קה"ת וזאת התורה אשר שם
 משה לפני בני עפ"י ד' ביד משה וע"ש מ"ש בזה.
 והנה אף שכן הסתכל לומר, אבל בעיקר הדבר מובחר במס' סופרים פ"ד.
 כ' דלומדים רק הס' וזאת התורה וגו', או תורה ד' תמימה ומוכה משס דקודם
 הקריאה לומדים. וכ"ה בד"מ סי' קמ"ז אות ד' שו"כ בסידור יעב"ז דבסידור האר"י
 לוחא הס"ס. עיי"ס.

חנוך העניך טשארנוטשפקי חופ"ק הנ"ל.
 ב"ה דלוגעשאדלע סי' ד' (הערות בשע"ת).

(א) בשע"ת חי' א' ו' הביא קו' הגרע"א ז"ל בספרו דו"ח (גיטין צ"ב) על
 הר"ן ז"ל בפ"ק דפסחים שכו' דביטול חמץ הוא מטעם הפקר דאין יכול לבטל ע"
 שליח מנה' (הסו"ת י' ע"ה).

עיין בנחמיה (הנבות שלוחין סי' ז') שהביא גמ' תורה הנל ופירש דמה אחר הנמ' שם משכח ליבור דעושין תמורה כגון דשוי' שליח לאקדושי היינו שיקדים שליח משלו ולא משל המשלח ועיין עוד בהם חלוות סי' קצ"ז שכתב לתוך דהתם דיון לליבור עושין תמורה איך השליח יש לו שהפית בגוי' ועיין (בקדושין מ"ו) בגמ' דלמא שיה דאיל' שותפות בגוי' הרי מבואר דהיכא דאיל' שותפות מוטיל יותר השליחות איך מתורץ שיה.

(ב) ע"ד הקושא המובא בשע"ת על הגמרא יר"ה כ"ח) שופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא מ"ט עולה בת מעילה היא וכו' הלא קי"ל קול ומראה וריח אין בהם משום מעילה.

וב"ל להעיר מהרדב"ז בחלק ב' דהא דקיל ומראה וריח אין בהם משום מעילה כשמשע קול שיר או שמורת ריח הקטורת אבל אם לקח כלי שיר וגנן בו או הדליק בו של הקדש וכיוצא בו שנהנה מנוף ההקדש יב' בו דין מעילה וכ"כ המ"ל פ"ה מה' כלי המקדש איך מתורץ שפיר ק"ו דהא הכל לקח שופר גופא ותקע בו והוה נהנה מנוף ההקדש ויש בו דין מעילה.

ב"ה פראשניץ סי' ה' (ביאור גמרא).
שבת (כב.) דרש ר"ג מאי דכתיב והבור רק אין בו מים, מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו.

והנה בלחם קשה הא עיקר חסד מן הספר כיון דעיקר הכוונה מה שהי' בו נחשים ועקרבים כידוע מדברי רבותינו שכתבו דאעפ"י שהי' בהבור נחשים ועקרבים ח"מ לא נגעו לבם מלהשליכו בהבור ועוד דבואר יש שלא יכלו הנחשים להזיקו וילא חי ולא שלטו בו כוס נחש ועקרב, איך העיקר הכוונה יב' בזה, איך העיקר חסד מן הספר דהא כיון דהתורה כתבה אין בו מים משמע דגם בזה שלא הי' בו מים ג"כ יש דבואר ולדבר להבין מה דבואר מלוינו בזה שלא הי' בו מים ואמרתו לתוך בעזרת השמים דגם בזה שלא הי' בו מים ג"כ יש דבואר גדולה, דהנה ידוע מה דאיתא בתמי' ברכות דף ל"ג משנה בערוד אחד שהי' מוסיף את הבריות והודיעו לריח ביד, אמר להם הראו לי את חורו והראו לו את חורו נתן עקבי עש"י החור ונשכו ונעשה לו נח וילא מעין מים נחתה עקבו וחי, והערוד מה עש"י איך שפיר יב' דבואר בזה דלא הי' בו מים לאמר דאע"ג דלא הי' בו מים מ"מ לא הי' בהם שליטה להזיקו דהא ידוע דערוד הוא מין נחש כמבואר בהערוד אית ע' וקמ"ל דהתורה שפיר דבואר דאע"ג דלא הי' בו מים מ"מ נשאר בהיים דהא ידוע דיוסף הזדק הוא נקרא שליט כמש"כ בתורה ויוסף הוא השליט וידוע דדברי רבותינו בספר הזוהר הקדוש מי נקרא שליט מאן דנעיר ברית ומי לנו גדול דנעיר ברית מיוסף הזדק כמסר נפשו ע"ז וכיון דנקרא שליט ממילא הוא שליט בהם ועליהם ולא הי' להם שליטה להזיקו כגופו הקדוש ואיך לא הי' לר"ך לנס המים כמו שהי' גבי ריח ביד ודיל, ואיך הי' שפיר דבואר גדולה בזה דכתבה לנו התורה שלא הי' בו בהבור מים כי הי' עוד לזק יותר משהי' שהי' לר"ך להנם של המים, נפתלי הכהן סאפירשטיין בן ההרף והחסיד ר"מ הכהן שו"ב ממלאוץ ז"ל.

ב"ה זשירוב סי' ו' (המשך חוברת ב' סי' ז' שנה י"ט).
רפ"י אפסר גמ' לתוך הא דהק' השניה מקובלת למה לא ילפינן דחלב שרי חתברה דאיל דאי הוי יליף מאברהם הי' אמינא דבאמת לאברהם הי' מותר חלב דהי' ישראל גמור אף לקולא כמיש החזק בידו סי' ע"ג דאברהם נחשט כל כך בשמירת התורה עד שילא מכלל בן נח רפ"י דהק' יבזה לר"מ מה שדק' הפללה היאך

שבת ח'ח שבת הח בן נח שבת חייב מיתה וכן אמרתי לחרץ הא דהק' השפ"ח סוף פ' בראשית ארצות רש"י שכתב דקודם מהן תורה לא ה"י עושין אלא אחר מאה שנים מהא דכתיב גבי שרה מאה ועשרים בת ק' כבת כ' להנח יעושים ולפ"ז לק"מ כיון דלהקל ה"י להם דין ישראל ומוכסיב להחמיר אף לענין עושין וא"כ אם לו היתה מותרת חלב בישראל גמור הותר לו להאכיל חלב גם לעכו"ם מטעם מי איכא מירי אבל מימ' הוי איסור אבמה"מ אף בחלב ומוותר לעכו"ם רק מטעם מי איכא מירי לכן מביא מוזת חלב ודבש וכדומה לילוף דאין כאן כלל איסור אבמה"מ דחלב וזה שכתבתי דוקא לפי מה דנקטינן דאכלו המלאכים מקודם חמאה וחלב ואח"כ בן בקר כדל"י נמי בפ"י החוש' על חינוש דקיים איז אפי' ערובי חבשילין היינו מלערב בשר עם חלב דכתיב חמאה וחלב ואח"כ בן בקר אבל לפי המדרש שכתב דאכלו המלאכים בב"ח כשעלה משה למרום וכו' אי"כ הדרי הקוש' לדוכחא גילוף מאברהם דחלב שרי דהא בב"ח ה"י אסור לאברהם וא"כ ליכא למימר מי איכא מירי והיאך נתן להם החלב האסור להם משום אבמה"מ ולפי"ז אנו נריכין לומר כה"י הכו"פ ודו"ק.

ועוד חפשי לייבש ק"י הנ"ל לפי מה דכיל לן הפרמ"ג בנינת וורדים כלל מינ' דהא דאסור להושיע איסור לחבירו וכן לב"י משום לפני עור היינו דבדר שאסור גם לו אבל אם הדבר אצלו מותר וא"י אפשר שיהא יחי' אצלו אף לפעמים אסור שוב לא שייך האיסור דלפ"ע ולפי"ז מותרין נמי אף לפי"ז הפרמ"ג בתיבת גמול לפי בראשית וכן החת"ם בי"ד סי' ע"ג דחלב מותר לעכו"ם מטעם מי איכא מירי מימ' מותר ליתן לעכו"ם לעטוס החלב דכיון דלישראל שרי החלב וא"י אף לפעמים שיהא זה איסור אבמה"מ לישראל שרי נמי ליתן לעכו"ם ואין כאן איסור דלפ"ע וזוהי אמרתי נמי להרץ ק"י החוש' שהק' בחגיגה דף י"ג ד"ה ח"ן אהא דאין מוסרין ד"ה לכותי חיפיק ל"י דכותי העוסק בתורה חייב מיתה והמלמדו עובר על לפ"ע ולפי הנ"ל לק"מ כיון דלישראל לא הוי האפשרי שיהא אצלו איסור ליתור התורה אינו עובר ג"כ על לפ"ע. (המשך יבא א"י) יעקב ליפפא אבד"ק הנ"ל.

ב"ה ראדום סי' ז' וישב דברי הרמב"ם.

הרמב"ם ז"ל כתב (בפ"י מהלכות מאכלות אסורות הי"ג) חבית יין הנמאלת טמונה בפרוס של ערלה אסורה בשתי' ומותרת בהנאה שאין הגג גונב ממקום ועומן בו. הנה דבריו המוקדים, דהטעם שהביא הנהו לאסורה ללא לורך דאיתא במס' בבא בתרא (דף כ"ד ע"א) ההוא הנבא דחמורא דאשהכח בפרדסא דערלה שריא רבינא מאי לאו משום דסב"ה כר"ה (דרוב וקרוב אוליין בזה הרוב) שאני ההם דאי מוגב מיתה אמלגעי בניה לא מלגעי ע"ש ולפי שיטה הרמב"ם ש"י (בפ"ע מרולח הי"ז) שאעפ"י שהולבין אחר הרוב מה"מ והולבין אחר הקרוב הרוב עדיף (וכ"כ בשופטין מהלכות גזילה) למה נה"ך לטעם הגמ' הרי י"ל דשריא משום שהולבין אחר הרוב (ע"י לח"מ שם וע"י יו"ד סימן רנ"ד ס"ק י"ז שהמהו ג"כ על העור שהביא זה הטעם ובה"י י"ז סי' קכ"ט פוסק כר"ח וע"י פרי"ח וכתתי פלתי סימן ס"ג ע"ש).

וב"ל לישב דהנה הרמב"ן (ב"ב דף כ"ד) חידש שרוב עדיף מקרוב דוקא בנמול סמוך לקרוב אבל בנמול בחוץ הקרוב ודאי אוליין בזה הקרוב דכאן נמול כאן ה"י עדיף מרוב (ועיין נטוק"י ב"ב שם, רשבי"א במשמרת הבית דף קמ"ז ע"ג, סמ"ע ח"מ סימן רנ"ט ס"ק ו', פרי"ש יו"ד סי' קכ"ט ס"ק י"ג שייך יו"ד סי' קכ"ט ס"ק כ"ז ונ"י והנה"מ יד שאל שם) וא"כ אף וואן דסובר כרבי חנינא דרוב עדיף

מקדונו, מימי צניח היינו אומרים דקדוה עדיף משום דמלאך בחוכה, בפרדס שהוא הקדוה, לזה לריכס לטעם דממקוים דגנני לא מלגנו וזהו חירון הגני' דזה הדין אינו הלוי כלל אם קדוה עדיף מרוב או להיפוך ובעז' על סברא זו סמכו הרמב"ם והטור וא"ש. **אברהם יהודא ארי' הלוי קעסטענברג ב"א** אמר"ר הרב הגאון אבדפ"ק ראדום שליט"א. **ב"ה ווארשא סי' ח' (הערות בשע"ת).**

(א) בשע"ת (חוב' א' סי' ה' שנה י"ט) השיג עלי השיג מקוטנא שליטא מונגיא ע"ש ולביתו יפה השיג אכן המויל מהרי"א פייגנבוים נ"י יתן עדותו שהוסיף כאשר מסרתי לו מאמרי אמרתי שיש להשיג עלי מונגיא זה בהסקפה ראשונה אבל לאחר עיון מעט לקימ' והמבין יבין.

(ב) בשע"ת (שנה י"ט ח"ב סי' כ) השיג עלי ידידי הרב מהרי" בוימאן נ"י וכלדק אהו שהרי יש לו על מי לסמוך רש"י ורמב"ן וי"ע ובכ"ז אנכי על משמרתי אעמדה ומיני' לא אזוע שהרמב"ם היתה לו גישה אחרת וכל זמן שלא נתברר מהש"ס להפך מזה לא חטאתי כלל אם אמרתי שלדעת הרמב"ם ליה מלאכה משום הכשר וחקון מזה בלבד אלא משום שההדס ראוי לעשות בו מזה הויל כלי כסכין וש"ס הראוי למלאכהם וליק מרש"י ורמב"ן אטו גברא אנברא קרמיון וכן ליק ממילה שהרי החס הוא מלאכה ממש כשאר חובל בחבירו וכל החסרון הוא שמקלקל בכשיג אומרו שפיר שהמזה היא חקנה להקלקול ול"ד לבין שכלעדי המזה ליה מלאכה כלל ואע"פ שאני כדאי להכניס ראשי לבין הדרי קדש מימי כדמות ראוי' גיל מרש' דס"ל שהמזה ליה חקנה להקלקול ומשויה למד ממילה מקלקל בחבלה חייב ולפי' פשיטא דפשיטא שמשום הכשר מזה בלבד ליה מלאכה וכמו"ס אליבא דהרמב"ם וכ"ח לא קייל בר"ש ז"ל שהרי סוגיא דסוכה הוא אליבא דר"א בר"ש ור"א ס"ל באבזה יצ' מנחות (דע"ט) שהקשו מרש' על ר"א דמי וי"ש ברוס' אי"כ מה הקשו כאן על ר"א ממחקן מנא והלא לר"ש ליה מלאכה משום הכשר מזה אבל לפי מה שכתבתי נ"ח שפיר שהרי לא מלאנו שלר"ש ליה כלי ופשיטא ליה להמקשן שלכ"ע הויל כלי משום שראוי לזאת בו וממילא מיושב הכל ואבטל.

ב"ה ראדום סי' ט' (חדושיי).

בראש השנה כ"ט ע"ב גזירה שמי' יעלנו בירו וילך אלל בקי ללמוד ויעבירו ד' אמות ברה"ז והקשה המורחתי אחאי לא אמר משום שמי' יתקן כלי' שיר ותיקן דהאי גזירה לא רנו חכמים לגזור בשופר דא"כ לא יתקע לעולם דהא גם כשחל ר"ה בחול שיך ג"כ הא גזירה ויתבטל לגמרי מזה תק"ז והקשה המגן אברהם בס"י תקפ"ח סי' ד' דהא אפי' אם ה' הגזירה משום שמי' יתקן כ"ש ג"כ לא יתבטל מזה תק"ז כשי"י חל ר"ה ביום חול דהא יכול לתקוע ממזג אם היום חול דהיינו שלא יבואו עוד היום עדים לבז"ד אי"כ לא עבדי כלום ואי היום יו"ט דהיינו שיבואו היום עדים לבז"ד אי"כ עבדי מזה והיכי דמקיים מזה לא גזרינן כמבואר בס"י שליט' מהש"כ כשחל בשבת דלמא לא יבואו עדים ויעבור על שבות ונשאר בליע ומחרץ הדגול מרבבס משום דאיתא לקמן איחוקן ר' אבזה בקשרי חש"ת תר"ח תשרית לפי'ז אי הוי גזרינן משום שיחש"ש יתבטל מזה תקיעת שופר דליכא למימר דיתקע ממזג משום דאיתא לסעוקי בכל סדר שמי' זה אינו מזה ויתבטל מזה תקיעה ומשה"כ לא גזרי שיחש"ש וקשה לי ע"ז דהא רבא מהרץ שם זה הדין דשמי' יעבירו והוא כוונת דף כ"ג דאפי' על ספק דבריהם בעי ברכה וחילוק שם על אבי' דסברת אבי' הוא משום דחז"ל לא העילו עליו חיוב בעלמ' רק שמי' עדין לא קיים המזה ואם באמה כבר קיים

המלוא אינו עושה עתה בעשייתה פעם ב' שום מלוא ואף אם נחמור במלוא דלוריהא
 ספק לחומרא גיב מטעם זה דבמא עדיין לא קיים. אך רבא ס"ל דאף אם כבר קיים
 המלוא מינו זה גופי הוא מלוא מה שמקיים את החיוב המוטל עליו ממי' ויבז אין
 כאן שום חשש ברכה לבטלה וא"כ כאן בהקיעת סופר דספיקא לחומרא כמבואר ביות
 דעת בס"י ק"ו דאפי' להרמב"ם ו"ל דספיקא לקולא זה דוקא במלוא לית אבל במלוא
 עשה ספיקא לחומרא וא"כ כיון דמחוייבין מה"ט ללא ידי כל הספיקות כדי לקיים
 המלוא הוי כל ההקיעות מלוא דלוריהא ובמקום מלוא לא גזרי שיתכנס והדרי קשיא
 לדוכחא דהא לא יבטל המלוא כשיחול ר"ה ביום חול. ונראה לתרץ דהנה האחרונים
 הקשו דלמאי בטלו תק"ש משום גזירה שמה יעבירו בריה דהא לא שכיח ר"ה כל ימי
 רבוא, וכחכ' לי הגאון ר' יהודה לייב גאון שה"י אב"ד בלאמא חזק ע"י משום
 דלמאי בסומ' הביאו הח"ס בחא"מ ס"י קמ"א דהגזירה שמה יעבירו בריה דהא
 הביט ע"ה עוד גזר זו הגזירה על הזאת כחל ערב פסח בשבת וביום משה הלא
 ה"י שכיח ר"ה של ס' רבוא וממילא נשאר גזירה זו בהקפה אף דבטל הטעם
 כמבואר ברמב"ם הל' ממרים פ"ב הל"ב. ובזה מהורץ קושיה הטו"א בריה דלמאי
 בפסחים ס"ט ע"א כשנתרץ דמשה"כ הזאת לא דמי שבת משום גזירה זו לא מסיים
 והיינו טעמא דשופר ולולב ומגילה משום דבהזאת היתה עוד גזירה מרעיה לא ר"ה
 הנמי לערב גזירה הזאת עם שופר ולולב ומגילה ולפי' מהורץ קושיה המורחית דלמאי
 לא אמר גזירה שמה יתכנס משום דהגזירה שמה יעבירו היתה גזירה קדומה עוד מימי
 מרעיה והיא חמורה ביותר משה"כ נקוט לה רבא.

אלי הכהן פארבמאן משיגה העירובין בראדום.

ב"ה קורעניץ ס"י י" (בינה במקרא).

בפרשה ויכלה ס"י ל"ה ויהי בליל נפשה כי מהה ותקרא שמו בן אוני ואביו
 קרא לו בנימין עכ"ל ויש להבין מדוע מילין יצ"א בהשם שקראה לו אמו, וקרא לו שם
 אחר, בודאי יש טעם למלהא, וי"ל דהנה הרמ"א כתב ביו"ד ס"ס שער סקמ"א, וי"ל
 ים אומרים דאין מהאכלין על בן הדאשין או בן הבכור שמה לאדם, והמנהג היה
 מנהג טעות, הלא חייבים להתאכל עליהם, עכ"ל והמקור למנהג זה, איננו בגלל ב"י
 ובשורת הריב"ש, וראיהו שפירשים הטעם לזה, מפני שהבכור שהוא קודם לה', ואינו
 נחשב שלהם, לכן ה"י המנהג לבטור את הוריו מאבילות, וגם ראיתי בהחומש "הורה
 המימח" פרשה ויבכ ס"י ל"ה ס"ק ז' הביא שמה שלכאורה יש מקור למנהג זה, מהרגום
 יונתן בפרשה הלז, ולפי' יש לומר בדרך פשוט שלרמל ה"י הבכור האומני יוסף,
 והוא לא ה"י נחשב כי"כ שלה, שהבכור לה' הוא, אבל הבטי הוא בן שלה ממש,
 לכן קראה לו בן אוני, להראות שזה הבן הוא בנה שלה ממש, אבל יצ"א שלנבי' ה"י
 הבכור ראובן ממילא ה"י יוסף גיב בנו שלו ממש, לכן שינה שמו ומילין בהשם הלו
 בקראה לו אמו, וקרא לו בנימין שהוא גיב מטעם דדומה להשם בקראה לו אמו, ועי'
 ברמב"ם פרשה ויבכ ס"י ל"ה פסוק ב' בסופו וליבא מידי דלא רמיזא בלוריהא.

משה אהרן פעלדמאן אב"ד דק"ק קורעניץ.

ב"ה שעברשין ס"י י"א (הערות בשע"ת).

(א) בשע"ת שנה י"ט חוב' ב' ס"י ה' ב' להוכיח דמצוה חשוב תיקון וה"ר
 מלאכה הצ"ג ספסחים ה' דאמאי ל"א ג"כ ש"מ מדר"ע דמלאכה שאצל"ג חייב עכ"ד.
 הנה בלמח' הרשב"א בשנה ב' דתיקין מלוא הוי מלאכה שאצל"ג וא"כ קשה
 גיב דלמאי חסור לשדוף ביו"ט דה"ה מלאכה שאצל"ג, וכבר העיר בזה הגר"ח

הנוטע ר' יוסף ענגיל ז"ל בספרו בן פורת סי' ז' ועי' בשערי תורה חייג סי' ד' שהאריך ג"כ בזה.

ובילדותי אמרתי ג"כ דאין ראוי מפסחים שס לפיד האחרונים בטעם הדבר דמיקון מנהג ליח מנהג הל"ג מבוט דקו"ל מנהג ללהיג ולעול על זאריהם ניהו ולכך ליח ללהיג, והנה בסי' עט סיפר הציא סגרא נכונה דהא דאמר' מנהג ללהיג הוא דוקא במניע גרידא אבל היכא דאס לא יקיים העשה יהי' לוקה על הלאו כגון בלאו הל"ג שפיר אמר' מנהג ללהיג ע"ש.

ובזה שמעתי מנשי יקירי ההיג החי' וכו' מו"ה יוסף חיים שי"ח רב בולאשלאווע לייסב קו' המפ' במכות וזו דמגיל ביטול באונס בגירס כגון שהדירה ברבים ופרש"י שס באומר הנאת המושך עלי והק' לפיד הרשביא בגדרים ט"ז דאף בהנאת הגוף בהדי מנהג אמר' מנהג ללהיג, והא דאמר' הנאת המושך עלי אסור מבוס דאפשר באחרת וא"כ הכא באונס באי אפשר באחרת טוב קשה יומא מנהג ללהיג ע"ש, ולפי הגיל מיושב דהכא דהוי לאו הל"ג טוב אמר' מנהג ללהיג דכיון דאס לא יקיים העשה ולקח על הלאו ויפה העיר וא"כ מומי' הכא ג"כ דהוי לאו הל"ג טוב אמר' מנהג ללהיג וא"כ טוב הוי מלאכה הל"ג דליג בזה מנהג ללהיג, ובלאיה כבר האריכו האחרונים דריש ס"ל מלאכה האל"ג חייב משבת לזו ומשבת ד' וכו' ג"כ בנן פורת שס.

(ב) שם ח"ט חוב' ב' סי' ט"ז כ' דיישב קו' רצ"א ולחלק יצא בד' המהרי"ט דמימי פא מימסרי דשליח הוא רק בהקדש דמהני שאלה אבל בתמורה דמבואר בירושלמי נויר דל"א שאלה פ"ח מילי רק בעשה עכ"ד.

ורא אוכל להלוס דהא בתמורה שס מביא דשו"י שליח לאקדושי הקרבן הראשון ועי' מבע"ל להקים אי מקדים טובה תמורה בקרבן אחר או מתקדש טובה תמורה, איכ' טוב קשה דאמאי בהקדש לחודא מוועיל שליח ובהפקד לא מוועיל שליח, אך בגוף הסברא יפה העיר ואירווח לן בזה לייסב קו' המפ' על הירושלמי קידושין פ"ב ה"א דדריש ואס המזר ימיר הוא ולא שליח ע"ש, והק' מזה לדעת מהרי"ט הג"ל דליח שליחות בהקדש דאיכ' לנוס לי' מיעוט דאין שליחות בתמורה היפ"ל דאין שליחות בהקדש ע"ש, ולפי הגיל מיושב לכון דדוקא בהקדש גרידא ליה רק מילי כיון דמועיל שאלה ולימו שליחות אבל בתמורה דליח שאלה הוי מעשה ומועיל שליחות ועי' אינערדיך קרא דואס המזר ימיר דהוא ולא שליח.

אך לפי' קשה דאיכ' אמאי מבע"ל להקים שס אי מקדים טובה תמורה דהא שמו"ה מואס המזר ימירנו כדברי הירושלמי הג"ל, אולם י"ל דשליחות בש"ס דילן ריש תמורה דריש ר"מ מואס המזר ימירנו לרבות יורש ולרמי' לרבות אבה ע"ש וא"כ מיושב דהש"ס דילן לשוטהו ועי' בטובי' מ"ק סי' פ"א ובסי' דע"ת סי' ד' ע"ש, אך ראיתי באחרונים שהק' על הירושלמי הג"ל דליל קרא דתמורה לימ' ע"י שליח לפמ"ש המוס' בב"מ י' דשליחות לדבר עבירה השליחות בטל איכ' בלאיה ידעין דלא חל התמורה ע"י שליח דהא איכא איסורא דלא יחליפנו והשליחות בטל עכ"ד וי"ל פשוט לפמ"ש המוס' הסברא דשליחות בטל לד"ש הוי מבוס דכימ' דאמר ליה אעלימו וא"כ הכא דגלי קרא דתמורה מהני כמבואר בגמ' בתמורה ה' איכ' מומי' לי' לימיר דשליחות מבע"ל כיון דלי' אעלימו וז"ל.

ישראל דוד ב"ר יצחק נ"י שארפהא"רין שו"ב דפה יעברשיין.

ב"ה ווארשא סי' י"ב וחידושי אגדה.

בברכות דף ט' ע"ב כל הסוּך גאולה להפלה חינו נזק כל היום כולו, חיר זירא חינו יחא חנא סוכי ואיזק, חיל בנאי חיהזקא דאמטיית חסא לבי מלכא וכו' לרון לקראת וכו' ע"ב, ועי' צוהיק ויגש דף כ"ה ע"ב, וצוהיק הרומה דקדש ע"ב, ולעיל דיד: ולקמן דף י' ע"ב, ודף מ"ב ע"א, והנה בהוס' בס' דיה כל וכו' ואח"כ והלא כל העולם סומכין וכו' ונאי רבותיה דרב ברנא וכו' ע"ב, ורביה בס' יערוס דבש חירא דרוס ט' שבי חננא נראה כוונת ההוס' דחינו נזוק, אין לפרש כפשוטו בניזוקין שכיחא, רק בהיק נפש דחינו חוטא כל היום כנראה מירוי דמנוה גוררת נאווה, ומנחת, ודבר זה שבת לרי ברנא דשנח במלות ולא פסק חובא וכו' וכבר נדפס בש"ע האר"י ז"ל בהא דכל הסוּך וכו' דחינו נזוק כו' דחינו טובה עבירה כל היום יכו' ע"ב.

אכן לפי' מה כונן ר' זירא דאמטיית חסא לבי מלכא, אכן י"ל דגם בר"י הפי' כן הוא, כי חיהא (אבות פי' מ"ה) רנב"ה חומר כל המקבל עליו עול מורה מעבירין ממונו עול מלכות, ואי' כיון דהוי על ר' זירא עול מלכות כמבואר בירושלמי ברכות פ"א סוף ה"א חיר זעירא חנא הכפיה גאולה להפלה ואיהנדיה באגנרייא לחוביל הדס לפלטיין כו', מזה חשב ר' זירא שלא קיבל ע"ע עול מורה, ולמה נזק בנפשו, ועי' מלכים (א' ה' כ"ט) וברש"י בס' וכולס גרים וכו' שנהניירו מחמת גדולת שלמה וכולחטו, ובחמשים ע"ס פ"י פנים יפות בהפצורת הרומה ברש"י יס גרסא אחרת: וכולס קבלו עליהם עול מלכות במזם מוחמת גדולת שלמה ושלחטו ע"ב, וחז"ל דמנוה לראות פני קיסר ולעולם ירון וכו' שמוקבלים עומים, וזה שתי הגמ' לרי זירא שבאמת לא נזוק בנפשו, רק חרד' מה דאמטיית חסא לבי מלכא הי' כדאי לפניו גם למיהב חנא לחמיו אפי' מלכא, והוא ע"ד שפירש זקני הנהיק מ' דובעריס היילפרין ז"ל האב"ד ומגיד בלובלין בפסוק (תהלים כ"ז). לך חמר לבי בקשו פני חת פניך ה' חבקש, דחיהא בש"ע וספדיק כי האדם יכול ללמוד ידעת הדס חס ילייר במוחשבתו חס הוא עומד לפני מוכיד ח"ך הוא ביראה ופחד ואימה כש"כ בעומדו לפני מוזה הקב"ה, והנה זאת הענה היעולה להריוט, אבל מלך חמר מורה לא יעלה על ראשו משום חס (עיין במשנה סוף מ"ד) אין לו העלה הזאת, לכן השביל דהעיה, כאשר רצה להפלה, גור חומר, חמר כל החגשים שיש להם בקשה להנלך יבואו לפניו לחנן יראה ח"ך חס עומדים לפניו בעירא והכנעה, ואז ידע גם הוא לעמוד כן לפניו יח"ש, וי"ש, לך, היינו חס ארצה להפלה לך, לכן חמר לבי בקשו פני היינו שכל מי שיש לו בקשה חמני יבוא לבקש פני, ובראותי מוראם בעומד לפני, אז חמר זה, חת פניך ה' חבקש ע"י בס' דעת לנבונים דף כ"ב מגוסי הרה"ג ז"ל, ובהגש"פ ע"ס פ"י אחת ליעקב והכן.

צבי יחזקאל מיכלזאהן בועד הרבנים דפה.

ב"ה ווארשא סי' י"ג (ביאור גמרא).

בקדושין (נ"ב:) דחק סומכס וגננס חמר להם [לכני ישיבתו דרבי יהודה] כך שנה לי רבי מאיר הוקדש בחלקו וכו' לא קדש בעם רבי יהודה וכו' וכי אשה בעורה מתיין, ההמי' מפורסמת דהא רבי יהודה בעלנו כך שנה במהמי' דהמקדש בחלקו וכו' כסוג לא קדש, ולמה בעם כשענו לו כן משהי' דרבי מאיר עד סדן להחליד למקדש בהלכה בשביל דחמר משהי' דחינו דבר שאי אפשר.

ונראה דשיעור רש"י שס דאשה חסורה לבטל לעורה, חננא ההוס' בס' בדיה וכו' היינו דמותרת לבטל לעורה ועיין בהוספתא פי' דמחנן צוהיל מעולם לא נראית

אשה בעזרה אלא בשעת קרבנה יעייש וכשעלה פ"ז מה בית הבחירה, וברבינו בחינה פ' שמיני דגיס לא ה"י רש"אין לנטות אפי' לאחר וכמו שאמרו אשה בעזרה מניין עייש. אמנם נלעיד והדבר תלוי בפלוגתא דהנאי, דראה בירושלמי פ"ה דמעשר שני (הלכה ג') רבי אבהו אמר אהפלגון רבי יהושע בן חנניה ורבי אליעזר בן עזרי' ר"י בן חנניא אמר אין נוהגין מעשר לכהונה ולרביע אמר נוהגין מעשר לכהונה מחייב ר"י בן חנניא לרביע והלא כתיב ואכלתם אותו בכל מקום בא ואוכלו עמו בקבר [וכן בבית הקברות מניין] אמר ל"י מהו בכל מקום בעזרה אמר ל"י והא כתיב אהם וביהם ואשה נכנסה לעזרה בפתח עייש בגלוי ירושלמי דמזה נראה כפי רש"י דאשה אסורה לנטות לעזרה יעייש.

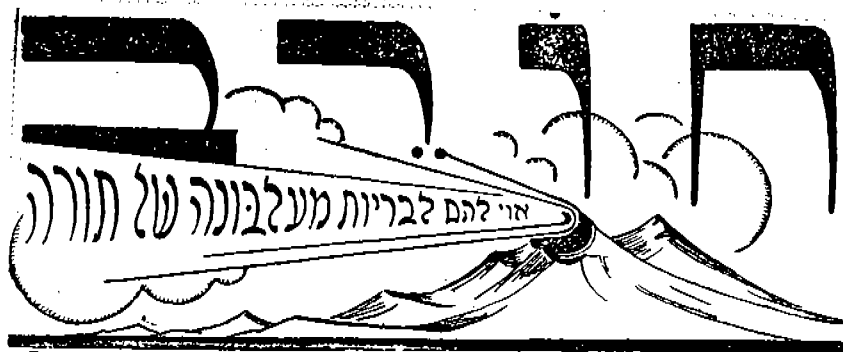
דלפ"ז ע"כ דריך לומר דלרביע דס"ל דנוהגין מעשר לכהן בכל מקום בעזרה דע"כ אשה נכנסה לעזרה כפי ההוס' וי"ל דבהא פניני בני הנאי, דר"י ס"ל דאשה אסורה לנטות לעזרה וע"כ בכ"ז היינו בבית הקברות ומוכח דאין נוהגין לכהן, ואמנם רביע דס"ל דנוהגין מעשר לכהן ובכ"ז היינו בעזרה ע"כ דאשה נכנסה לעזרה וי"ב. ומיושב הקו' הנ"ל שזה דכ"ס ר"י כשאמרו לו משמ"י דר"מ, דהא רבי מאיר ס"ל בבימות (פ"ו) דמעשר ראשון ללוי ולא לכהן, ופליג על רביע ועיין בהוס' ס"ס בריה דרבי וס"ס ר"ס ע"ב בהוס' ד"ה מאיר דרבי מאיר ור"י הלעזר פליגי בפלוגתא דרבי עקיבא ודבב"ז, וזהו דכ"ס ר"י במה בשנה מנחם ר"מ דין המקדש בחלקו דאי אפשר שר"מ יאמר זה דלר"מ ע"כ אשה אסורה לנטות לעזרה וזהו לר"מ לשיטתו אבל ר"י שפיר שנה דין זה ד"ס לומר דס"ל כרביע דנוהגין מעשר לכהן והיינו דדרש בכל מקום בעזרה וע"כ דנכנסה אשה לעזרה דהא כתיב אהם וביהם וירושלמי הנ"ל וא"ש.

עוד י"ל דכבר העירו דע"כ אשה נכנסה לעזרה לפי מ"ש ההוס' ביומא (י"ג) ד"ה ולחרא בשם הירושלמי דרך הזמנה בעלמא הזמנו לו לכהן אשה אחרת ביו"ב אבל הקדושין לא היו עד אחר מיתת אשתו ביו"ב והתירו הקדושין ביו"ב מנחם דאין שבות במקדש עייש וא"כ ע"כ היתה אשה בעזרה דע"כ ה"י הקדושין במקדש עלמא דהא קי"ל דלא התירו שבות במקדש אלא במקדש מנחם עכ"ל ועיין שו"ת בית יצחק י"ד ח"ב (ס"י כ"ה) מה שהאריך בזה.

והנה יש להטעים הקו' דאף דלכאורה הא אפשר הקדושין ע"י שליח, אך לפת"מ בעודע ביהודה מהדו"ק אה"ע (ס"י ס"ד) דקדושין ע"י שליח לא מהני רק מלך מינו דוכי לנכס"י וכו' עייש וזה ל"ש ביו"ב דלא התירו רק לכהן בעלמא, וי"ל דגם בדיעבד ל"מ ובהך דכתובות (פ"א) כל היכי דאמרו רבנן לא ליזבין וכו' וזוהי הוכחה הסמוכה ס"י ח"ה ס"ק ג' וז"ה בשו"ת הרדב"ז (ס"י ב' אלף ס"ח) דגם בדרבנן אי עבד ל"מ, יעייש ובש"מ חכם סופר י"ד (ס"י ו') יעייש וקדמו בזה הרדב"ז, ול"ש מינו ול"מ ע"י שליח. אך הדבר פשוט למ"ש הרשב"א בח"י יבמות (י"ח) דרבנן דרבי יהודה דלא חייבי ליתת השתו היינו רבי מאיר דלא חייב למיתה עייש וא"כ י"ל דאשה אין נכנסה לעזרה לרבי מאיר לשיטתו.

וזהו דכ"ס ר"י כשאמרו לו בן משמ"י דר"מ וכו' אשה בעזרה מניין לר"מ לשיטתו וע"כ דר"מ לא אמר דבר זה ולקפחנו בהלכה אמר בן הלמידו מבינו אבל לרבי יהודה דס"ל אשה אחרת מנוהגין לו משכחת לה אשה בעזרה וז"ל הכפורים, ע"כ שנה דין המקדש בחלקו שפיר משא"כ לר"מ כנ"ל ח"ב.

יצחק בצלאל מארגינשטערן כח"ס מאה שערים.

עפענטליכע טריבונע וועגען כבוד און עלבון התורה

פ"ה ווארשא אדר תרצ"א	№ 2	2-טער יאָהרנאָג
----------------------	-----	-----------------

אחד הרבנים

מעז מוז ראטעווען דעם געפאלענעם כבוד התורה!

א ווענדונג צו אגודה הרבנים און צו אלע צדיקי וגדולי הדור

דער עלבון התורה וואס עס שרשט היינט אין דאס רוב יודישע קהלות האט באמת שוין אנגענומען אזא מסיכודיגען באשאפטען, אז עס וואלט געווען די גרעסטע שילה מצד אלע רעליגיעזע וידען, בעוועגערס מצד די גדולי ועדוקי התורה, ווען זיי וואלטן זיך ווייטע ציסקען גלייכעטיג צו דעם האווענען שטענדיכען, ביידן דאס רוב יודישע רבנים ווערען שרעקליך געטרעטען, דורך די תקופים פון די קהלות, וואס זענען נייט וועלטען קיילעכדיגע עמי-האדמים און במילא האבען זיי ביידן די תורה און איהרע טיענער.

עס איז א פאסט, א טרויעדיגער פאסט, אז אין דעם מעהרסטענס שטערט ווערט די רבנים נייט אויסגעצאהלט ווער קאדענע שכיחות צו דער צייט, כמעט אלע רבנים זענען פערשאלדיגט אין חובות אין די טייערעדיגן עס בלייבט דערצי- בער נייט פאר זיי קיין אנדערע עצה, ווי כסדר צו פערברענגען וויסערע-טעג און יאהרען אויף השתלמותן ביי די פערשיידענע מאכט-ארגאנען, כדי אויסצוווירקען מיטן כח פון אפיציעלען מעפעל, אז די קהלות וואלטן זיי אויסצאהלען די שכיחות, יואם זיי מאכט.

ביי אזא מצב קאן מען זיך שוין לייבט פארשטעלען, ווי ווייט עס איז גע- באקען די אויסצאייטעס און דעם פון דא, תמיד לעבט ער אין דער מידה, אז מען וואלט נייט פערשטאנדען דעם שטראף גענען איהם אין בעצונ צו דעם מנהג פון נייט אויסצאהלען די פענסיעס, ווערדיג אנגעוויזען אויפן חסד און אומחסד פון די תקופות הארעם, ווערט און איהם בחסד געבראכען זיין מענטשליכע און פיהרעדיגע ווירדע, מווענדיג צושאקלען מיטן קאפ צו אלעדינג, וואס עס איז דער אלעזעכסטער ווילען פון די שטארק-טאטעס — די פרינסס.

דער דא, ווענדיג תמיד פערזינלעך אין ווייטע מאג-טענליכע דאגות, פער- ברייגענדיג נאנעט מעג אויף השתלמות ביי דער מאכט, אויף שרייבען בקשות

גענען די לגבי איהם אָנגעזעהענעטע עולות, האָט ער פשוט נישט קיין צייט ווי
 געהעריג שופט בתורה צו ווין — אמת, אז עס זענען דאָ רבנים, בעזונדערס אין
 די גרויסע שטעט, וועלכע האָבען זיך אויסגעארבייט אַניאונגהענגיגע שטעלונג
 און ווי זענען נישט אָנגעוויזען מיט וויער ברויט אויף דעם חסד פון די דאָזיקעס —
 דאָס זענען אָבער נאָך אויסנאָמען — דער זיב רבנים אי די קליינע שטעטלעך
 לעבט ממש איבער יעדעקליינע ענינים, לעבענדיג בסדר אונטער אַניאונאויפהער-
 ליכען טעראָר.

די תועבה ווייסט אָבער נישט פון קיין גרעניצען, קוים מעג מען דריקען
 דעם רב נישט אויסצאָהלענדיג איהם די פענסיע צו דער צייט, פאָרוואָס זשע זאָל
 מען בכלל נישט אוינשמעלערען און פערקלענערען די פענסיע פון רב צו אַזא
 מדרגה, אָז ער זאָל ביים גילדענעם גוטען אפילו נישט האָבען צו עפען, עס איז
 דאָ נישט וועניג קהלה-אָנפיהדער אין פוילען, וואָס פערשטעהען, אָז דער רב, דער
 תי"ח דאָרף פערדינען וועניגער אויף פרנסה, ווי דער קלענסטער בעל-מלאכה.

א בולטיע אילוסטראציע צו דער בעציהינג פון קהלות צו רבנים איז די
 מעשה זאמאָשטש, דעם דאָרטיגען רב הרב הגאון ר' משה חיים בלום שליט"א.
 א בעקאנטער און אָנגעזעהענער גדול בתורה האָט די קהלה בעשטימט אַזא לע-
 בערליך-נידעריגע פענסיע, אָז ער האָט געמוזט זיך ווענדען מיט אַ בקשה צו דער
 מאַכט, אָז מען זאָל איהם די פענסיע העכערען. די מאַכט האָט אָנערקענט, אָז אַזא
 פענסיע פאַר אַ רב אַ-מטופל הייסט ממש חזק געטריבען און איהם די פענסיע
 בעדויטענדי געהעכערט. דאָס אלליין, וואָס די מינימאַלע לעבענס-בעדערפערנישען
 פון אַ רב זאָלען נישט אָנערקענט ווערען דורך דער קהלה אלליין, נאָר ערשט דורך
 אַניאויסערליכען מאַכט-פאַקטאָר, בעווייזט שוין גענוג בולט, ווי דער כבוד פון די
 רבנים ליגט ארצה ביי איינערע ליבהארציגע קהלה-מנהיגים, די קהלה קען גאנץ
 גלייכגילטיג בעשטיין דערויף, אָז דער רב און וויינע בני-בית זאָלען פשוט אויס-
 געהן פון הונגער, נאָך די מאַכט, די נישט-יודישע מאַכט מוז ערשט נעמען אין
 שוין דעם רב גענען וויינע שטעלעך — די ביהדער פון דער יודישער עדה, וואָלט
 כאַטש די קהלה אָנגענומען דעם דאָזיגען פאַל פאַר אַ לעקציע, פאַר אַ מוסר-
 השכל צו וויסען, אָז אַ רב איז נישט חפּז און קאָן פון יעדען דאָזיקן אַרומגע-
 פיהרט ווערען ביי דער נאָך אָבער די זאמאָשטשער קהלה האָט אַזוי נישט גע-
 טהן, אָנשטאָט צו פערשטעהען פון די פון איהר אָבגעשטענע עולה, האָט זי זיך
 געלאָזט בעהערשען פון דער בלינדער תעות הנעתון און פערקלאַנגט דאָס ביל-
 דונגס-מיניסטעריום פאַר דעם העכסטען טריבינאַל, באַשר די מאַכט מיט זיך
 אין די עסקים, וואָס געהערען צו דער קהלה אי עס מוז בלייבען אַזוי ווי די קהלה
 וויל. דער רב און ווין פאַמיליע זאָלען לעבען אַ חיי צער, צי דאָרף מען נאָך אַ בע-
 סערען בעווייז ווי ווייט געפאַלען עס איז די ייטעלונג פון רב אין די קהלות?

אָבער נישט בלויז גענען רב פיהרען די קהלות אַזא זאמאָשטש — דאָס
 זעלבע קומט אויך פאַר לגבי די שוחטים, עס איז פשוט צו מערקען די שנאה צו
 די נישט-יודישע תורה והנהגות אין דער ייטעלונג, עס האָלט שוין דערביי, אָז מען
 פאַרערט פון די רבנים און שוחטים קוויטלינגען פאַר נישט-דעהאלטענע פענ-
 סיעס-סומען און בדי דאָס אַרויסצופרעסען יעדען אָנגענומען די שאַרפסטע הרא-
 הונגען און ערנידערינגען.

בבלל בעמיהען זיך געוויסע קהלה-פיהדער אַרויסצונעמען פון רביס האַנד
 די דעה און קאָספעטענע אפילו פון אַזעלכע ענינים, וואָס זענען דירעקט נאָג דעם
 חת, אויף וועלכען דער איינציגער בר-סמכי איז דער רב, כּוֹז יעצט האָבען מיר
 געוואוסט, אָז אויפגענומען אָדער מעביר ווין אַ שוחט, האָט געהערט צום רב, דא-
 דורך איז נאָטירליך דער כבוד געשטאנען אויף דער געהעריגער הויך און דער
 שוחט האָט אויך געוואוסט, אָז ווין ייטעלונג איז אַ פעסטע אויפן ערפייהלע-

ויון מלאכת עפ"י התורה, ווייל דער רב וועט זיך נישט גלאט צו אים טשענען, וועלענדיג איהם מקפח פרנסה זיין, היינט אָבער האָבען פאַר זיך גענומען די דאָזערעס און מען שרלויבט זיך זאָגן אָבערזאָגען שוחדים אָהן ידיעה פון רב, נישט האָבענדיג צו זיי קיין טענה אין עצם כשרות, דראָט מען זיי, אז אויב זיי וועלען נישט אַראָבלאָזען פון דער פענסיע, דער זיי וועלען נישט-דערהאלטענע סומען נישט בעשטעטיגען, וועט מען זיי אָבזאָגען פו די פאַסטענס.

אז ערלויבער פאַל איז געווע אין זיכלין.
די שיחטים, איינזעהנדיג, אין וואָסערע שרעקליכע לאַגע זיי זענען אַרײַן, האָבען זיי זיך געגרינדעט אַז, „אגודת השוחטים“, וועלכע שטעהט לויט איהר יכולת אויף דער וואַך צו שײַנען די אינטערעסען פון די שוחטים, די דאָזיגע אַקציע קאָן אָבער נישט זיין במלואה ערפאָלגרייך, כל זמן די אגודת הרבנים וועט נישט פון איהר זייט פיהרען א געהעריגע און ענערגישע אַקציע צו הויבען דעם כבוד און מצב פון די רבנים בפרט און פון אַלע עוסקים במלאכת הקודש בכלל, א בעאנדערער חוב לינט אויף די עדוקים וגדולי לדור — די אדמור"ים של"מ"א, פאַר זיי איז דער דאָזיגער שרעקליכער מצב פון די רבנים און שוחטים געוויס קיין סוד נישט, די רבנים און שוחטים המסתופפים בצלם ניסען נישט איינמאַל פאַר זיי אויס די ביטערע, שווערע און ממש אונערטרעגליכע לאַגע, אין וועלכער זיי געפינען זיך אונטער דער מביטלה פון די קהלות און זייערע תקיפים, עס מוז אויפ'ן נאָצען פראָנט אָנגעהויבען ווערען אַנענערשיכער קאמף, וואָס זאָל דערהויבען דעם כבוד און דעם אָנוועהן פון די רבנים און שוחטים, דער פשוטער ייד מוז אָנהויבען פערשטעהן, אז ער רב אין דער ישיבה מוזען האָבען פרנסה בכבוד, אזוי ווי עס פאַסט פאַר ת"ח און עוסק במלאכת הקודש, דער ת"ח האָט דאָך אויך אַנדערע תוצאות, וואָס א פשוטער בשר ודם האָט נישט, ווי קוין מען בפרים, וואָס איז פאַר א בן תורה אַינעם פון ערשטען געברויך.
די פראַגע איז אזוי אָנגעוועהטאָנט און אזוי ברענגענדיג, אז זי מוז געשטעלט ווערען בראש פון אַלע אַנדערע אַקטועלע ענינים, עס איז געוואונשען, אז אַלע גדולי ישראל און בכלל דעליגאטעס ווערען, וואָס דער כבוד תורה איז ביי זיי טייער, וואָלען זיך אַרױסזאָגען אויף די שפאַלטען פנים, „שערי תורה“, „חורב“ ווענען דעם דאָזיגען אָנגעוועהטאָנטען פראָבלעם און דערצי פערהאנגענע עצות, עס איז שוין די העכסטע צייט, לענגער וואַרטען קען מען נישט, ווייל עס דראָט א סכנה צו פערלירען חיי די לעצטע אהות.
די אגודת הרבנים, טאָהר מעהר נישט שווייגען, זי מוז איפערנעמען די איניציאטיוו אין קאמף גענען די מהרסי ומחריבי התורה.

אָטמאָנאָ 1 רבנים, קהלות א. א. וועלכע ווילען דעם איצטערשיינענדיגן נומער פון „דוועניק אומפאָר“, וועלכער רעגולירט א חיה פראגען פון דער יודישער קהלה, ווי רבנים, דאזערעס א. א. וואָלען אַרױסשריַקן קען אויף פ. ק. א. 8.138 גר. וועלען מיר איהם גלויבן אַרױסשקען. דערביי דארף מען אויף דער 2-טער זייט פון בלאקעט אַרױסשריַקען „דוועניק אומפאָר“.

אין די רעדאקציע איז דא צו בעקומען אַלע פרױהערדיגע נומערען „חורב“ דערין נען אויך דעם נומער ווי עס געפונט זיך די תמונה און אויספיהרליכער ביאגראַף פיע פון גאון און עדוק ר' יצחק הכהן פיינענבוים זצ"ל.
פא"י פאַר אַלע נומערען 1 זל.

אבאנירט, פערשפרייט, דעם „שערי תורה“ - „חורב“

הורעות בה, ש"ת" - "חורב" הנפוז בארץ ובחול" מביאות לבעליהן תועלת מרובה

הוצאתי ב"ה לאור חיבור גדול

פרדס יוסף

מאת אב"ר ה' יוסף פאצאנאוויטש
שקט"א. הוא אנקלפדיא שלמה כולל דברים מהוהים
על רש"י ורמב"ם וז"ל עה"ת שנפשו ביותר סאלק
ש"ת ראשונים ואחרונים וספרי דרוש יקרי המציאות
והיבה העיות הרשות במקומות נפלא מאב"ר
שקט"א עם הסכמות וחר"ת מרוב נאונים דרוש
ובראשם הסכמות והערות מאב"ר יצחק
שקט"א ומחזיק ד' מאות דפים רבץ כונען, ושהיו
כסוף י"ד 5 והובים עם פארטא 6 ול ובחול"ל
1: לאר. בהבחי:

DAWID PACANOWSKI PABJANICE.

אצלי אפרד השני הספרים האלה (א) תירושי
הר"ם על סנהדרין מאת רבנו מאיר הלוי
מברסלב והר"ם (ה) ז"ל והוא ביאור גדול ומספיק
על כל הסכמות ונמצא במערכת במספר מצומצם
מחירו עם השערות 12 והובים, (ב) תוספת
הר"א ש"ע מסכת סוכה נדפס בירושלים עה"ק
הוב"א, מחירו כסוף עם השערות 4 והובים,
(ג) ש"ת מהר"ל דיסקין מאת הגאון
אב"ד בייב"ק זצ"ל נדפס בירושלים עה"ק הוב"א
מחירו 10 והובים, גם הגני מסביב לכל דרוש כל
מיני ספרים אף יקרי המציאות, והגני מקבל כל
מיני ספרים בסוכנות להפנים איתו, וגם הגני
מקבל כל מיני כתביו להדפסה, וכל הכאים עמי
בבית הספר יפיקו רצון איה

יצחק ברי"א הכהן פייגענבוים נ"י

אדר"ס:

lcchok Fajgenbaum Warszawa

Muranowska 4 m. 30 (Poland).

P. K. O. 8.138

ב"ה יצא לאור

ספר פעולת צדיק נ"ח דרשות והספדים

מאת הגאון הצדיק מ"ה אליעזר בריש זצ"ל
ספרים דרשן ודיון בל"א מביא דיון של הגאון
בעל חו"ד ואח"כ אב"ד בק"ק קטנא משנת
תקצ"ט עד תקצ"ב ע"ק והוא ספר יקר ונחמד
מאוד והוא ספרות בדרשותיו נותן הומר רב
הדברים וישישים אף להיחזק מדרגים מחירו 4 1/2
והובים כסוף 1/2 באמצעות יא ראלאר עם השערות
להצניו אל הבית

Jochiel Brisz Kalisz ul. Nowa 9.

ב"ה יצא לאור ספר היקר

"אסיפת זקנים"

על מ"א ראש השנה מחירו 4 והובים כסוף 5 והי
אדר"ס להסכר:

N. Peses Rabin Węgrów, woj. Lub.

מודעה לכל אוהבי תורה ושוחר'י

הגנו לבשר ולהוריק כי כרעון והסכמת נאונים וצדיקי
דרונו שליט"א נוסד כוסר בשם אוצר התורה
הוציא לאור כתבי יד מאה נאונים ורבני קשישאי
ג"ע ועתה יצא לאור בספרטא גדול הספר א'
יקר והשוב מאור בשם:

"משנת רבי יעקב"

מאת הגאון שר התורה רבי יעקב שיר זצ"ל
אב"ד קוטב הספר "משנת רבי יעקב" כולל הרבה
פרקים שבהם מציין אור בהיר ע"ד התוספות מי
חיבה? ואופן סידור, וישמש כחור "מבוא"
להתאחד אשר לא בא כבוש הוא בין ספרי חוקרי
קדמוניות של ספרי וסדרי חול, וגם הודק ומבאר
כל התוספות הקשות והפליאות והספר כולל יעני
את גדולי וחכמי התורה, ונלוו לו קונטרס, וכור ואת
לעקב" ע"ד חולדת הגאון המחבר זצ"ל וקורותיו
מאת הגאון רצ"י מילואה"ן שליט"א אב"ד קלונסק,
מחיר הספר 3 והובים, בחול הצו דולה.

אדר"ס להסכמים:

I. Fajgenbaum, Warszawa, Muranowska 4

P. K. O. 8.138

יצא לאור ספר

כור המבחן והוא שואל ומשיב

יביל בקרוב כל בללי ודיוני איסור והיתר להלכה
לפניה, משלח עיון יורה דעה וכל הפוסקים קדמאי
וכתבאי עד אחרון שבאחרונים, עם "מקור ההלכה"
המציין את מקורם בש"ע ופוסקים, מסודר בסדר וזה
אף נגיש על כל היסטנים שבויר ברור, "שאלה"
והשובה" לנסות את התלמידים, בהיו הישיבה
המתקדמים להוראה ודיונים לעמוד על המבחן ככרי
להשיג "סביב" וההורות בדיוני איסור והיתר.

נלקט ונסדר על ידי

הרב מאיר יהושע כהנאן יהודא שליט"א

ראש: בערנר רב ואח"כ ב"ה מיינצער, נד"ש.

Rab. M. J. Rosenberg, 26 Sycamore Ave.

Plainfield, N. J.

U. S. A.

ראה זה חדש!

ספר עבודת ה' ליום

כולל באזנים חרושים והערות, ד"ח מ"ש מ"לוח"
ונסדר לשני ספרים אשר שם האחד "עבודת ה' ליום"
השני "ההל"ג סודות" סמאל יהיו איש רב ודיון נ"י
בן הגאון מוה"ר ה"ם א"ל יהיו זעל"ה האב"ד
קראקא עם קונטרס פ"ש"י דפסר זצ"ל והי
ספר גשמי ברכה חסדו הרבה מוה"ר ברוך
היו עש"שיון נ"י מסיים סכר, הושי תורה
המיה ועוד עם קונטרס תוספת ברכה כספר רב
הכמות ורב האיות ודפוס נאה ומשובח.

להצניו כמחיר 8 ד"ח כסוף 9 ד"ח.

אצל הסכר ה"ה "פ"י רבנות

Rabin Michal Horowitz Kraków

Dietlowska 61.

אדר"ס פון "שערי תורה" - "חורב"

Red. SZAREJ TORA WARSZAWA Muranowska 4 m. 30

נעלד וע"הונען פ.ק.א. 8.138

אבאנאמענט'ס פרייו פון "שערי תורה" - "חורב":

שערי תורה

יו"ל בעזרת להגדיל תורה ולהאדירה ע"י:

העורך והמו"ל: ישראל איסר || העורך: הרב ישעי' יוסף מארגאלין
בהגאון מרן יצחק הכהן פייגענבוים || נשיא כנסת הרבנים דארצות הברית וקנדה
וצ"ל הראבד"ק ווארשא. ראבד"ק ברוקלין.

האדריסא: Red. „Szarej Tora”, Warszawa, Muranowska 4. m. 30
חלפון 11-48-65 P. K. O. 8.138.

Warszawa, Grudzien 1932

שנה כ"א

ב"ה ווארשא כסלו ה'תרצ"ג

אל הקוראים!

בשמחת נפש וכרב תודה לה' אודיע ואכשר לכל אוהבי תורה ושוחרי' שעלה בידי לחדש תוצאת ה"שערי תורה" הנפסק זה זמן מרובה. ברם זכור אותו איש טוב, ומפרסמין עושי מצוה ה"ה כבוד הרב הגאון המפורסם מו"ה ישעי' יוסף מארגאלין נ"י הראבד"ק ברוקלין (אמעריקה) שרחש לבו דבר טוב וחוק לבבי להחזיר העטרה ליושנה תוצאת ה"שערי תורה" — בתור מצוה שהזמן גרמא בעת שלימוד התורה ירדה פלאים, — ובהשתתפותו לעבודתי הקדושה מלא לבי רגשי תקוה כי מהיום והלאה יופיע השע"ת אי"ה תמידין כסדרן. והננו קוראים בזה לכל גדולי ישראל, חכמיו וסופריו הי"ו די בכל אתר להשתתף אתנו בעבודתנו הקדושה ולהספח גם בין תומכי ומחזיקי המפעל הנעלה הזה למען תהי' לאל ידנו להוציא מחשבתנו הטהורה מכח אל הפועל.

המו"ל: ישראל איסר בהגאון מרן יצחק הכהן פייגענבוים וצ"ל

ססודר בדפוס ר' חנוך העניך פאלמאן, בפיעטקוב (פוילן).

די

שוחטים שטימע

פארטיידיגט די אינטערעסען פון די שוחטים אין לאנד ארגאן פון „אגודת השוחטים" אין פולין. און אין אויסלאנד.

אין די „שוחטים שטימע" געפינט זיך אויך ארובריק א. נ. „תורת הובח", וועלכער ענטהאלט א פלפול חברים אין א בירור הלכה דורך רבנים און שוחטים כנוגע דיני שחיטות וטריפות. יעדער שוחט צוליב זיינע אייגענע אינטערעסען דארף אבאנירען די „שוחטים שטימע".

פרייז אין לאנד — א יאָהר 7.20 ובערך זה אַ האַלב יאָהר און אַ קוואַרטאַל:

אין אויסלאנד אַ יאָהר — 1 דאָלאַר.

Red. „Die Szochtym-Sztyme”, Warszawa, Muranowska 4. (Poland). P.K.O. 26.790.

מתבקשים לשלוח חידושים ומאמרים להשע"ת

לחברי שלטון הקהלה העברית בראדום.

הנני מגיש בזה ברכת מז"ט ואביע בזה רגשי שמחתי לרגלי התאשרות בחירתם ע"י שלטון המקומי ות"ל שידי המחרתי ריב בראדום לא עשו תושי' לבטל הבחירות במלחמתם הנמבזה נגד גבחרי העדה ונגד הרב הגאון המקומי הר' יחיאל הלוי קסטנברג שליט"א. הנה מי כמוני יודע את ערכו של הרה"ג הנ"ל בגודל תורתו ורב תבונתו וגזע מחצבתו שעוד בימי עלומיו פעם לבו לתורה ולתעודה, ומוניטין שלו יצאו כבר בעולם ע"י ח"י תורתו היקרים שנדפסו לכבוד ולתפארת בהירחון הרבני "שערי תורה" עוד בחיי מיסדו כ"ק אאמו"ר הרב הגאון הצדיק זצ"ל והוא ז"ל הוקירו וחיבבו מאוד. וברוך רחמנא דיהיב לנו שלטונא מלכותא דארעא כמלכותא דרקיע, דלמרות התלונות וכמה לישנא בישא וקורצא דבי מלכא נתאשרו הבחירות לשמחת כל אוהבי תורה ושוחרי'. והנני מברך את שלטון הקהלה הראדומית עם הרב הגאון שליט"א העומד בראשם שיצליח ה' דרכם לנהל את עניני עדתם על דרכי התורה ודת.

ישראל איסר בהגאון מרן יצחק הכהן פייגענבוים זצ"ל, הראב"ד דק"ק ווארשא.

מודעה יצא לאור ספר אמרי כהן על סדר בראשית, כולל דרושים ופולפולים וביאורים בפירוש רש"י על סדר הפרשיות מחזיק רכ"ו דפים, המחיר כפי רצון ויכולת כל אחד, למחברים מחיר חלוף ספריהם.

להשיגו אצל המחבר הרב ממאנקיטאו בווארשא עפ"י האדרעסא:
Rabin M. Warszawiak, Warszawa, Puławska 5.

יצא לאור ספר יבין דעת על יו"ד ח"א סימן על סימן והגהות וחידושים על ח"ב מהגאון רשכבה"ג מקוטנא זצ"ל, להשיגו אצל נכדו הרב מקוטנא, מחירו מכורך עשרה זהובים, ביחד עם הספר ישועת מלכו חמשה עשר זהובים, לרבנים וביהמ"ד הנחה.
האדרעסא: Rabin Trunk, Kutno.

הוצאתי לאור בעזה"י ספר בית אהרן כולל דרשות והספדים, וחידושים על פרשיות התורה ונ"כ, חמש מגילות, והגש"פ, ופרק אבות מאת הרב הגאון הצדיק מו"ה אהרן זצ"ל אבד"ק קויל, וגלוה לזה ספר דרך אניה דרשות וחידושים מהותני הגה"ק מו"ה אלכסנדר יהודה זצ"ל אבד"ק גאמבין, ובסוף הספר קונטרסי אהל אהרן תולדותיהם וקורות ימי חייהם של אותן הצדיקים זי"ע, ומפני שהנני רוצה להפיץ תורה ברבים הנני מוכן לתת בחנם את הספר הזה לכל רב, ומו"צ, ות"ח. וכל הרוצה ספר מכורך עליו לשלוח מראש חצי זהב בעד הכריכה ובעד המשלוח ע"י הפאסט עוד 20 גר. ולחול"ל 1.20 המחיר הנ"ל נתקבל גם בפאסט מארקין.

צבי יחזקאל מיכעלסאָהן בועד הרבנים דווארשא.
האדרעסא: Rabin H. Ch Michelsohn, Warszawa, Pańska 28.

קול מבשר יצא לאור בפורמט גדול ומהודר הספר כרם הצבי על ס' שמות (כשלש מאות עמודים) יכיל כמאה מאמרים נפלאים לכל פרשה, וסלתם ושמנם של רבנן קמאי ובחראי, הספר הרעיש עולם הרבני והדרשני מחירו 15 זל. ועל ספרים לא יחולף. נמצא למכירה ביד המחבר הרב הגאון הנודע רב צבי הירש פערבער נ"י רב בלונדון.
Rabi H. Ferber, 14 Manette Street, London, W. I.

ברכת מז"ט הנני מגיש בזה לכבוד עט"ר הרב הגאון הקדוש צדיק יסוד עולם האדמו"ר מנאוואמינסק שליט"א לנשואי בתו תי' עב"ג החתן המופלג בנש"ק כמר יואל האלבארשטאם נ"י נכד הגאה"ק מצאנו זצ"ל שהיתה ביום ה' פרשת תולדות תרצ"ג ויה"ר שיהא הויג עולה יפה וישבע נחת מכל צאצאיו ויר"ח.

ישראל איסר בהגאון מרן יצחק הכהן פייגענבוים זצ"ל.

ב"ה ברוקלין (אמעריקא) סי' א' (שאלה ותשובה).

כבוד הרב הגאון המפורסם וכו' כש"ת מוהר"ר ר' ישעי' יוסף
מארגאלין שליט"א ראב"ד בברוקלין וסגן נשיא ל"כנסת הרבנים"
דארצות הברית וקאנאדא.

אחדשה"ט באהבה רבה.

שאלה: כשם שידוע לכל הרבנים הגאונים הגדולים והמפורסמים בכל העולם שכתר"ה עוסק בתורה הקדושה ומשיב לכל מי ששואל מאתו דבר הלכה ואעפ"י שאינו משיב רק להלכה ולא למעשה בכל זה באתי לכתוב ולשאל מאת כתר"ה שאלה נחוצה מאוד והוא מה שאירע במחננו מעשה נוראה וזהו שאלתי: הנה בא לפנינו ב"ד הח"מ האיש ר' ארי' בן ר' שלמה זלמן ושאל מאתנו האיק יעשה משום שעכשיו נודע לו שאשתו הינדא בת ר' ליבוש הוכתה בחולי נכפה לזמן קבוע ואחר חק"ד של הב"ד נתודע להם עפ"י עדים כשרים שומרי שבת ונאמנים שהחולי נופלים של האשה הנ"ל היה לה עוד בעת שהיתה נערה קטנה היינו הרבה שנים עוד קודם שהיתה ארוסה וקודם הנשואין ורק מהחנן ומבעלה שמרו את כל זאת כדי שלא יודע מהמום הזה ולו היה יודע הן קודם האירוסין הן קודם הנשואין בודאי לא היה לוקח אותה בשום אופן ואופן וכאשר התחילו לחקור ולדרוש הב"ד הדק היטב כיאות לב"ד חשוב משום שמחויבים להיות מתונים בדין מצאו מהאשה גופא שכריסה בין שיניה וכאשר שאלו אותה הב"ד את הרה הלא את נפרדת מבעלך זה יתר משתי שנים והשיבה שהיא דרה עם עכו"ם אחד ברחוב סטענטן ולהערל הזה היא הרה וכן יודעים הרבה אנשים הדרים ברחוב הנ"ל ואחר שש"ט הב"ד אם להתיר את הבעל ליקח לו אשה על אשתו מאחר שהיא אמרה בפירוש בפני הב"ד שלא תיקח שום גט מבעלה לא בחוקי המדינה ולא עפ"י דת ישראל משום שהגט אין צריך לי הלא אני יכול להיות ולעשות כל מה שליבי חפץ והראיה שאתם רואים בעיניכם שאני הרה כעת ולכן החליטו הב"ד להתיר להבעל ארי' בן ר' שלמה זלמן ליקח לו אשה אחרת רק באופן שיזכה הבעל הג"פ עבור האשה הנ"ל ועפ"י היתר של מאה רבנים וכאשר נתודע הדבר להרבה רבנים וידוע שפה באמעריקא נפרצה במדה מרוכה הקנאה והשנאה בעו"ה גם בין הרבנים כידוע לכן בא המנהל דועד להרב הג' השואל וצעק עליו שאסור לעשות כן רק שהבעל ישאר עגון כל ימי חייו לכן באתי לבקש מאת כתר"ה שישלב לי תשובה על שאלתי אם מותר להתיר להבעל ע"י היתר של מאה רבנים אשה אחרת או שהבעל מוכרח להיות עגון עד שתיקח האשה את הגט עד כאן לשון השאלה אקוה כי כתר"ה ישיב לי כמו שהוא משיב להרבה רבנים באחד הירחונים או המאספים שהדר גאונו כותב בהם חדר"ת שלו ובאמת מוכרחים אנו לאמר שמחדו"ת שלו הרבה רבנים מתענגים מאוד ובזה הנני ידידו הדוש"ת והמצפה לתשובתו בקרוב.

נאום הרב שרגא פייוויש הכהן סאסאווער אב"ד בנויארק.

תשובה

א) אם יש כח לב"ד להתיר לבעל אשה אחרת על אשתו משום שנתברר להם ע"י עדים כשרים ונאמנים ועפ"י חק"ד שהיתה להאשה חולי נכפה לזמן קבוע עוד קודם האירוסין ונשואין הרמב"ם ז"ל כתב בפ' כ"ה ה"ב מה' אישות

וכן הכונס אשה סתם ונמצא בה מום ממומי הנשים וכו' ולא ידע הבעל במום זה ולא שמע בו ורצה הרי זו תצא בלא כתובה לא עיקר ולא תוספת כיצד היה מרחץ בעיר והיו לו קרובים אינו יכול לאמור לא ידעתי מומין אלו ואפילו מומין שבסתר מפני שהוא בודק בקרובותיו וחזקה ששמע ורצה ואם אין שם מרחץ או שלא היו לו קרובים טוען במומין שבסתר ונכפה בעתים ידועים הרי הוא ממומי סתר וכו' ע"ש"ה וכתב שם הרב המ"מ ודין הנכפה שכתב מפורש בגמרא כתובות דף ע"ו ע"א א"ר נחמן ונכפה כמומין שבסתר דמי ולא אמרן אלא דקביע ליה זמן אבל לא קביע לו זמן כמומין שבגלוי דמי ופי' רש"י נכפה חולי שממנו נופל לארץ ויש לו זמן לבא כמומין שבסתר דמי לפי שנוהרת ביום מלצאת בין הבריות ולכאורה צריכין להבין את דברי רבינו מדוע כתב ונכפה בעתים ידועים הרי הוא "ממומי" סתר ולמה לא כתב כמו שאמרו בגמרא ונכפה כמומין שבסתר משום שיש נ"מ בין ה"כ" שהוא מורה רק על הדמיון בין ה"מם" שהוא מורה שהמום הוא מהמומין הידועים אבל לא כדמיון ונקדים לזה את הרמב"ם דפ"ו ה"ח מה' אישות המקדש אשה סתם ונמצא עליה אחד מן המומין הפוסלין בנשים או נמצא עליה אחד משלשה נדרים הרי זו מקודשת מספק קידשה על מנת שאין עליה נדרים והיו עליה נדרים והלכה אצל חכם והתיר לה הרי זו מקודשת ובה"ט כתב קידשה על מנת שאין בה מומין והיה בה מומין והלכה אצל רופא וריפא אותה אינה מקודשת אבל אם התנה האיש שאין עליו נדרים ושאלו בו מומין והי' עליו נדרים והיה בו מומין והלך אצל חכם והתירו אצל רופא וריפאו הרי זו מקודשת שאין גנאי לאיש במומין שכבר נרפאו והאשה אינה מקפדת על זאת וכתב שם הרב המ"מ קידשה על מנת וכו' ברייתא בכתובות דף ע"ד הלכה אצל חכם והתירה מקודשת אצל רופא וריפא אותה אינה מקודשת ופריך מה בין חכם לרופא ותירץ חכם עוקר הנדר מעיקרו רופא אינו מרפא אלא מכאן ולהבא והקשה והתניא אצל חכם והתירה אצל רופא וריפא אותה אינה מקודשת ותירץ ל"ק הא ר"מ הא ר"א ולפי תירוץ זה קי"ל כברייתא קמייתא דאתיא כר"מ והברייתא השניה אתיא כר"א וע"ש שחלקו בין אשה חשובה לשאינה חשובה ורבינו אינו מחלק לאשה חשובה לשלא אשה חשובה והרשב"א העלה שהיא מותרת להנשא ואין חוששין שמא תלך לה אצל חכם ויתיר את הנדר ונמצאו קדושין ראשונים חלין למפרע לפי שאינה עשויה לקלקל את עצמה ואת בניה שהיו לה מן השני עכ"ל ובירושלמי בפרק המדיר יש פלוגתא בזה משום דיש שסובר דמותרת בלא גט מטעם שלא תקלקל את עצמה ויש מי שסובר דאיסורא בלא גט משום שמא תתיר את נדרה ע"ש"ה.

ומרן הכ"מ ז"ל כתב שם המקדש אשה סתם ונמצא עליה מומין וכו' כתב הר"ן קידש סתם ולא כנס ולא בעל לא אשכחן בגמרא מידי אלא שהרמב"ם כתב בפ"ו הרי זו מקודשת מספק ונ"ל שחשש הרב דילמא כי אמרינן קידשה סתם וכנסה סתם דבעיא גיטה ה"ה לקידוש סתם בלבד דכי נקטינן לה בכנסה סתם לרבותא דאין לה כתובה עבדינן אבל אין אה"נ דבקידוש סתם בלחוד צריכה גט ולפיכך החמיר וכתב הרי זו מקודשת מספק והל"מ הביא שאפילו כדעת רב דאמר קידשה על תנאי וכנסה סתם צריכה גט וכו' כלומר אפילו לרב דהוה לו למימר לדידיה דהוי גט ודאי מ"מ לא הוי אלא גט ספק וכו' ע"ש"ה ולכאורה צריכין אנו להבין את דברי הרמב"ם ז"ל מדוע בה"ח כתב המקדש

את האשה סתם ונמצא עליה אחד מן המומין הפוסלין בנשים הרי זו מקודשת מספק ובה"ט שם כתב קידשה על מנת שאין בה מומין והיה בה מומין והלכה אצל רופא וריפא אותה אינה מקודשת והלא לכאורה היה לו לרבינו לפרש באיזה זמן הלכה לאחר הקדושין או קודם ואפילו למה שאמרו בגמרא הטעם שבמומין גרוע יותר מנדרים משום שהרופא מרפא אותה מכאן ולהבא גם כן אינו מובן כיון שהאשה נתרפאה מהמום שהיה לה למה לא יהיו הקדושין חלין למפרע ולפי מה שכתב הרמב"ם את הלשון אינה מקודשת משמע שאין הקדושין חלין כל עיקר ואינה צריכה גט גם כן ונקדים לזה את דברי הטור באה"ע בס' ל"ט וכן אם קדשה סתם ונמצא עליה מומין צריכה גט מספק אבל קידשה על מנת שאין עליה מומין ונמצאו עליה אחד מן המומין הפוסלים בכהנים אינה מקודשת ובסוף הסימן כתב הטור נמצאו בה מומין והלכה אצל רופא וריפא אותה אינה מקודשת אבל נתקדשה לו ע"מ שלא יהא בה מומין ונמצאו בה מומין ורפאן הרופא הרי זו מקודשת ולכאורה דברי הטור תמוהין דמנין לו לרבינו לפסוק כן מה שלא נמצא לא במשנה ולא בגמרא וכן תמה שם מרן הב"י והב"ח עש"ה. (המשך יבא אי"ה).

ישעיי יוסף מארגאלין ראב"ד בברוקלין מחבר ספרי דרושי ותפארת מהרשי"מ ג"ח שו"ת הלכה ואגדה.

ב"ה ברלין (אשכנז) סי' ב' (הערה).

בספר עצי הלבנון להרב צירלסן מקישינוב מביא מה שנשאל כמה הוא שיעור ההרחקה שצריכים להרחיק קברי רשעים מקברי צדיקים והוא מורה שב להקיל בהרחקה זו ובתוך דבריו הוא כותב והנה ראיתי בגליון רש"א סי' שס"ב ס"ה שכתב שהלומדים אצל מיסיונרים ירחיקו לקברם יותר משמונה אמות מקבר ישראל כשר עפ"י מש"כ בבא"ה כאן סוף הסימן במנוחה להרחיק כן שלא יגעו התפוסות (שהוא ד' אמות) זה בזה עכ"ל, וע"ז מעיר הרב צירלסן הנה דבריו של גליון רש"א תמוהים במכה"ר דבביאור הגר"א שהזכיר (דהיינו באות ח') מדבר רק מדין ההרחקה בכלל של כל קבר מחברו שהיא ששה טפחים שלשה לתפוסת זה ושלשה לתפוסת זה, אבל אין כאן זכר כלל לא לדין קבורת מנוחה ולא לדין הרחקת ח' אמות שבאמת אין לזה שום יסוד בגמ' ובפוסקים ובכן אין לחוש כלל לדברי הגליון הנ"ל עכ"ל של הרב צירלסן נ"י.

בקראי דבריו אלה עמדתי מרעיד ומשתומם שדחה „דברי הגליון“ בגילתא דהיטתא ודמי דלא גמרי אינשי שמעתתא וביותר גדל צערי לזאת אותו חושד את הגאון הגדול הרש"א ז"ל שאינו יודע מה שמוציא בפיו ומדמה דברים רחוקים זמ"ז ומביא דברים שלא בעיון והשגחה שאינם ראויים אפילו לתינוק היוצא מבית הספר ולא עוד אלא שגם למעשה הוא מכריע שאין לחוש ל„דברי הגליון“ כלל. זהו דבר נורא ומחריד ממש. באמת נתכוין הגאון ז"ל ב„בא"ה“ שהביא לא לביאור הגר"א ז"ל אלא ל„באר היטב“. ואמנם שם מובאים „דברים“ ככתבם וכלשונם כפי שהביא הגאון רש"א ז"ל והבאר היטב לא מדעת עצמו כתב הדברים אלא בשם ספר חסידים סי' רס"ח (הוצאת וואהרמאנן) וז"ל מי שמת מנוחה בחרם הקהלות מרחיקין קברו יותר מח' אמות משאר הקברים שלא תגע תפוסת קבר אחר שהוא ד' אמות בקברו עכ"ל, והרב צירלסן שכפה"נ משתמש בספרים האר"י יצא האלמנה והאחים ראם חפש בבאר היטב ולא מצא וטעה לחשוב שראשי-התיבות של

בא"ה מוסבין על ביאור הגר"א ולא ידע כי הרש"א ז"ל אינו מביא בגליונו את ביאור הגר"א שלא נדפס עוד בימיו וגם לא ידע שמלבד באר היטב החדש יש באר היטב ישן של הר"י אשכנזי מטיקטין שנדפס על היור"ד דפוס אמשטרדם ושאר דפוסים ושגם הבא"ה החדש מביא את הבא"ה הישן, והרש"א ז"ל נחכין לבא"ה הישן ששם מובאים הדברים הנ"ל והרב צירלסון שגה ונכשל בדבר הלכה וצריך למחוק הדברים מספרו הנ"ל וכבר הודעתיו במכתב מיוחד את הנ"ל. ולענין השאלה עצמה עיין בספר אמרי יושר ח"ב סי' ג' שהאריך בזה הרבה ואכ"מ להביא מה שיש להעיר בדבריו שם.

יחיאל יעקב וויינבערג ר"מ בביהמ"ד לרבנים בברלין.

ב"ה ראדום סי' ג' (חידושים).

(א) הנה הגאון מהר"א ששון ז"ל בתשובותיו נסתפק אי אמרינן לגבי בועל שני כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל, דלמא לא נאמר זאת רק על בועל ראשון שאסרה על בעלה ולא על בועל שני שכבר אסורה על בעלה מבעל ראשון, והנה הגאון בעל שבוי תמה עליו. הלא גמרא מפורשת בסנהדרין (מ"א א') דפריך שם הגמ' ודלמא לאסורה על בעל שני באו ע"ש.

והנה ראיתי בהגהות על הש"ס (סוף מסכת סנהדרין דפוס ווארשא) הביא בשם הגאון רע"א ז"ל לדחות רא"י ז"ל כי כוונת הגמ' לומר במאי דמשני כגון שזנתה וחזרה וזנתה לומר היכא דבועל שני הוא מוקדם בזמן לבעל הראשון, כגון דאיתי סהדי שזנתה בניסן ואח"כ באו עדים שזנתה מקודם בתשרי וע"ז פריך הגמ' שפיר דעדות הראשונים באו לאסרה על בעלה ועדות האחרונים באו להעיד לאסרה על הבועל הראשון שזנתה בתשרי כיון דהוא היה הראשון ועל ידו נאסרה על בעלה אבל באמת על הבועל השני לא נאסרה כיון שכבר נאסרה על הבעל מבעל הראשון ולא על ידו ע"ש ובאמת דבר תימה הוא.

אמנם לדעתי הפעוטה גראה דראית בעל השבוי חזקה מאד בהקדם מה דקשה לי בסוגיא זו, דהנה בסנהדרין דף פ"א איתא במתניתין, מי שנתחייב שתי מיתות נדון בחמורה, ופריך בגמ' פשיטא וכי אחגורי אתגור, ומשני הגמ' הכא במאי עסקינן כגון שעבר עברה קלה ונגמר דינו לקטלא וחזר ועבר עברה חמורה ס"ד אמינא כיון דנגמר דינו לקטלא גברא קטילא הוא קטל קמ"ל עכ"ל הגמרא ובתוספות ד"ה נגמר דינו הקשו וז"ל תימא אמאי נדון בחמורה הא הוי עדות שאינה יכולה להזימה כיון דגברא קטילא בעי למקטל ותירצו שם בסוף כיון דאי מתזמי קבאי או יתכחשו מהגני סהדותיהו הוי ליה עדות שאתה יכול להזימה ע"ש וא"כ לפי סברתם קשה מאד הגמ' סנהדרין מ"א על תירוק הגמ' דמשני כגון שזנתה וחזרה וזנתה, דלאו לאסרה באו כיון דבלאו סהדותיהו אסורה על בעלה וא"כ ודאי להורגה באו, הלא לסברת התוס' יוכלו לאמור דלעולם לאסרה באו ולא להורגה משום דלמא יתזמו עדות הראשונים והיא קושיא נפלאה. ובע"כ צריכים אנהנו לומר דכוונת הגמ' במאי דמשני כגון שזנתה וחזרה וזנתה, דמירי שאותם העדים בעצמם העידו שזנתה שתי פעמים ולא עדים אחרים, וא"כ אף אם נניח שבתחלה העידו שזנתה פעם בניסן ופעם בתחילה בתשרי, אם נימא כסברת מהר"א ששון דעל בועל שני לא נאסרה הלא מוכח מעדותו דבאו להורגה, דלמא העידו שזנתה בניסן הלא בעדותם שזנתה בתשרי נאסרה על הבעל והבועל שהוא היה הראשון ובעדות האחרונה שזנתה בניסן לא הוצילו

כלום דעל הבעל כבר נאסרה ועל הבעל השני לא נאסרה כיון שהוא לא אסרה ומאי פריך הגמ' דלמא לאוסרה על בועל שני, אלא ודאי מוכח מזה שנאסרה גם על הבעל שני ולמא לאוסרה על הבעל שני באו וראית השבו"י מוצקה.

והנה ראיתי אח"כ בפירוש הר"ח ז"ל (בש"ס דפוס ווילנא) שהוא מפרש הגמ' כמו שפרשתי דמיירי באותם עדים ולא בעדות אחרים, אשר לכאורה אין הבנה לדבריו מי דחקו לזה, ולדברנו נראה כי דבריר מוכרחים ובע"ה נכון הדבר. (ב) התוס' גיטין נ"ב ב' ד"ה מנסך כתבו בסוף דבריהם וז"ל ועוד י"ל

דטעמא דשמואל אע"ג דהנבהה לאו צורך נסוך הוא אפילו הכי פטור כיון דאשעת נסוך לא מחייב דקם ליה בדרכה מיניה אשעת הנבהה נמי מפטר דאמר לו הרי שלך לפניך, כמו תרומה ונטמאת, דכמו דאם נסכו אחר אומר לו הרי שלך לפניך הכי נמי כי ניסך ליה איזו כו' ע"ש חזינן מזה דסברת התוס' היכא דעשה מעשה ועל התחלת המעשה היה פטור אף כשגמר המעשה בעצמו אילו היה אחר גמר היה פטור ע"כ גם הוא פטור והנה מה דפשיטא ליה לתוס' אליבא דשמואל לכאורה מסתפקא ליה לר' יוחנן שבת דף ה' ע"א, ממה דבעי שם זרק חפץ ונעקר הוא ממקומו וחזר וקבלו וקאמר שני כחות באדם אחד קא מבעיא ליה אי כשני בני אדם דמי או לא הרי דאלו קבל אחד היה פטור ואעפ"כ בדידיה קא מבעיא ועלה בידי כמה ישובים עכ"ז לא נתישבה דצתי עוד בזה.

מרדכי צבי הירש הלוי ווייסמאן.

ב"ה גאלין סי' ד' (הערות שונות).

(א) בשע"ת (שנה כ' חוב' ב' סי' ב') מ"ש הרה"ג שי' דאינם מוחלים רק נותנים להם כתב כשירחיב ד' את גבולם אז ישלמו להם המותר ע"ש, ויש לעי' אימת הוא הזמן כשירחיב, ונזכרתי דבנוב"י מהד"ת חחו"מ סי' י"ד רצה השואל לומר שהוא אם יש לו חמשים זהובים וחילו עפ"י גמ' חולין פ"ד ע"א כי ירחיב וכו', וע"ש שסתר דבריו וכ' דהכל הוא עפ"י ראית עיני הדיינים ע"ש, ועי' בשדי חמד מער' הה' אסיפת דינים סי' מ"ג מ"ש בזה באריכות.

(ב) שם (סי' ח', ב') בההערה על התוס' מיבמות ד"מ, קדמו הגרצה"ח בהגהותיו שם, ועי' תב"ש סי' כ"ח סקיד' (וט"ס שם סי' כ"ז).

(ג) שם (סי' י"א) מה שהעיר על ד' האבני נזר יו"ד סי' שנ"א, כבר העיר בזה ברשמי שאלה על השאלות שנדמ"ח אות ה'. וע"ש בריש הספר בהסכמת ובהערות מ"ש בזה.

(ד) שם (סי' י"ג) מה שפירש הפ' דלא תעשון אתי, הוא קאי על המחשבה בע"ז קשה לומר כן, דא"כ בספ"ק דקידושין וסוף חולין דילפינן דבע"ז מחשבה כמעשה מלמען תפוש וכו' ע"ש, אמאי לא ילפינן מכאן, ומלבד זה ק"ל שמיירי ממחשבה, ומש"כ דגם המלאכים אינם יודעים מחשבות בנ"א רק הבית"ש, ועי' תוס' שבת די"ב ע"ב ד"ה שאין שהמלאכים יודעים מחשבות, והן אמת שד' התוס' סותרים למקרא מלכים א' ל"ט, ועי' הגהות רצה"ח שם ורא"מ הורוויץ, והקדמה בשם נצחיות יוסף לשד"ח ח"ח, ד"ד ע"א מ"ש בזה, וצ"ע בזה.

(ה) תמו' לי ד' המדרש שו"ט תהלים קפ"י ט"ו, שמא הפסידו כלום ת"ל בל אסיך נסכיהם מדם כההיא דתנינן ירדו ובאו למטה מן המערכה ומלחום חזרו להם לשכנת הגזית וקראו את שמע והדברים צ"ע, יחוו נא קוראי השע"ת דעתם בזה. חנוך העניך טשארנוטשפקי רב בק' גאלין.

ב"ה זאריק סי' ה' (חידושים וביאורים).

בריי"ט אלגוי ד"ה הן אמת מיישב שם שיטת הר"ת מקו' הרמב"ן דלר"ת
ההיא דעיסת כלבים מיירי בבלייתה רכה ואח"כ אפאה בתנור או באילפס רק
משום שעשאה משעה ראשונה שלא יאכלו הרועים ממנה פטורה לר"ב בשם
שמואל, ולענ"ד הדברים תמוהין דהא כל עיקר מה דקשיא ל' להרמב"ן על
הר"ת מהאי דעיסת כלבים הוא משום דר"ת סובר דהיכי דבשעת גלגול ראוי
להיות לחם ולהתחייב בחלה אף שדעתו היתה שיעשנה לבסוף באופן שלא יהי'
לחם מ"מ כבר חל החיוב משעת גלגול ולא נפקע שוב ולהכי הקשה הרמב"ן
דא"כ מה בכך שאין הרועים אוכלין ממנה מ"מ בשעת גלגול איחייב בחלה
דהרי ראוי לאכילת הרועים, א"כ מה הועיל בתירוצו דמיירי שבלייתה רכה
כיון שמ"מ לבסוף אפאה בתנור א"כ מצד שהיתה בלייתה רכה לא נפטרה דהא
תחילתה סופגנין וסופה עיסה חייבת ומצד שעשאה שלא יאכלו הרועים ממנה
ג"כ לא מהני לר"ת דהא הוא סובר דלא אזלינן בתר דעתו.

והנה לכאור' לא על הריט"א לבד קשה רק על ר"ת גופא דהרי ע"כ
מוכרח לומר דמיירי באפאה בתנור אח"כ דא"כ גם כל הרועים אוכלין ממנה
אינה חייבת וא"כ קשה כנ"ל, אמנם לפענ"ד נראה דאין כוונת הר"ת לפרש האי
דעיסת כלבים בבלייתה רכה רק כמו שמפרשו ר"י ור"ל בירושלמי שעירב בה
מורסן הרבה או שעשאה כלימודין שתיכף בתחילת עשייתה אינה ראוי' לאכילת
הרועים ומה שכתב הרמב"ן בשיטת הר"ת אלא כולוהו הני פטורי דחלה בשלא
גלגל כוונתו שלא נתחייב בשעת גלגול משום שעירב בה מורסן או משום שעשאה
כלימודין ואפשר משום דקאי ג"כ על כל הני דלעיל הסופגנין והדובשנין וכו'
דבהו א"ש כפשוטו הלשון בשלא גלגל לא חשש לדקדק ולבאר דבעיסת כלבים
הכוונה שעירב מורסן או שעשאה כלימודין משום שהלשון בשלא גלגל יוכל
לסבול הכוונה שלא נתחייב בשעת גלגול. וראי' לדברינו דהא הרמב"ן בקו' על
ר"ת מהירושלמי כתב וז"ל וכיון דאסיקנא הכין שמעינן מינה דעיסת כלבים אפילו
עשאה מסולת נקי' וכו' כיון דעשאה אדעתא דכלבים פטורה ואם כפירוש הריט"א
דהר"ת מוקי לה בבלייתה רכה א"כ הי' לו להרמב"ן בקו' לומר דשמעינן מינה
דאפילו בבלייתה עבה כי במה שכתב דאפילו עשאה מסולת נקי' עדיין יכולין
לומר דמיירי בבלייתה רכה ואף דמלשון עשאה קלוסקין שאמר ר"ב בשם שמואל
משמע דבלייתה עבה אבל הרמב"ן הי' לו להזכיר זה ומדלא הזכיר רק דשמעינן
אפילו עשאה מסולת נקי' משמע דסבירא ל' דלר"ת מיירי בעירב מורסן.
שמחה צבי שווארצבערג אבד"ק זאריק והגליל.

ב"ה ווארשא סי' ו' (הערות שונות).

(א) עירובין (פ':) בהך דמערבין לנזיר בין ולישראל בתרומה ופריך שם
בגמרא ואילו לנזיר בין לא פליג מאי טעמא, ע"ש, והנה בספר יד אלעזר (סי'
ט') מביא קו' העולם לדעת רש"י נזיר דף צ' דנזיר מותר בין קידוש משום
דמושב וצומד מהר סיני הוא ואין הנזירות חלה על זה כלל א"כ כיון דקניית
העירוב הוא ביה"ש הרי אז הוא זמן קידוש ושרי היין לנזיר לגמרי לקדש עצמו
ושפיר יש לו לקנות העירוב לנזיר בין אף לסומכוס ומאי פריך הגמ' בזה,
והוא לכאור' דבר פלא.

והנה לענ"ד דהא אמרי' לעיל דף כ"ט אמר רב מערבין בשתי רביעית

ז' יין וכן פסק הרמב"ם ז"ל להלכה וא"כ אף דנוזר מותר ביין של קידוש מ"מ יין דבכוס של קידוש א"צ יותר משתיית רביעית [אף לפי האומרים דשתיית גלגל לוגמיו בכוס של קידוש היינו באדם בינוני אבל בגדול הוא לפי גדלו ג"מ לא בעי טפי מרביעית עיי' מג"א סי' רע"א סעי' כ"ט בשם הר"ן ז"ל] וא"כ יביעית השני הוי שלא במקום מצוה ואסור ליה וא"כ ד"ל מזון שתי סעודות והיינו שתי רביעית ביין שיהיו חזי ליה ושפיר לסומכוס אין לו לקנות העירוב לנוזר ביין ודו"ק.

או אפשר לומר לפי מה דקיי"ל לקמן ד"ו ע"ב בעירוב בעינן סעודה הראויה מבעוד יום יעיי"ש א"כ אף דשרי הנוזר ביין בשעת קידוש מ"מ לא הוי סעודה הראויה מבעוד יום ודו"ק.

(ב) בחידושי אגדות להמרש"א (שם דף כ"א:) בהך דר"ע דהי' חבוש בבית האסורין וכתב שם המרש"א בד"ה בבית האסורין אפשר דבבית האסורין הי' פטור מנט"י דלא גרע מיוצא למלחמה במחנה דפטר מנט"י כמו ששנינו ספ"ק אלא שר"ע החמיר על עצמו וק"ל ולפ"א לי שלא הזכיר המהרש"א זצ"ל שכ"כ שם התוס' במקומו בד"ה מוטב וצ"ע.

(ג) בספר שו"ת ראשית בכורים ד' מ"א הקשה בהך דפסחים דף פ"ו ע"ב דר' ישמעאל ברבי יוסי איקלע וכו' יהבו ליה כסא ושתייה בחד זימנא הלא מפורש בירושלמי תענית פ"ד ה"ב דר' יוסי בן חלפתא דהוא סתם ר' יוסי הוא מבני יונדב בן רכב וא"כ איך שתה ר' ישמעאל בר' יוסי יין הרי מפורש בירמ' ד"ה פסוק ו' ופסוק ח' שנאסרו בני יונדב בן רכב לשתות יין עד עולם והוא פ"א לכאור' ול"נ דר"ל דהירושלמי לשיטתו אזיל דבסוף פ"ג דמעשרות מביא הירושלמי המעשה הזאת אך במקום ר"י ברבי יוסי גורס הירושלמי ר"א בר"ש וי"ל מחמת הקו' הזאת נייד הירושלמי מגי' הש"ס שלנו ודו"ק.

חיים דוד בר' ישראל ז"ל פראהמאן שו"ב בווארשא.

ב"ה ווארשא סי' ז' (חידושים).

(א) קיי"ל אין המת מטמא ואין הנבלה מטמאה בפחות מכזית ולהרמב"ם קיי"ל אצל נבלה אין נוגע וחוזר ונוגע ומשו"ה הנוגע בב' חצאי זית נבלה טהור (ע"ה פ"א מאה"ט וכ"מ) עוד קיי"ל יש בילה בלח וע' תוס' זבחים (דפ"ה) שאפילו לח כ"ש שנתערב בלח נתחלק לכמה חלקים ונתמשך מזה זית נבלה שנתמססה ונתהפכה לדבר לח ואח"כ נתערבה עם שאר דבר לח שוב ליכא בהתערובת זית שלם במק"א והנוגע שם טהור לדעת הרמב"ם.

ויש להקשות לפ"ז בהא דאיתא בבכורות (דכ"ב) בהמה שהפילה חררת דם אינה מטמאה לא במגע ולא במשא וע"ז אמר ר' יוחנן משום בטול ברוב נגעו בה פ' הולד נתמסס ונתבטל בדם לידה המרובה משמעות אלמלא לא היה בדם רוב הנוגע טמא ואמאי והלא לאחר שנמוחה הנבלה ונתערבה בהדם שוב ליכא זית במק"א כמש"נ וא"כ בלא"ה שנתבטלה אינה מטמאה דלא עדיף מזית נבלה שנתחלק לב' שאינה מטמאה וכ"ש כאן שנתחלקה לחלקים קטנים וא"כ אמאי הוצרך לבטלה ברוב.

ונלע"ד לתרץ ע"פ מה דאיתא בחולין (דקכ"ד) וכ"כ הרמב"ם באה"ט אם ב' חצאי זית של נבלה נשארו מדובקים לעיר הנבלה אחד הנוגע ואחד הנושא טהור והוא משום שהעור מבטלם אבל אם ב' חצאי זית נתחברו בקיסם הנוגע טהור

והנושא טמא (עייש"ה בכ"מ) מבואר מכאן אע"פ שאין לפנינו זית שלם מ"מ מטמא במשא כ"ז שאין כאן דבר המבטלו דוגמת העור ולפ"ז ניחא שפיר הא דהוצרך בסוגיא דלמעלה לבטלה ברוב דהיינו שלא תטמא במשא דבלא"ה שנתבטלה הנוגע טהור והנושא טמא.

והנה כדי שלא תקשה מהא דחולין שהביטול מהני לטהר מטומאת משא על הא דאיתא בבכורות (דכ"ג) נבלה שנתערבה עם רוב שחוטה בטלה ברוב רק לטומאת מגע ולא לטומאת משא צ"ל שיש חילוק בין שנתערב זית שלם לאינו שלם אם נתערב זית שלם אלמלא שנתבטל ברוב היה מטמא במגע ומשא או אמרינן שהביטול מהני רק למגע ולא למשא אבל כשאין הזית שלם דבלא"ה שנתבטל ג"כ אינו מטמא במגע דאין נוגע וחוזר ונוגע משו"ה א"ש שהביטול מהני לטהר ממשא וקרוב לזו כתבו התוס' (דכ"ג) ד"ה נבלה עיי"ד.

ולפ"ז יש להקשות בסוגיא זו דאיתא התם שהביטול ל"מ לטומאת משא וע"ז פריך הש"ס מבהמה שהפילה חררת דם שאמר ר' יוחנן משום שנתבטלה הנבלה ברוב דם שוב אינה מטמאה אף במשא ומאי קושיא והלא יש חילוק גדול ביניהם כאן מיירי שנתערב זית שלם בענין שיש בהתערובת זית במק"א בכה"ג א"ש של"מ הביטול לענין משא לא כן חררת דם שהנבלה נתהפכה לדבר לח וליכא זית במק"א משו"ה א"ש שהביטול מהני אף למשא ומאי פריך הש"ס.

לכאורה י"ל אע"פ דקיי"ל יש בילה בלח מ"מ אם נתמססה הנבלה בדם ד"א אצלה שנתחלקה להרבה חלקים כשאר לח בלח כ"א רואים אותה כאילו עומדת בפ"ע ע' טהרות (פ"ח) שמשקה העומד במק"א מצרף אכל שנתפרר אפילו כחרדל לשיעור ביצה כדי לטמא טומאת אוכלין וע' פ"ו דמכשירין שדם הוא אחד מו' משקים וממילא יכול לצרף הפרורים להיות אחד ולפ"ז ניחא כאן אע"פ שהולד נתערב עם הדם אין דנים את הולד כאילו נתחלק לחלקים קטנים שהרי הולד הוא דבר מאכל (לכלבים) ומשו"ה א"ש שע"י צירוף הדם נחשב כאילו הוא בפ"ע וא"ש פירכת הש"ס כמובן לכל וא"ל ע"ז מפ"ב דאהלות דאיתא התם תרוד רקב של מת שגבלו במים הנוגע בו טהור ומים הם אחד מו' משקים ומ"מ ל"א שהמים מצרפים הרקב לזית שלם ויהי' מוכח מכאן שטומאת מת ל"ד לטומאת אוכלין והה"נ נבלה ל"ד למאכל ול"מ אצלה צירוף אבל ז"א האחד התם הטעם משום חיבורי אדם ל"ה חיבור כמ"ש המפרשים ול"ד להולד שנתחבר בידי שמים והב' אפר בודאי אין לדמות לאוכלין משא"כ נבלה הראוי' לכלבים שפיר יש לדמותה לשאר אוכלין דמהני אצלה צירוף וא"ש פירכת הש"ס שבתי וראיתי שכ"ז אינו ע' טבול יום פ"ג מ"ד לר"ע דקיי"ל כוותי' חיבורי מי פרות ל"ח חבור לטומאה וע' שלהי מכשירין שדם מגפתה של בהמה ל"ח כמשקה כ"א כמי פרות ול"ד לדם שחוטה שחשוב משקה ופשיטא שדם לידה לא עדיף מדם מכה וממילא אין בכחו לצרף הפרורים לחתיכה אחת וא"כ הדרינן לכלא יש בילה בלח בענין שאין בהתערובת זית נבלה במק"א ובלא"ה שנתבטלה הנוגע טהור לדעת הרמב"ם וא"כ יש בכח הביטול לטהר אף ממשא דכל שאינו במגע אינו במשא והקל"ד מאי פריך הש"ס מחררה.

(המשך יבא)

ב"ה ווארשא סי' ח' (הערות ובקורת לתוה"ז).

(א) בתורת הזבח (הוספה לעתון "די שוש"ט" סי' מ"ד) כתב שם כבוד ידידי הרמ"ג מהר"ם אבהן טרויבע ג"י שו"ב דפה ווארשא דא"א לאוקמא הא.

דר"ר (בש"ס שבועות כ"ג) דמוקי מתני' במפרש ח"ש דאירי בח"ש נבילה דעוף, ור"ל לשיטתו דאין שחיטה לעוף מן התורה כבנזיר (כ"ט). דהא מתני' ר"ע הוא וכלל הוא דרבי כר"ש וזכר"ע במנחות (ע"ב). ורבי הא ס"ל דיש שחיטה לעוף כה"ת כבחולין (כ"ח). וע"כ ה"נ ר"ע ס"ל הכי עכת"ד.

(ב) ולענ"ד כל דבריו ליתנייהו, והאי כללא לאו כללא הוא דראה בחולין (קכ"ח). דרבי פליג עם ר"ע ובכריתות (כ"ג) פליג רבי עם ר"ש ועי' בתוס' ב"מ (ד'): ד"ה אין, דאין לחוש מה דפליג רשב"א על ר"ע רבו שהרי רבי פליג על אביו עיי"ש והיינו דמסתמא הוא תלמידו של אביו כתוס' פסחים (ק"ח). ד"ה בפני וברא"ש שם וברש"י קדושין (ל"ח). ד"ה רבי ופליג אאביו עיי"ש וע"פ בשבועות (י"ג). דרבי חילק שם עם רבי יהודה רבו, וכן מצינו כ"פ דר"ש חילק על ר"ע עיין פסחים (כ"ג): וכריתות (כ"ג). במשנה, וזבחים (צ"ג). ושבועות (כ"א): וקדושין (י"ח): וחולין (ק"א: קט"ז). דקסבר ר"ע איסור חצ"א, וזה דלא כר"ש כיבמות (ל"ב). פסחים (ל"ה). וכמה דוכתי וע"ע תוס' כתובות (נ"ג). ד"ה שאין דב"ה פליגי על הלל רבן ופסחים (ס"ט). חולק ר"ע עם ר"א שהי' רבו [עיין בזה הקדמת הרמב"ם] א"כ איפוא לא יפלא אם יהי' גם הך דר"ע בשבועות דלא כרבי דהא קמן דרבי חולק עם ר"ש ור"ע ור"י רבותיו וכן ר"ש על ר"ע, וה"נ י"ל או דרבי לית ליה בהא כר"ש או דר"ש עצמו לית ליה דר"ע ורבי בהא כר"ש ס"ל, וע"ע במכות (ט"ז) וזבחים (ע"ט). הא ידידי' הא דרבי', ועוד הא קיי"ל דאין הלכה כתלמיד נגד הרב, ועיין בר"ש ריש סוכה, וביבין שמועה (כלל רע"ב) כמה כללים מראשונים ואחרונים בזה, הא קמן דתלמיד חולק עם רבו, ולית דין צריך בושש.

(ג) ומה דנסתייע מהך דמנחות (ע"ב). דמ"א להאי עורב דהביא נורא לקיני', דאדרבא משם ראי' להיפוך, דראה שם בתוס' בד"ה בשיטת וכו' ולא סבר כוותי' [דר"ע] לגמרי אלא בההיא דכל מלאכה וכו' דפליג ר"א ולא סבר כוותי' דשמותי' היא אבל בההוא דמה חריש רשות סבר לה כרבי ישמעאל ולא כר"ע עכ"ל, ויקשה לכאורה דלמה לא ס"ל לגמרי כר"ע שהוא רבי' של אביו והוא רבו דרבי' וכמו דסובר רבי כר"ע יען שהוא רבי' דרבי' כקו' הש"ס ולפי הבנת מעכת"הו וה"נ יסבור ר"א בר"ש [שהוא תלמיד אביו כתוס' פסחים הנ"ל] כר"ע רבו של אביו בכל.

(ד) אמנם להנ"ל ולפי דברי התוס' הנ"ל [ואולי התוס' ג"כ כווננו לזה] א"ש דודאי התלמיד חולק עם רבו, וע"ע בתוס' נדה (י"ד): ד"ה מאי וכו' שחולקים על רש"י במה שמחלק בין ילדות לזקנות דמצינו דהתלמידים חולקים על רבם גם בילדותם יעי"ש.

אך כוונת הש"ס דר"א לא ס"ל כוותי' דר"ע אף שהי' רבו דרבי' כנ"ל אלא במה דר"ע חולק עם ר"א ומשום הטעם הנ"ל דר"א שמותי' אבל בשאר מקומות דלא פליג עם ר"א אה"נ דיש דלא סבר כוותי' דר"ע אלא כהחולק עמו, ולכך בהך דקציר רשות לא סבר לה כר"ע אלא כר"י, אף שהי' ר"ע רבי' כנ"ל. וזה דפריך ג"כ ורבי לאו תלמידי' דר"ש כפירש"י שם בד"ה ורבי דמי לא שמי' ליה מר"ש רבי' דסבר לה כר"ע דכל מלאכה וכו' עכ"ל, והיינו מטעם הנ"ל דר"א שמותי', ה"נ מאותו הטעם בודאי גם רבי ס"ל הכי, דודאי גם רבי לא יחלוק בזה על ר"ע, מאותו טעם בעצמו דר"ש לא פליג על ר"ע אבל אה"נ דבמקום דל"ש טעם הנ"ל אה"נ דגם רבי לא סבר כוותי' דר"ש ור"ע, אף שהי'

רבותיו וכמו דר"א בר"ש לא סבר כוותי' דר"ע בדין חריש רשות, וממילא דלענין שחיטת עוף אה"נ י"ל דרבי לא סובר כר"ע, ור"ע לעולם ס"ל דאין שחיטה לעוף מה"ת וז"ב ופשוט.

ה) ובעיקרא דמלתא אישתמיט ממעכת"ה דברי התוס' בכורות (ל"ב:) ד"ה פסק וכו' שהאריכו בזה אי ר"ע סובר כרבי אי יש שחיטה לעוף מה"ת ועיי"ש שסיימו דר"ע יש לומר דסבר כר"א הקפד דא"ש לעוף וכו'. ודלא כרבי וכו' ברא"ש שם עיי"ש, א"כ נפל כל בנינו, דאדברא כיון דהך דשבועות ר"ע היא שפיר מצי לאוקמא בנבילת עוף ור"ע לשיטתו. (המשך יבא).

יצחק בצלאל מארגינשטערן מח"ס מאה שערים.

ב"ה שטראסבורג (צרפת) סי' ט' (הצרה).

שבועות (כ"א:) בתוד"ה כרבי כתבו בזה"ל, ובסוף פרק גיד הנשה מוכח בהדיא דכרבנן ס"ל שם חולין (צ"ח) ותמוה לי הנה התם איתא בהדיא א"ר יוחנן ח"ש אסור מה"ת אולם לא ראיתי שם הוכחה דר' יוחנן אית לי' כרבנן. ולענ"ד פשוט דהתוס' כווננו להא דאיתא התם בדף ק"ג: רב אסי א"ר יוחנן אכל חצי זית והקיא וחזר ואכל חצי זית אחר חייב מ"ט נהנה גרונו בכזית ועיי"ש בפירש"י ואי ר' יוחנן דהוא בעל שמעתתא אית לי' כר"ש א"כ חייב אף בכה"ג דגרונו לא נהנה בחצי זית הראשון וכגון שלא אכל אלא חצי זית השני' בלבד דהא ר"ש מחייב בכ"ש אלא ע"כ מזה מוכח בהדיא דכרבנן ס"ל וא"ש הא דכתבו התוס' ובסוף פרק גיה"נ אבל ודאי דהא דאיתא בדף צ"ח לא מקרי סוף פרק ומעולם לא שמענו כזאת.

שלמה הלוי שפייער.

ב"ה ראדום סי' י' (חידושי הרמב"ם).

מה שהרהרתי בימי אבל אמי מורתי הרה"צ הערינה והמהוללת מ' ח'י' נ"ע שנפטרה ביום א' ויצא ג' כסלו תרצ"א והובלה למנוחתה למחרת. (א) הרמב"ם ז"ל כתב (בפ"ט מהלכות אבל ה"י) מגיין שקורעין על ערי יהודה ועל ירושלים ועל המקדש שחרבו שנאמר ויבואו אנשים משכם משילה ומשמרון שמנים איש מגולחי זקן וקרועי בגדים. הנה המקרא הזה הוא בירמי' (מ"א פסוק ה') וסיומו, ומנהה ולבונה בידם להביא בית ד' וזה הי' תיכף אחר חרבן הבית.

מקור לדין רבנו בש"ס, לא מובא במפורשיו, ובמעוף-עין הראשון פשוט שזהו המבואר במועד קטן (דף כ"ו א') אולם בהעמיקנו העיון בלשון הגמ', נתכונן שהגמ' ורבנו כחולקים בפרט אחד, דבגמ' למדו מזה הכתוב שצריך לקרוע על ערי יהודה ולא הביאו אותו בתור סעד שגם על המקדש חייב לקרוע, ואף שממילא שמעינן שעל המקדש צריך לקרוע דקדושתו חמורה, מכ"מ נפקא מינה אם לומדים הקריעה שעל המקדש מגוף הפסוק או לא כאשר אבאר להלן, וכוה פירש הרד"ק על הכתוב הנ"ל שם במקומו, דאיך אפשר לומר שלא ידעו מחרבן הבית מחדש החמישי עד השביעי לזאת החליט שידעו מחרבן הבית, אבל חשבו שכשם שדלת העם השאיר נבזראדן, כך נשאר המקדש לקרבנות וכו' ע"ש וקרוב ביאורו לדברי הגמ', אבל רבנו כתב דלומדין מזה המקרא שגם על המקדש צריך לקרוע, וכן פירש"י ז"ל כשנסעו מביתם לא ידעו מחרבן הבית ובדרך שמעו וקרעו בגדיהם ע"ש. ומוכח מזה שסבת קריעתם היתה על חרבן הבית, וא"כ דברי הרמב"ם ורש"י

אין להם יסוד בגמרא לכאורה. ונ"ל מקור יחידי לדברי רבנו מירושלמי (מו"ק פ"ג הלכה ז') שכתב שלומדים מזה הפסוק שעל חרבן בית המקדש חייב לקרוע. (ב) ובזה אמרתי להביא רא' נכונה ע"פ דקדוק הלשון לשטת הרמב"ם שכ' (כפ"א מבית הבחירה ה"ג) שירושלים אין אחרי' היתר הבמות וזולתו אין בית לדורי הדורות במקום אחר ע"ש ולשיטתו אזיל שכתב (שם פ"ו הל' י"ד) שקדושה ראשונה של העזרה וירושלים קידשה לשעתה ולעתיד לבוא והראב"ד פליג עליו עשה"ט ויעיין בכסף משנה ומשנה למלך במקומו שפרחו לצדק את רבנו וע"ע צל"ח (מגילה י') שהאריך בזה.

ונ"ל להוכיח כהרמב"ם ממקרא מפורש הנ"ל, דלכאורה יש לדקדק, אחרי שכבר ידעו האנשים מחרבן הבית למה הלכו דוקא בית"ה בשעת חירום, ולמסור נפשם ע"ז והי' להם להקריב מנחתם בבמה בכל מקום שהיא, ומבואר בזבחים (דף קי"ז) ותמורה (י"ד ע"ב) פלוגתא ר"מ ורבנן בזה ע"ש, אלא ברור שקדושת המקדש והעזרה נשארה אף לעתיד לבוא ואסור להקריב במקום אחר אלא במקום הבית ועי' ירושלמי (מגילה פ"א הי"ב).

ולפ"ז אפוא יפלא על הגמרא מדוע לא הוכיחו מזה המקרא כדגרי הרמב"ם לזאת נ"ל כמו שכתבתי דהרמב"ם לשיטתו שכ' כהירושלמי דמזה שמעינן שעל המקדש חייב לקרוע ומשמע שבבואם כבר ידעו מחרבן הבית ואפ"ה סבבו דרכם לירושלים, וכוכח שפיר שבמות לא הותרו בחרבן המקדש וכ"כ במצודת דוד במקומו שיתכן ע"פ ש"ס (מגילה י' ע"א) שמעתי שמקריבין אע"פ שאין בית ועי' חוספות (שם ד"ה מאי טעמא) בשם רבנו חיים שאף בזה"ו מקריבים במקום הבית ועשו"ת הראב"ן (סימן ג'). אכן הבבלי לשיטתו שמוה הכתוב לא שמעינן רק ערי יהודה אבל לא שעל הבית חייב לקרוע וכמ"ש הרד"ק, וא"כ אין להוכיח מכאן שקדושה ראשונה קדשה אף לעתיד ושבמות לא הותרו, די"ל שבבואם לא ידעו מחרבן הבית ולא ידעו, לא היו באים רק מקריבים בבמה, ונכון מאד.

ג) ובעיקר דברי הרמב"ם (בהלכות בהב"ח פ"ו הי"ד וט"ו) שמחלק בין קדושת העזרה וירושלים ובין שאר א"י ע"ש אולי כיון לזה רש"י (שבועות ט"ז א' ד"ה וקידושם) שכתב לא פירש לי במה מקודשים ערי א"י, ודו"ק. אברהם יהודא ארי' הלוי קעסטענבערג בהרב הגאון אבדפ"ק ראדום שליט"א. ב"ה ווארשא סי' י"א (עניני חליצה).

לזכרון נשמת אחי החסיד המנוח מו"ה יעקב שלמה ע"ה.

אציע לפני חכמי ה"שערי תורה" דבר התמוה בעיני, הנה זכירנא מכד דנו נא טליא ראיתי בבית דינו של אאמו"ר זצ"ל כשהיה מסדר איזהו חליצה היה דרכו של השמש הבד"צ המנוח מו"ה ליבוש ע"ה לאמור לאיש החולץ ולהאשה החלוצה — אחר גמר החליצה — שבל ילך כל אחד מהם במים באותו יום, ובזכרוננו שתמיד בשמעי אזהרה זו מפיו, היה הדבר בעיני לפלא, ולא הבנתי איזה חשש יש בדבר הזה, וזאת ידעתי שהשמש הנ"ל אינו כ"כ בר אוריון, ובודאי נצטוה מפי הרבנים דפה להזהיר כן. (השמש ר' ליבוש הנ"ל היה זקן והאריך ימים, ושימש בבית דינם של כל הרבנים פה ה"ה הגאון החמדת שלמה, והגר"ח דאוידזאהן, והגרד"ב מייזליש, והגר"י געזונדהייט, ואח"כ בבית דינם של הרבנים הגאונים שכהנו סאר בתור "ממלאים מקום הרב" בפה ה"ה אאמו"ר, והגרש"ז קלעפשיש, וזכר כלם לחיי עד) ומפני

הילדות שבי לא שאלתי את אאמו"ר זצ"ל לאמור לי טעמו של דבר. ואח"כ גדלה אצלי הפליאה כי נודמן לפני ספר שדה חמד (חלק סי' קכ"ה) וראיתי מה שכותב הגאון המחבר זצ"ל שאצל הספרדים לא נהגו במנהג זה ולא ראה ולא שמע ולא מצא שום רמז מזה בספרי הפוסקים. אך ע"י מקרה נודמן לו לשמוע מפי חד "צורבא מדרבנן" שהמנהג פשוט אצל האשכנזים בכל מקומות מושבותיהם שבי"ד מטילים חרם על החולץ והחולצת שלא ילך שום אחד מהם בו ביום למים, וכתב לכמה גאונים להודיע טעם המנהג וע"ש מה שהשיב לו הגאון מוהרי"א זצ"ל מקאוונא שגם הוא אינו יודע טעם בזה רק מה שנודע לו השיחה בפי הבריות ע"ש איזה טעמים בזה ושוב ראיתי מה שכתב בזה הרב הגאון, המפורסם בדורנו כש"ת מו"ה אהרן לעווין שליט"א אבד"ק רישא, בספרו היקר ברכת אהרן (מאמר רצ"ב) ומזכיר ג"כ הספר שד"ח הג"ל ע"ש. אך כל ציין רואה שהטעמים המובאים בזה דחוקים מאוד.

והנה כאשר מנהג ישראל תורה לכן נתעוררתי עתה להציג הדבר בהשערי תורה ואבקש מאת כל גאוני וחכמי זמננו הי"ו לחו"ד ולהפיץ אור בהיר ע"ד המקור וטעם למנהג הנ"ל.

ישראל איסר בהגאון מרן יצחק הכהן פייגענבוים זצ"ל.

ב"ה שעברשין סי' י"ב (חידושים).

בספר קובץ דרושים (חלק ה' סי' כ"ו) כתב הגאון מאוסטראווא זצ"ל בשם הגאון הקדוש החידושי הרי"מ זצ"ל לחדש דבמדבר לכ"ע תחומין דאורייתא דלכאורי קשה למ"ד תחומין דאורייתא ודרשי' אל יצא איש ממקומו אל יוציא איש ממקומו אמאי באמת לא כתיב אל יוציא דבאמת הא דאמרי תחומין לאו דאו' היינו כשום דל"ש לומר אל יצא איש ממקומו דאין לאדם מקום מוגבל שנאמר שזה מקומו שאל יצא ממקומו לכן דרשי' אל יוציא וכו' החפץ דזה באמת מקומו אצל הבעליו ודרשינן אל יוציא על הוצאה ומעתה י"ל דזה רק לדורות אבל במדבר כיון דכתיב עפ"ד יחנן ועפ"ד יסעו הוי כקבוצ שפיר בשעה שהם שם הוי זה מקומם ולכן במדבר הי' תחומין דאורייתא עכ"ד יע"ש.

לפי"ן י"ל קו' הפנים יפות שהקשה ביבמות ו' דילפי' מבנין בהמ"ק דעדל"ת שיב"כ ודחי הגמ' לא לאו דמחמר, והק' דעכ"פ לילף ממשכן דל"ל קרא דאך למעוטי דאין דוחות את השבת וא"ל לאו דמחמר דהא במשכן לא הי' לאו דמחמר דאל"כ הי' צריך להיות מלאכה כשאר מלאכה דכ"מ דהי' במשכן הי' מלאכה, וכן ראיתי בס' שו"ת משיב שלום סי' שכ"ג לפמ"ש בישי"ע סי' שמ"ה משם הר"א בן הרמב"ם דבמדבר בזמן שישראל היו שם שהי' מצמיח כמ"ש תוס' חולין פ"ח הי' כרמלית ולפמ"ש מהרש"א פסחים ס"ו דמחמר הוי רק ברה"ר א"כ הא דיבמות ו' דדתי לא לאו דמחמר והרי גילף ממשכן ושם ל"ה מחמר כלל וע"כ הוי ס"ד דלדתי במלאכת ממש דעדל"ת שיב"כ עש"ה.

ולפי"ן י"ל דלכאורי קשה ביבמות שם דאמאי ל"א בפשיטות לא לאו דתחומין ואליבא דר"ע, אך י"ל פשוט דבפלוגתא לא קא מיירי דלדין תחומין דרבנן וכן מצאתי בהגהות הש"ס ווילנא, וז"ל במקדש דתחומין דרבנן אבל במשכן דהי' במדבר דהי' תחומין דאו' וא"כ שוב י"ל דצריך קרא על תחומין ולא שמעי' דעדל"ת שיב"כ.

ישראל דוד שארפהארץ שו"ב דפה שעברשין.

ב"ה ווארשא סי' י"ג (שפתי ישנים).

מאת כ"ק אמו"ר הרב הגאון הצדיק מו"ה יצחק הכהן פייגענבוים זצ"ל.

(א) בש"ך (ח"מ סי' שמ"ח סי' א') כתב בשם ז"ק משמע דקנס חייב לשלם מעידות ע"כ, ואינו מובן מה חדש בזה הא"ן כן אי' בהדיא בסמוך במחבר סעיף ה' וגיל שכוונתו משום שהמחבר כתב וגובין מהעידות שלו והיה אפשר לומר דדוקא היכא שהביד גובין ממנו בע"כ אז גובין מעידות אבל היכא שמשלם מדעתו אז אין לריך לשלם מעידות כמו שכובר' עולא בר' דר' עילאי בבב"ק (ז'). על זה כתב הש"ך דבשם ריש ז"ק משמע דחייב לשלם מעידות היינו להחיות על הגנב לשלם כל היכא דמשלם יהא עידות שזנכסו אפילו משלם מדעתו והיינו כיון דאביי פליג שם אעולא ומסתמא קי"ל כאביי ופשוט.

(ב) בסמ"ע (שם סי' ח') כתב דמשיכה בגנב לריכה להיות בסימטא אבל ברה"ר לא מוחייב דמשיכה אינו קונה ברה"ר, אבל בחוס' כתובות דף ל"א ע"כ דיה זכרשות כתבו בשם ר"י ז"ל דברה"ר נמי מהני משיכה בגנב, כיון דלא קני ל"י לגמרי, אלא להתחייב באונסין, אי' בחוס' שם הקשו ע"ז הא מוכח בגמרא שאין הגנב מוחייב אלא במשיכה הראויה לקנין, ובאמת קשה מאד סברת ר"י ז"ל כיון דחזיקין דלענין חיוב אונסין נמי לריך משיכה, אלמא דלריך לזה קנין, אי' אמאי תיהני משיכה ברה"ר. ואפשר ליישב דר"י ז"ל סובר כשיטת רש"י ז"ל בקידושין דף כ"ה ע"כ דהא דלא מהני משיכה ברה"ר היינו דוקא במקח וממכר ומהנה כיון דאפשר במסירה, אבל בהפקר דלא אפשר במסירה מהני משיכה אפילו ברה"ר עיין בחוס' שם, אי' בגנב שמוכר שלא מדעת הבעלים לא אפשר במסירה ואילו הוי דבר הפקר הוי קני ל"י במשיכה שפיר חשיב קנין עכ"פ להתחייב באונסין, ומה שכתב כיון דלא קני ל"י לגמרי רק לענין להתחייב באונסין כו' היינו דאם ה' לריך לקנין גמור להיות שלו לא ה' קונה במשיכה כזו, דאע"ג דכאן ליכא מסירה מ"מ כיון דהקנין הוא באיסור, לריך לעשות קנין שאף במקח ה' קונה כזה, כמו שכתבו החוס' בע"ז דף ע"ב ע"א ד"ה ומאי כו' לענין משיכה בנכרי דאף דליכא מעות כגון במליאה מהני משיכה, מ"מ כיון דאילו הוי מקח לא ה' מהני משיכה, כמו כן בגזל לא מהני לקנות לגמרי עכ"פ, כיון דבאיסורא אחי ליד"י אבל לענין חיוב ודאי נקרא קנין, כיון דהוי מהני במליאה, כדמשמע מדברי החוס' שם בדיבור הקדוש ד"ה ואי כו' שהקשו הא בישראל נמי לא קני הגזילה להיות שלו, ואינו מובן הקושיא הא הישראל עכ"פ עשה קנין, אבל הנכרי לא עשה קנין כלל, כיון דמשיכה לא מהני לגבי, ולענין חיוב ג"כ לריך קנין כמ"ש החוס' כתובות הנ"ל, אלא ע"כ לריך לפרש, כיון דאם ה' דבר הפקר הוי מהני משיכה אפילו בנכרי, דלא שייך גבי כסף, אי' עכ"פ נקרא קנין לענין חיוב, ולפי' שפיר פסק הר"י ז"ל בחוס' הנ"ל דלענין חיוב מהני משיכה אפילו ברה"ר.

וריצב"א ז"ל דפליג שם בחוס' על זה אפשר דאינו סובר כשיטת רש"י ז"ל. אלא דאפילו במליאה לא מהני משיכה ברה"ר, או אפשר דסובר דיש לחלק בזה, דכו' אמרינן דקונה לענין חיוב עכ"פ, אע"ג דלא קני להיות לגמרי שלו, היינו משום דגון בדבר, הא דבאחם לא קני לגמרי, לא נוכל לומר הטעם משום דאסור לגנוב ולגזול ועבר אחמרא דרחמנא ולכך עבד לא מהני ז"א, דהא בזה גילתה המורה בהדיא דאי עבד מהני כדאיתא בתמורה ו' דנפקא מקרא הכ' דשינוי קונה יע"ש, וכן כתב בה"מ בפ"א מהלכות גזילה הלכה ט', ומה שכתב השער המלך שם דהיינו דוקא היכ

דאינו עובר הלאו בשעת קנין. אינו מוכרח, שהרי עיקר הלאו הוא רק בשעה שקנאו ומולאו מרשות בעלים כדאיחא בב"מ דף מ"ג ע"א דאמרין שם כיון דאם איחא הדרא בעינא ברשותא דמרא כו' עיי"ש, אלא בעינא ליל הטעם דלא קנה להיות שלו הוא משום שאין יכול לקנות חפצו של חבירו שלא מדעתו, שהרי אפילו למ"ד גזל עכו"ם מותר מי"מ לא קנה אם החפץ להיות נקרא שלו, כמ"ש המג"א סי' תרל"ז ס"ק ג' בשם ספר יריאים, ומשי"ה מהני עכ"פ הקנין לענין חיוב, אבל היבא דהאיסור מעכב הקנין, דמשום האיסור גופא אין יכול לקנות החפץ, אפילו אם ה"י הדין דיכול לקנות חפצו של חבירו שלא מדעתו, מי"מ משום האיסור לא חל הקנין בודאי, כיון דהקנין הוא באיסור, לריך להיות קנין המועיל גם במקח בכה"ג, ולא מהני בלא"ה אפילו לענין חיוב, ומשי"ה לא מהני שם משיכה ברה"ר, בגנב אפילו להחייב באונסין, לדעת הרמב"ם ז"ל בתוס' הג"ל, וכן ג"ל שכן הוא דעת רש"י ז"ל בע"ז שם, ומשי"ה לא חש לקושיא תוס' שם ד"ה ואי כו' כמוזן.

וב"ל להביא רא"י ברורה לסברא זו מהא דמקשה הגמרא בב"מ דף י" ע"ב על הא דמרבין חז"ל בגניבה, הא אין שליח לדבר עבירה ורש"י ז"ל פירש על כך דחז"ל בגניבה, כגון שנקנסה לחבירו ונעל בפניו וכחב בקלה"ח סי' שמי"ח הטעם דלריך נעילה, אע"ג דקנין חז"ל בעלמא הוי ג"כ אפילו בלא נעילה, היינו משום דלא נקרא גנב עד שיטעה נעשה בגניבה עיי"ש, והיינו משום שגם החז"ל לא עשה מעשה כלל שיהא נקרא עשייתו כעשיית המשלח, אי"כ משמע שהקנין גופא, אין לריך ע"י מעשה דוקא, דאלי"כ לא הוי מהני על ידי חז"ל דעכ"פ ליכא מעשה בקנין, ובעי"כ ז"ל דאין לריך רק לעשות מעשה בגניבה, אבל הקנין יכול להיות ממילא, אי"כ קשה מאי מקשה הגמ' והא אין שליח לדבר עבירה, הא מעשה דגניבה הוא עשה בעלמא, והקנין נעשה שפיר, דאילו ה"י כה"ג בדבר הפקר ה"י החז"ל נעשה שליח דליכא עבירה, ואפילו בדבר עבירה עכ"פ הקנין טוב, אלא ודאי מוכח דכל היבא דע"י האיסור לא קנה את החפץ, ואיסורא מעכב את הקנין מלחול, לא הוי קנין אפילו לענין חיוב.

אלא דאי"כ קשה לר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות ולא משיכה אלא בהפקר ומתנה מהני משיכה כמו שכתבו התוס' הג"ל, אי"כ היבא דהאיסורא אתי לירי לא מהני משיכה כ"ל אי"כ איך יתחייב הגנב והגזלן לעולם, הא כיון דלא קנה את החפץ מטעם איסור לא הוי קנין גם לענין חיוב כ"ל וי"ל, לר' יוחנן ודאי איכא הוכחה מדחייבה תורה גנב בכפל וגזלן מחויב באונסין, דאע"ג דמניעת הקנין הוי מטעם איסור, מי"מ על כרחך דהוי קנין עכ"פ לענין חיוב, אבל לריש לקיש דליכא הוכחה הג"ל אמרין שפיר, דכל היבא דמניעת הקנין הוי מטעם איסור לא הוי קנין לענין חיוב ג"כ, ומשי"ה מקשה שפיר שם בב"מ על ריש לקיש דאמר חז"ל משום שליחות אתרביא הא אין שליח לדבר עבירה.

ובזה אפשר ליישב דברי הרמ"ק ז"ל מה שנתמה עליו הש"ך בסי' קפ"ב מה שלא הביא תירוצים של רבינא ורב סמא בענין שליחות לדבר עבירה, דיש לומר כיון דהרמ"ק ז"ל פסק בפי' הזהב כר' יוחנן, דמעות קונות שוב אין אנו זריכים לתירוצים כלל, דלר' יוחנן לא קשה מירי קו' הש"ס וכ"ל, ובע"ז מקשה הגמרא שפיר כיון דטעמא דמ"ד משיכה בנכרי אינו קונה הוא מטעם דסבר לה כריש לקיש דלישראל במשיכה ודריש לעמיתך בחדא ולנכרי בחדא, והיינו מדישראל במשיכה נכרי בכסף, והא דמקשה מדרי' יוחנן משום דידעי דהכי דר' יוחנן הלכה פסוקה היא, כמ"ש פריטב"א ז"ל שם, ולריש לקיש ליכא הוכחה הג"ל, ודלכא ז"ל אפשר פוסק.

כריש לקיש וריי זיל פוסק כרי יוחנן. משיה לא קשה האי דבימי עליו וקיל.
 (ג) שם בסמיט (סיק י"ח) הקשה מימי מדין שלפני זה שכתב המחבר שהוא
 פטור מטעם שכתב קנאו הגנב בהגבהה ע"כ. וזיל לחלק דלעיל דמיירי שנטלו ע"מ
 שלא להשיבו לבעלים אלא לגנב. איכ לא נעשה שומר אבירה עליו, וגם היוזק לא עשה
 לו דהא מעיקרא נמי ביד גנב היי, וכן נראה לי הדין. דאם אי ראה אבירה ונטלה
 ע"מ שלא להשיבה לבעלים, רק להחזירה למקום שנטלה, והחזירה שם אינו חייב
 באחריותו דלא נעשה שומר אבירה עליו, וכן כתב הרמב"ן זיל בפ' אלו מציאות גבי
 דהא כלע שופל, דאם נטלה ע"מ שלא להשיבו לבעלים לא נעשה שומר עליו, רק
 הוי כמו שעדיין מונחם בקרקע, הגם דמדברי רמב"ן זיל אין ראיה, דהתם איירי לענין
 שיהא מזהני יאוש שיהא נקרא אינו ברשותו, וזה ודאי אינו ברשותו נקרא, אפילו אי
 אמרינן דנעשה בע"כ שומר עליו ומחויב בהשבה, מימי כיון שאינו רוצה לקיים מצוה
 השבת אבירה, הוי אינו ברשותו, דהא גזלן נמי מחויב להשיב, ואפיה נקרא אינו
 ברשותו, כיון שהוא אינו רוצה להשיב, מימי מלישנא דהרמב"ן זיל משמע, דבאמת
 אין נעשה שומר עליו, וכן הסברא מוחלטת, אבל בסעיף זה דמיירי שבא ליד ראובן
 חפץ הגנב, ולא היי בדעתו מיד להחזירו לגנב, רק שאח"כ החזירו חייב דכיון שבשעה
 שבא לידו לא היי דעתו בפירוש להחזירו לגנב, הגם שאפשר שלא היי בדעתו גם כן
 בפירוש להחזירו לבעלים, מימי בסתמא נעשה שומר אבירה עליו, וחייב אם החזירו
 אח"כ לגנב, רק אם יש לשמטון טענה על לוי, הגם דהוא אין צריך להאמינו, מכיון
 שהוא ראה שדרך גנב בא לידו היי לו להלות מסתמא, חזקה כל מה שיש בבית אדם
 הוא שלו, כמו שביטור בשם הראש זיל סימן זה, מימי כיון שאם ישיבו לבעלים,
 יפסיד לשמטון, ליכא בזה מוסר השבת אבירה, דלאו כל כמיניי לזכות לזה ולחוב לזה,
 דהיינו לא תיתי, איכ בסתמא לא נעשה שומר עליו, ואם היי דעתו בפירוש בשעה שבא
 לידו להחזירה לבעלים, זה הליא בפלוגתא שהביא הסמיט סי' רס"ג סיק ד' דלדעת
 הר"ן זיל בדברי הרמב"ם זיל חייב אם החזיר אח"כ לגנב ולדברי הביי פטור, ואפשר
 דאפילו לדברי הר"ן זיל פטור בכלן, דכיון שממילא בא לידו ולא עשה בזה שום
 מעשה כלל, הגם שדעתו היי להשיב לבעלים לא שייך הטעם שהתחיל במצוה כבר וקיל.
 (ד) שם בסמיט (סיק כ') הביא דברי המרדכי דאם אמר קח לי שור מבית
 פלוני שהוא שלי חייב המשלח, דהא השליח לא ידע שהוא גנוב ע"כ מושמע מלשונו
 דעל הבית לא אמר לו שהוא שלו, רק על השור אמר לו שהוא שלו וקשה אם כן
 יתחייב השליח דלא היי לו להאמינו, משום דחזקה כל מה שיש בבית אדם הוא שלו
 כמ"ש לעיל בשם הראש זיל וזיל דהראש זיל דמיירי שראובן נטל חפץ מבית לוי
 ונחתו לשמטון וטוען ששמטון אמר לו שהוא שלו, דהתם הוי מוזיק ממש וקיל דאם מווער
 לעולם, רק דהוי אמינא דזה הוי אונס גדול כיון ששמטון אמר לו שהוא שלו ובאונס
 גדול קיל דפטור עיין בס'י שעי'ת, בסמיט סיק א' לזה כתב הראש זיל דלא היי
 לו להאמינו ואף שעכ"פ מויד לא מיקרי, מימי אונס גדול ג"כ לא מיקרי, אבל כאן
 דמיירי דראובן אמר לשמטון קח לי שור מבית פלוני, ונטלו שמטון, ולא נחתו עדיין
 לראובן, רק נאנס ביד שמטון, איכ ממ"כ אם איירי שראובן נתן לשמטון השור במתנה,
 איכ כשנטל שמטון השור נטלו על דעת שיבאר בידו, איכ מוזיק לא מיקרי, שהרי
 השור הוא בידו, דאם יוודע שהוא של לוי יחזירו לו, וגזלן נמי לא מיקרי שיתחייב
 באונסין, כיון דקסבר שהוא שלו אין לו דין גזלן כמו שכתבו החוס' בבא קמא דף כ'
 ע"כ דיה נהנה כו' גבי מעילה והוא הדין גבי גזל, ואם מיירי שראובן לא נתן השור

לשמעון ושמעון נטל השור על דעת ליחנה לראובן וזהו נקרא הגביה על מנת להזיק הנס דאף בכה"ג יש לו דין גזלן שחייב באונסין כמ"ש הש"ך סי' שפ"ז ס"ק ח' מ"מ בשוגג שהוא אינו יודע שיעשה בזה היזק. אינו חייב באונסין שגם גזלן אינו חייב באונסין בשוגג כנ"ל.

(ה) מה שכתב הטור בסימן זה סעיף י"א והא דאמרין גזל וכו' עד דגנב אין כאן שלא נחזין לקנות בהגבההו. משמע הא אם נחזין לגנוב והחזיר לה חייב באחריותו, נ"ל דהרא"ש ז"ל חז"ל לשיטתו בסי' קל"ט שפסק שם בהיה ארבע שנים חלוקין עליו ובא א' וחטפה שאין לו תקנה להשיב למקום שנטל רק לריך ששיב לכל א' וא', אבל לשיטת הרמב"ן ז"ל שפסק שם דמחזיר למקום שנטל, והוא הדין הכא ג"כ אם החזיר לאשה פטור, מ"מ לכתחילה אסור להחזיר לה מכה מלוא השבת אבידה, אבל אם החזיר פטור כיון דלא רלה להיות שומר עליו כנ"ל, ובסי' קל"ט דליכא מלוא השבת אבידה דאינו מחויב להפסיד ממונו להשיב לשניהם לכך לכתחילה מחזיר למקום שנטל ודיו וק"ל.

(ו) מה שכתב הש"ך סי' זה ס"ק ג' דחוב מחמת מכר אסור להפקיע, אינו מוכן הטעם דכיון דכבר משך את החפץ נעשה המעות עליו כחוב בעלמא, והפקעת הלואהו שרי, אך י"ל דסבר כסברת הש"מ הובא בנתיבות המשפט סי' קצ"ז ס"ק ו' שהגם דמשיכה קונה היינו דוקא אם רולה אח"כ ליתן דמים אבל אם אינו רולה לשלם בטל המקח למפרע, משי"ה אסור להפקיע דהו"ל כגזול את החפץ, או י"ל דסובר כסברת הריטב"א ז"ל בע"ז דף כ"ג דאם יש לו למוכר בוסה וזילא ל"י מילתא להזמין ללוקח למיקם בדינא ודינא על נתינת המעות בפרעון המכר לא גמר ומקנה במשיכה מכ"ש הכא דאם יהא גמר ומקנה אפילו אם יזמין אותו לדינא אין מועיל לו כלום, דהו"ל רק הפקעת הלואהו כנ"ל משי"ה לא גמר ומקנה במשיכה, ולכך אסור להפקיע חוב הבא מחמת מכר מ"מ אפשר לומר כיון דהשתא דהדין הוא דאסור להפקיע חוב הבא מחמת מכר ממילא י"ל דגמר ומקני תיכף בשעת משיכה. (עוד יבא אי"ה).

ב"ה וולאדיסלאוואווא סי' י"ג (שו"ת).

כבוד ידידי ואהובי עוז הרב הג' המופלג בתו"י בקי בכל חדרי

התורה והיראה כמו"ה ישראל ישע"י אבערמאן נ"י מגראדזיסק.

(ה) (המשך משע"ת חוב' ב' סי' ד' שנה כ') עיין נו"ב מהדו"ת חיו"ד סי' קפ"א צבי שם שחצבו ה' על הארון הקודש אם מותר לצפות אותו בזהב או לא משום מחיקת השם שמחלק עפ"י מ"ש הנ"י בה' ס"ת דאם זרק זהב על השמות שנכתבו בדיו פוסל דכתב עליון כתב ומבטל התחתון שהוא מוחקו, דהתם נכתב השם בדיו כדינו והיה בקדושתו וע"י הזהב פוסל את השם מקדושתו דהא הלכה היא לכתוב בדיו דוקא הוי זה מוחק אבל כשהיה מתחלה בצבע אחר אף שמחפה עליו זהב אין זה מוחק ולפי שאלת כת"ר נכתב בצבע והלכה לכתוב בדיו דוקא מלבד דשם כתב מדעת וכאן חשוב כמתעסק ושלל מדעת ממש. לכן מכל הנ"ל שהבאתי אין כאן שום חשש ופקפוק כלל ע"י גרמא משום מחיקת השם לזאת אם באפשרי לעשות ע"י קטן בנייר מלוחלח במים, או לגרר ולקלוף מקום השם ולגנוו, אזי טוב מאד אף כי אינו אלא חומרא בעלמא מ"מ לצאת כל הספיקות ולהשוות הפוסקים למען שלא לגרור ביחד כל הכתלים ולזרוק באשפה לבא לידי בזיון או להדביק נייר על מקום השם לצאת לכל הדעות כי לדינא אין בזה משום מחיקת השם כלל רק חומרא בעלמא כ"ז כתבתי לפי ע"ד כי אין פנאי כעת להאריך ועוד חזון למועד לדבר אתו בארך כפי דעתי ואסיים בברכה ידידו לעד. אלכסנדר ווילענסקי החופ"ק הנ"ל.

ו ש' נ ו א
מהספרים שנמסרו להמערכת למוכרם במקחים אלה

ספר	נר. ול. מספר	נר. ול.
1	5	28
2	1 50	29
3	3 50	30
4	2 50	31
5	1	32
6	1	33
7	3	34
8	3 50	35
9		36
10	2	37
11	3	38
12	2	39
13	15	40
14	6	41
15	5	42
16	8	43
17	20	44
18	5	45
19	3	46
20	3	47
21	2	48
22	7 50	49
23	1 50	50
24	3	
25	5	
26	3	
27		

בל הדרש ספר עליו לל לוח הפחית להפיר, (בוקיפה לא ישולח) ועליו להוסיף 15% בעד מוצאות המסלוח האדריא: 8.138. P.K.O. 4 m. 30 Muranowska, Warszawa. „Szarej Tora” Red.

וויכטיג פאר שוחטים אין לאנד און אין אויסלאנד

ביי די אנדערע שוחטים איז צו בעקומען ביליג און פון בעסטען קוואליטעט נלייך פון דער ערשטער קוועלע אלעס, וואס ס'איז נויטיג צו דער שחיטה, ווי:
ח ל פ י ם אלע סארטען חלפים — לויט די פאלגענדע גרויסען:

צאהל: 4, 4½, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 22.

די ספעציעל-אויסגעארבייטע חלפים פאר דער אנדערע
וענען אויסגראווירט מיט דער סאקע, אנדערע שוחטים.

ש ל י פ ע ן ס'ווערען אנגענומען חלפים צו שלייפען, וועלכע ווערען אין
ועלכען מאג פארטיג. מיר ליינען אכט, אז דאס שלייפען זאל זיין גוט. פראווינצער
שוחטים קענען אויך אריינשיקען חלפים צום שלייפען דורך דער פאסט, וועלכע
ווערען נלייך נאכ'ן שלייפען צוריקגעשיקט.

מוהל-מעסערלעך עס איז אויך צו בעקומען אלע סארטען מוהל-מעסערלעך.

שיידען אויך איז צו בעקומען קינסטליך און פריעכטיג אויסגעארבייטע שיידען,
עס איז א ציהרונג פאר יעדען שוחט צו האלטען אין אזא שייד אהליף.

גראבעס א גרויסער אויסוואהל פון עכטע בעלגישע שטיינער (גראבעס)

אין די פאלגענדע גרויסען: צאהל: 5, 6, 7, 8.

די שטיינער ווערען אויספראכירט און אויסגעקליבען דורכ'ן בעוואוסטען
ווארשאווער שוחט און אומן נפלא הר' אהרן אפאנדאווער נ"י, אזא שטיין גיט יעדען
שוחט די מעגליכקייט אבצושטעלען א חליף און אראבצווארפען א דראס אהן מי
און ארבייט במשך פון עטליכע מינוט.

גרינע שטיינער מיר בעזיצען אויך העלע גרינע שטיינער, וואס
ניבען דעם חליף א שיינעם פאליר.

שמערנעל-בלאקען מיר האבען בעקומען פון אויסלאנד
שמערנעל-בלאקען, וואס אבפוצענדיג דער מיט א חליף, ווערט דער חליף צוריק ווי
נ"י, און ער בעקומט אויך צוריק דעם פאליר. דער שמערנעל-בלאק האט אויך די
מעלה, וואס נאכ'ן געברויך לאזט ער נישט איבער אויפ'ן חליף קיין שום שפורען,
ווי ראצען א. א. וו.

שווארצע שטיינער פון בעסטען קוואליטעט.

פריטוועס מיר האבען א גרויסען אויסוואהל פון גוטע אויסלענדישע פריטוועס.

פארטאכער ספעציעלע אויסגעארבייטע און צוגעפאסטע פאר שוחטים
נישט-דורכגעצבארע פארטאכער, וואס לאזען נישט אדורך קיין שום פליסיג-
קייטען, ווי בלוט, וואסער א. א. וו. די פארטאכער זענען אויך זעהר שטארקאפט, און
לאזען זיך אויך לייכט וואשען, די פארטאכער זענען אזוי געמאכט, אז יעדער שוחט
קען זיך איהם צופאסט צו זיין מאס.

די אלע אויבענדערמאנטע ארטיקלען זענען פון בעסטען סארט. די שוחטים,
וואס ווענדען זיך צו אונז, מענען זיי פולשטענדיג זיכער, אז זיי וועלען פון די
ערהאלטענע ארטיקלען זיין העכסט-צופרידען.

מיט בעשטעלונגען זיך ווענדען אויפ'ן אדרעס:

„ZWIĄZEK RZEZAKÓW”, Warszawa Muranowska 4, dla M. K. P.K.O. 26.790

בעמערקונג: עס ווערט אויך ארויסגעשיקט אויף נאכנאמע.

מחיר השע"ת לשנה 6 זהובים ובערך זה לחצי רבע שנה בחו"ל לשנה א' דולאר.

אדרעסא:

Red. „Szarej Tora”, Warszawa, Muranowska 4. (Poland). 8.138. א.פ.ב

הנעשה והנשמע *

(מחוגי הרבנים). הרב הגאון מו"ה מנחם מייזל אלטר שליט"א בנהא"ק האדמו"ר אר"י לייב זצלה"ה מגור נחקבל לאב"ד בעיר פאזניץ: (—) הרב הדיק אדמו"ר חיים ישראל שלום יחיאל ראבינאוויץ שליט"א אב"ד בעיר שידלאוויץ נל סמיכה וזיכר הוראה מאת הרבנים דעיר ונאווידוואהר.

(כבודו של רב) הרב הגאון הישיש ליר הסיים אב"ד אברהם לבי פערלמוטער שליט"א הרב אהרן ובעת בווארשא, שז ממסעיו באנגליא שבה סכומים גדולים למוסדות הישיבות והת"ת לין. הועד המרכזי של אגודה שלומי אמוני אהל הכינה בעדו קבלת פנים נהדרה, נשאו חיים לכבודו הרב הגאון ליר הסיים חר משה אלי' אפערין נ"י. הגאון מו"ה איסר זלמן מעלער נ"י נמסרין. הרה"ח מ' משולם קאמינער נ"י עורך תחן דער "יוד", הרב הגאון רא"ל פערלמוטער דסייב על הגאומים וסייב לפני הגאומים סדר אגודת הכבוד והסייב שהראו לו יהודי מו"ל, אר רב תורני וליר היהודים משומרי תורה בפולין, והכרת תודה ומחאה. אספת רבני המדינה יתה בפה ילאו בעתון, דער "יוד", במכתב תודה גלויה הרב הגאון רא"ל פערלמוטער בעד עבודתו ארית בחי"ל. לעובת הישיבות והת"ת בפולין, מתבס זה ימחאו בתוקף נגד אלה שפגעו בכבודו זידיבו במה שאין בו ובין החתומים נמלאים רבים חולי האדמו"רים והרבנים שבפולין.

(אספת רבנים) אספת רבני פולין שנקראו הועד המרכזי של אגודת שלומי אמוני ישראל בשאלות הטוגעות למלכ התורה והדם. באה החלטה. א) לבקש אמלעים שונים להרים כבוד תומ. ב) לפעול על דרכי אמעריקא לחמוך את ית ות"ה בפולין כראוי. ג) לשמור את היהדות לאות הרעות של כפית השביתה. ביום הראשון רבני המדינה יחוקו ידי האגודה בשאלת החינוך ימים המוסדים ע"י האגודה, באספה זו נבחרה יס"ע של שנים עשר איש למסיר בידם חלוקת יכה להישיבות והת"ת מהבסק שנקנץ ע"י הרב רא"ל פערלמוטער שליט"א.

(* פסיכה בלתי חלופה כט נפקד מחוכרות זלח בפאס המאמרים הספרותיים. המערכת:

(קול קורא). הרב הגאון הנודע ר' חיים עוזר גראדווינסקי מוילנא הי"ו, פנה בקול קורא לאחב"י שליט"א לקחת חבל באגודת ירלי ה' שכליט"א (פמירת רב). בוין בית אוסטריא נפטר הגאון שר ההורה הר' יוסף ענגיל זצ"ל הראב"ד בעיר קראקא, הרב המנוח היה אחד מגדולי הרבנים ההלמודיים בזמננו והעשיר הספרות החלענאית בספרים טובים וחשובים, תגלביה:

(—) נחקבלה שמועה מחרידה שבין הסרונים והנשחטים מאחב"י האומללים באוקראינא נפל שדוד בירי מרנחי נפש אחד מגדולי וחכמי סטורה הגאון ר' מנחם מענדל מן זצ"ל האב"ד, נעושיין, הרב הזה הרבין תורה ברבים. וזכה לשם גדול וחשוב. ונמנה בין סופרי היגדל תורה והשערי תורה הי"ד תגלביה.

(—) במאנאשעסער (אנגליא) נפטר הרב המקומי הרב הגאון מו"ה מנחם דוב ראגולקי ז"ל תגלביה.

(—) בעיר געטשעיד (אנגליא) נפטר הרב המקומי הרה"ג ר' דוב משה נאמאט ז"ל. הרב היה חתן הגאון ר' זבולין לייב באריט ז"ל אב"ד פלוגניאן במדינת רוסיא, תגלביה.

(—) ביום א' כ"ח כסלו נפטר בווארשא הרה"ג מו"ה אבא חיים מיקלשאנסקי ז"ל חתן הרב הגאון ר' שמואל זנוויל קלעפפיש הראב"ד בווארשא. המנוח נסמך להוראה והי' מו"ל בבית חותנו הרב הגאון זצ"ל ואחרי פטירת חותנו נחקבל לרב ומ"ה בבירכ"ג של הגביר מו"ה זלמן נאזיק ע"ה, תגלביה.

(אות ישרים) ביום ב' יגש נפטר בעשענ"ט עישוב הרב החסיד מו"ה יצחק מאיר יאסעמאן ז"ל בהרב הקדוש אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א מפילטן, המנוח הלטיין בהתמדותו בתורה ויראתו ומידות טובות, תגלביה.

(—) בווארשא נפטר הרב הגביר החסיד מו"ה אברהם אר"י בר' נפתלי לבי ברלינר ז"ל הנודע בשם ר' לייבש בערלינער המנוח הי' איש מליין ואחד מגדולי ונכבדי העיר והי' חתנו של הרב הגאון הנפוסרס מו"ה חיים אלעזר וואקס זצ"ל האב"ד קאליש בעהממ"ס נפש חיה, וחתנו הוא הרב החסיד מו"ה מאיר אלטר שליט"א בנו של הרב הגאון הקדוש אדמו"ר אברהם מרדכי אלטר שליט"א מגור, תגלביה.

(—) ביום ד' כ"ג סתת חר"ס נפטר בווארשא הרב הגביר הישיש מו"ה אלי' נידענסטער ז"ל.

(מחוני השוברים). כמודע נכונה המנהיג ירצה להטיל חוב על הקהלות להחזיק מקופת חסד חסד השוברים המקומיים. וכי כבר נחקל בה רבים לירקאלרים מהממשלה. להנהיג סדר בקהלתם, וכפי שמודע לנו ממקור לאמן המנהיג מואה נמוק לזה בשביל דלסורא מאוזה שוברים מעלי שהמלוננו לפניו על הרבנים שבעריהם מהם חלק מהכנסת השמיטה, הממשלה חושבת השוברים יקבלו משכרתם מקופת הקהל לא על הרבנים עוד :

לוח התשובה

(להנאב"ד נ'), היכן הבטחותיו דמיון זה הוא כבוד של תורה. (להנאב"ד ט'), להרפים חירושים בלתי אפשר ואין זה מטרת השע"ת. ואזהרה (להרב דק"ק ל'), סאטרים בלי דת רוח קיראי השערי תורה נוחים הימים. (להרה"ח בנ'), כל מי שהוא מוצא את תורה ואינו עריבין על שומעיהו נח לו שאלו (—בנ'), למדך התורה שאם תהיה תורה לא תהא רוחך גסה דומר דבר נח הציבור עד שתפשוט אותה בינך ובין עמך שנים ושלשה פעמים (סדרש הנחומא יתרו) (להאב"ד פ'), הצדק עמו, ואולי זהו שאחז"ל (אדר"נ פ' כו) מפני מה תלמה חכמים מהים כשהם קמים וכו' שפוסקין מיד תורה ועוסקין בדברי שיחה ע"ש, שדבריו בלתי חכמה ושאלו למה רואים איוה ת"ח שאם נעשים גדולים בתורה ואדרבא ינעשים קטנים משהיו עד כה בעין הרבנים ישרים כ"ח. שח טיבשרים להיות גדולי ישראל בתורה ועתה חל למה שהיו, וע"ז השיבו שפוסקין בדברי תורה ועוסקין בדברי שיחה, שדרכם לדרוש בפני השומע שיחה בטלות בלי הזכרת ד"ת בעין הנאמנים בזמננו שכל המרבה לדבר ויש לו סדרות נאות ה"ז משובח וחכם יתקרי.

(להאב"ד ק'), צורבא מרבנן שאני. (הרה"נ בנ') ת"ח אסור לו לעמוד במקום השינופות, ובטרת השע"ת קבוע וקיימא ומי נזכר לשנות במשפט שמבינו חכמים. (הרמ"ל) תורה שהוא חביבה נרפסה קטנה

המערבת

תפ"ח, ישרה אימר ההגיון מורה"י תפ"ח פייגנבוים זצ"ל

המנוח היה אדם מלון ואחד מגדולי ונכבדי העדה בצדקתו ויראתו הטובה, הניח אחריו דור ישרים כולכי תורה ועושי מלוא וביחוד מבני המפורסמים לתהלה מו"ה גאדיל. ומו"ה שלום, ומו"ה דוד נ"י ונכדו בן בתו הרב הגאון החסיד מו"ה חנוך דוד גרינגלסס שליט"א האבד"ק לענטשנא, אשר מוסיטין שלו ילאו בעולם במאמרו הנדפסים בשערי תורה בשם כבודה של תורה ועוד הטובים כבוד לתורה ולומדי, נפטר בש"ט בשנת תשע"ט לימי חיו תלכ"ה. (—) בווארשא שחל"ת האבד"ק המופלג מו"ה אברהם נחום בר' קלמן האלכאטשטאט ז"ל חתנו של הרב הגאון הלדיק מרן ילחק הכהן פייגנבוים זל"ל הראב"ד בווארשא, המנוח היה איש חס וישר וי"א קבע עמים לתורה ורוח הבריות נוחים הימנו, תלכ"ה. (—) בווארשא נפטר הרב החסיד הישיש מו"ה חיים שלמה ראטענבערג בהגאון החסיד ר' פנחס אלי (ר' פינטשט) אבד"ק פילץ זל"ל, תלכ"ה. (שמועה טובה) נחקלה ידיעה שהגאון שר התורה מרן יוסף רויזין הרב מדענבורג שליט"א מחנורר כעת בפעטערבורג, אחב"י מוסבי העיר מומכים ומחזיקים אותו וימנו לו כל לורכו כראוי לח"ה גדול כמוהו.

(הדפסת ישי' בב"י) למרות שמלך לימוד התורה יחד פלאים, ומחיר מכל מכשירי הדפוס עלה במדה נפרזה מאד נחשוררו אחב"י שבחול להרפים ש"ס בגלי וכפי שמודע הולך ונדפס ש"ס בבלי בלוגדן וצברלין, עם פירושים רבים מספרים נדפסים ומכ"י ועם כמה מעלות בדפוס מהודרה מאוד. (בשורת ספרים) הרב החכם המודע מו"ה אהרן הימן נ"י בלוגדן מו"ל ספרו החשוב, בית ועד לחכמים בחולאת חדשה, ערכי הספר בחולאת זו מגיעים עד 35000.

(—) נסדר ונחלל בדפוס ספר, אחינות זרעים מאת הרה"ג מו"ה יהודה לייב מענדעלזאן יחי' מווארשא, החקן, פנים הספר כולל כל המשניות ממסכת זרעים (שלה נחלל עליהן גמרא), ואחרי כל משנה מסודרים כל הבריות השייכים לחוקן המשנה מש"ס בבלי וירושלמי מוספתא מכלילת ספרי ספרא ועוד. וסביב הפנים פירוש המשנה והבריות מלוקט מרש"י ועוד גדולי המפורשים (בעין ספר סדרי סברה על משניות עהרות) החלק ראשון הכולל משניות פ"ה ודמאי, ילא לאור ע"י הרב המחבר שליט"א בהסכמת גאוני הדור עוד טרם שנפרזה המלחמה ועתה השלים את כל הספר הכולל כל משניות זרעים וחבל שמפני עליה המחיר על כל מכשירי הדפוס נתעכבה חולאת הספר היקר הזה ומכאן שיתעוררו מאוהבי תורה וסומרי להשחקק עם הרב המסדר שליט"א בחולאת ספרו.

עולת החודש

מאסף ספרותי

מקדש לתורה וחכמה ומכל הנעשה והנשמע מעניני התורה והיהדות
המורשת ישראל איסור בהנאמן מזהררי הכתן פייגנעבוים וצ"ל:

הוספה להשערי תורה חלק ט חוברת ב.

א) תראיה והשמיטה

בזל כמה דברים יקרים ששמעתי וראיתי בספרים
נערכו ונסדרו להנעים לב הקוראים.

א.

באיורי אגדות חז"ל.

דורשי רשימות אומרים רצונך שתכיר
מי שאמר והיה העולם דבור הגדה
שבתוך כך את סביר את הקדוש
ברוך הוא ובדבק בדרכיו (ספרי עקב).

במהדורין חד אמר רב נתמן אמר רב מאי דכתיב
(מכילי י"ז) תחננו ידבר רש ועשיר יענה ענות
תחננו ידבר רש זה משה ועשיר יענה ענות זה
יהושע — פ"י תחננו ידבר רש זה משה רבינו שנעשו
לישראל כמה עוונות והיה ירא שמה נחמטו וזכותו
לפיכך היה מדבר בלשון תחננו שגאמר ואחזק
ועשיר יענה ענות זה יהושע שעדיין לא נעשו לו
נשים הרבה והיה יודע בעלמו שלא נחמטו וזכותו
ועדיין היה עומד בעשרו לפיכך היה עונה ענות
והם ואלו שחכמי הלמוד חומרים על משה רבינו
שהיה רש כנגד יהושע והמפרש זולתו זה הפי'
עמיד ליתן את הדין (הרמ"ה ז"ל):

שנת לא בשעה שמכניסין האדם לדין שואלין
לוחו נשאל ונתת בחמונה קבעת עמים למורה.
עסקת בפיו לפית לישועה. פלפלת בחכמה.
הבנת דבר מחוך דבר — והקשה ההוא דבסנהדרין
(ד"ז) אימא חין מחילה דינו של אדם אלא ע"ד תורה
וכי' וי"ל דבאמת מחילה דינו על דברי תורה
דק באס העיב דלמד תורה מחילין לשאלו אם
למד כבוד בשעה דברי משנה דכתיב והי' חנונית
עמך חוכן יסועה הכמה ודעת ומפרש הש"ס חמונה
זו סדר זרעים. עמך זה תועד. חוכן זה סדר
נשים יסועה זה סדר נזיקין. חכמה זה סדר קדשים.

דעת זה סדר טהרות ע"כ ועד"ז שואלין לוחו נשאל
ונתת בחמונה ר"ל למד סדר זרעים. קבעת עמים
רומז על סדר מועד שהוא עמך. עסקת בפיו רמז
על סדר נשים. לפית לישועה זה סדר נזיקין.
פלפלת בחכמה זה סדר קדשים. הבנת דבר מחוך
דבר זה דעת ר"ל סדר טהרות (הפלאה):
מדבר דברים א' אמר רבן שמעון בן גמליאל לא
כיבד בריה את אבותיו כמו אני את אבותי ומלאחי
שכיבד עשו את אבותיו יותר. מומי כילד אמר רבן
שמעון בן גמליאל הייתי משמש את אבי בכלים
לואים ויולא בן אבל עשו לא היה עושה כן אלא
לחון כלים שהיה לובש ומשמש בן את אביו בן
מעולים יעו"ש — ובאמת וזי לא היה רבן שמעון
בן גמליאל יכול ללבוש מלבושים נאים לשמש את
אביו. אך הענין כי בלבושים נכלל הלבוס והגוון
שארם מציב לו בצורת נפשו ותכונתו. וזה שמצינו
שעשו שימש את אביו בכלים מעולים היינו שהציב
לו לבוש נאה נגד אביו וכמו שנאמר עליו כי ליד
בפיו ופירשו חז"ל שרימה לוחו בשאלו היה ממשכן
את הכתן ואת המלח ואף שרימה את אביו ובשורש
לא היה ילחק אביו מסכים שירמה לוחו. ואדרבה
הי' רוצה לרחות חסדו כדי שילמדנו באורח מיושר.
אך לפי שעה בשעתו היה דעת ילחק אביו נוחה
בדמיה לו לפי שעה שבו בולך ישר. וזה שאמר
רבן שמעון בן גמליאל שהוא אינו יכול לעשות בזה
כמעשה עשו שהוא אינו מסתיר חסדו מפני אביו
ואדרבה הי' לובש בגדים לואים היינו שגילה לפניו
כל הדברים שהיה לבו דוח עליהם וכל דבר שלא
הי' נראה יפה בעיניו היה מלגה לפני אביו והנחם
שבשורש היה דעת אביו נוחה מאד בשל ידי זה
למדו דרך ה' ויעלו איך יישר. אבל לפי שעה
הי' גם אביו מלעער מזה קלת ולכן לא היה יכול
לכבד את אביו באופן שכיבד עשו את אביו.
(אדמו"ר היסודי ז"ל מפרשים חל):

לקיים בזה מצות ה' וכש"כ שאתה מודרו לעקרו
בלי מצות ה'.

(אדמו"ר מהר"ם ז"ל מקהל).
בראשית כ"ב י"ז ויהי אחר הדברים האלה ויגד
וגו'. ה' אברהם מהרהר ואומר אולי ה' בני שמוע
כבר ה' הולך בלי בנים היה לי להשיאו אשה מבנות
ענר אשכול וממרח בשרו הקב"ה שגולדה רבקה
בת זוגו — פי' שאלה"ה ה' מהרהר ומלטער שמה
הוא חייב מה שלא העלהו לעולם בזה שלא השיאו
אשה ולא ה' לו בנים מילחק כי הצעתה הקב"ה
כי בילחק יקרא לך זרע היתה מוכרחת להחקיים
משא"כ אם השיאו אשה מקודם וה' לו בנים ה' לו
באפשר לקיים מצות ה' ולהעלותו לעולם. שה' מחקיים
ג"כ הצעתה הקב"ה כי בילחק יקרא לך זרע. לכן
כדי להפיג לערו בשרו הקב"ה כי בת זוגו של
ילחק נולדה עתה ולא ה' לו באפשר להשיאו אשה.
(אדמו"ר הנ"ל):

מדרש נמדר פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן
אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו — והנה נראה
מזה דמקנת השכר לפנחס חלו בדין ואיוו דין
ובכרה היה בזה? וי"ל דהנה באמת קשה למה הגיע
שכר לפנחס הא שכר מצוה בזה? עלמא ליכא רק
דליתא במדרש שבשעה שהרג פנחס לזמרי פרהה
נשמתו והקב"ה החזירה לו ע"ז אמר הקב"ה בדין
הוא שיטול שכרו דהא לפי מעשה פנחס כבר פרהה
נשמתו וה' מגיע לו שכר כמובן ולמה יפסיד השכר בזה
שנחזרה לו נשמתו וזה הוא הלשון בדין הוא שיטול
שכרו. (אדמו"ר מוהרש"ב ז"ל מפרשישחא):

סוגה יג' בניין שחייב אדם להקביל פני רבו
ברגל שני' מדוע את הולכת היום לא חדש ולא
שבת מכלל דבחודש ושבת וכו' — וי"ל דמגלן שחייב
אדם להקביל פני רבו ברגל שלא נזלא בפסוק כלל.
אך הפ' דהנמרח דייקא מדכוזר בפסוק חודש
ושבת. שקאי זה על רגל. שיש בה הקדושות של
שבת וראש חודש. דקביעות ר"ח נוסד ביד ישראל ושבת
הוא קביעה וקיימא. וברגל יש שני הדברים. (א) שנמסר
ביד ישראל שהרגל חל לפי קביעתה את החודש. (ב) והוא
ג"כ קביעה וקיימא שביד אחר מהחדש אין יכולים
לעשות הרגל ושפיר יש רמז מהפסוק על הרגל.
(אדמו"ר רמ"י ז"ל מהיזבילא):

שנת י' מתקף לה רב שש וכו' טריחומא למיסר
הימיני' ועוד ליקו הכי ולילוי ומשני משום שנאמר
הכון לקראת חלקיך — והקשו בתוס' שם הא' הוא
תירוצא שנאמר הכון לא משני מידי להקושיא וכו'
טריחומא למיסר וכו'. ויש ליישב דשפיר מהורן
בזה גם כן הקושיא וכו' טריחומא למיסר הימיני'
דמשקרא בסיד שלא ידע הש"ס ממלות הכו שפיר

יורשתי קדושין פ"א הל"ז אמו של ר' טרפון ירדה
לטייל למוך חלירה בשבת ונפסק קורדיוקאן שלה
והלך ר' טרפון והניח שתי ידיו תחת פרסותיה
והיתה מהלכת עליהן עד שהגיעה למיטתה פעם
אחת נכנסו חכמים לבקרו אמרה להן החפללו על
טרפון בני שהוא נוהג ב' בכבוד יותר מדאי אמרין לה
מה הוא עביר לך ומניית להן עובדא אמרין לה אפילו
הוא עושה כן חלף פעמים עדיין לחי' הכבוד
שאמרה ההורה לא הגיע ע"כ — שבאמת תימה
גדולה דהיאך הקטינו החכמים כ"כ המצוה בעת
שהיה לריך שהמצוה תנן עליו. אך הכוונה עפ"י
שכתבו הספרים כי כל אדם נכרא למצוה מיוחדת
לו ואחר שגומר המצוה בתכליתה שוב אין לו מה
לעשות בעיה"ז (עיין בהקדמת מהם סופר) ולזה
כאשר אמו של ר' טרפון הפליגה כ"כ במצוה כיבוד
אוי"א של ר' טרפון נכנס פחד בלב החכמים אולי
לכך נולד ר' טרפון וא"כ כבר קיים המצוה בתכליתה
ושוב אין לריך לחיות עוד לכן הקטינו החכמים
הדבר ואמרו אפילו חלף פעמים יעשה כן עדיין
לא הגיע לחי' כיבוד שבחורה.

(אדמו"ר מוהר"א ז"ל מהאכטשוב):
נראה אבר רבי תיתי לי דלא מביגה ד"א בלא
הפילין — הנה מה מאוד יפליא מהמור הלזה כי
איך אמר שלא הלך ד"א בלא תפילין כי הלא בשבת
ויר"ט אין מניחין תפילין. אמנם ציחור הדברים כי
הנה היתה צמ' הני תפילין דמחרי עלמא מה
כתיב בזה ה"ל ומי כעמך כו' את ה' האמרת היום
וה' האמריך היום ופי' רש"י ז"ל האמרת לשון חגיגה
ושבת. הנה בתפילין של הש"י כתוב שבחתי של
ישראל כי מי גוי גדול ומי גוי גדול. אשריך ישראל
ומי כעמך ישראל. ובתפילין של ישראל כתיב שמע
ישראל וגו' שהוא שבתו של הקב"ה והנה עבודת
א"י הישראלית בעולם היתה להלל ולשבח את
הש"י במדותיו וגם להרוב וללמד זכות וסגוריה על
ישראל ולראות תמיד פדויותיהם העוזות וז"ש התנה
תיתי לי דלא מביגה ד"א בלא תפילין ר"ל שהלכתי
תמיד בתפילין דהיינו או שהלכתי בתפילין של
הש"י שהוא להלל ולשבח את ישראל. או שהלכתי
בתפילין של ישראל להלל ולשבח את ה'.

(אדמו"ר רמ"י מהאכטשוב ז"ל):
נמדר כ"ב נרש"י ז"ל ויקם בלעם בבקר וגו' אמר
הקב"ה רשע כבר קדמך אברהם אביהן שני' וישכם
אברהם בבקר — לריכוס להבין הדמיון. וי"ל כי כוונת
בלעם היתה לעקור האומה הישראלית ולזה הודרו
ויקם בבקר ע"ז אמר הקב"ה רשע כבר קדמך
אברהם שגם הוא הודרו כדי להעלות את ילחק
לעולם וה' עוקר בזה האומה הישראלית כי בילחק

הרש והחלי הנ"ל אינו לריק לה. ולזה אמר שלכונתכם נחתי לכם והיינו אפי' להטובים שבכם שמלבד הבאים יוקרים שבה עוד בה סגולה יקרה גם לגדולי הערך. והראי' שמלאכי השרת שאין להיחיד שליט בה גם המה נחללו לה וכו' (שם):

בהזדוין נט במקום שבעלי השוכה עומדים לדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד — הפליאה מבורחת. למה יהי זכותם כי גדול ממי שלא טעם טעם חטא מימיו? אמנם יובן הדבר בדרך משל. לעושר שהחתקן בביתו עם מופלג בתורה שחינו המוד כי. ובצבור הפלגת בנו בתורה ומציע החתקן בו. אמנם התנה עמו שעכ"פ ילכד להחתקן בגדים יקרי הערך למען לא יתבייש בו כאשר יביאחו אל ביתו. והמחוקן חבי החתן הלבנים את החתקן בגדים יקרים כפי ערכו ויכלתו בהשקדלות רב. ובבואם על החתונה עוד ערס בואם העירה בלו גנבים וסודרי לילה וגנבו כל המלבושים של החתן. ויהי כאשר בזה המחוקן העשיר וכל כיצ לקבל פני החתן. ראו כי המה נאמרים ובוים ובאשר שאל להם מדוע פניכם וצפיתם. הודיעוהו את כל אשר נעשה להם. והמחוקן העשיר עשה לו בגדים יקרים אחרים בראוי לו מחדש. ובאשר ישבו על החתונה הרגישו איזה אנשים מן המכובים כי עוד הגם נאמרים ומלשערים על השור העשירי להם. ובאשר שאלו להמחוקן מה לך עוד להלעצר הלא המחוקן העשיר עשה בגדים אחרים תחתיהם. השיב המחוקן מה לי לדקות וחסדים של המחוקן ויותר כי יצו לי אם לא התחדר עמי בזה. ועי' השיב לו ה' מן המכובים. ה'ך לא הבין הלחקה גם בזה. וכי לא הדע כי הבגדים שלך שעשית עבור החתן לא הי' ישרו צעיני מחוקך וביצ לפי גבהות לבס ותפארת שישרם ורב הללחתם. כי בודאי הי' חומרים חסדנות על הבגדים שלך. אבל עתה טעם בגדים אחרים מאשר ישרו צעיני. ודאי לא יוכל לגנות הבגדים שעשית שלא ראה אותם מעולם. הנמשל בזה כי הדיק מעיקרה אם אמנם עשה לדקות ומציע כל ימי חייו. אמנם במלכות ימיו וסגולתו ובא למעלה בהתחמתו ופוחתין יהיו לראות מה שבהובו. כל ה' מביר של מעלה אומר חסדנות על המלות ומציע שלו. זו תורה וצ' הפלה? לא כן הבעל השוכה שאמר רז"ל (יומא פו) שדוגות נעשו לו בזכות. שהקב"ה מהנדב ועושה לו מלבושים אחרים. בודאי יהי עין והדר לבשו. ולא יהי עליהם שום פחמן פה לקרנן. ואיכ יפה אמרו מקום שבעלי השוכה עומדים לדיקים גמורים וכו' (שם):

שידחא איכא בלבישא האיוור ואיכ יכול ללבוש טוב ואיוורו כנחמילה ולהתפלל משהיכ השחא לבהר דחשני משום שנאמר הכון שחידשו בזה דבעין הכנה לחפלה שפיר הוה טריחומא למיסר.

(אדמו"ר היהודי ז"ל מפרשים חסא):
בזה מן ארשב"ל נשמה יחירה נותן הקב"ה באדם בערב שבת וכו' ונשמה יחירה. רוחב לב למנוחה ולשמחה ולהיות פתוח לרוחה ויאלל וישתה ואין נפשו קלה עליו. רש"י ז"ל — ודברי רש"י ז"ל ויאלל וישתה ואין נפשו קלה עליו בלתי מובנים. אך י"ל שהנשמה והנוף הם זה לעומת זה שהנוף נהגה מאכילה רשות אבל הנשמה קלה מזה לכן הנשמה מעבד את הנוף מלאכול ולשחות אבל בשבת שהאכילות הן אכילות של מלוא גם הנשמה נכונה מזה ורש"י ז"ל ואין נפשו קלה עליו ר"ל הנשמה. (אדמו"ר רח"ה מאלכסנדר ז"ל):

שבת קבא כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים. — נקט מילת מרחמין ולא ירחמו כלשון עמיד כחומר הכ' (שמואל ה ב) כי מכבדי אכבד (וההלים לד) כי מבורכו יירשו ארץ כלשון עמיד. אמנם בלו רז"ל להעיר כי העושר שנותנים לאדם מן השמים יש ב' בונים. א' לרעתו ובחומר הכתוב (דברים ז) ומשלם לשונאיו אל פניו להאזינו. ב' מאהבת הקב"ה אותו ומחמלתו עליו. אמנם המבחן היא בזה כאשר הנחתו רואים שהוא משתמש בעשרו רק למלחות האותו. ודאי היא מסוג ה' הנ"ל והעושר היא לו לנקמה גדולה לנקום ממנו אהיכ בזה ובבא. וחולס כאשר יעשה בעשרו מלות ומעש"ע ומרחם על הבריות זה לו אות לטובה כי מאהבת ד' ומחמלתו עליו נחן לו העושר וזה פי' הנמ' כל המרחם על הבריות סימן הוא כי בזה שנותנים לו מן השמים עשירות. מלך שמרחמים עליו מן השמים ולא לרעתו ח"ו. (סיורי המדות):

מזה דברים רבה ח אם האמר שחא לרעחכם נחתי לכם את התורה. לא נחתי אותה לכם אלא לטובתכם שמלאכי השרת נחללו לה וכו' עכ"ל. — הפליאה מבורחת מהיכי יהי נאמר שנתנו לנו את התורה לרעיתנו ח"ו. גם מה השוכה היא צמה שמלאכי השרת נחללו לה ומי שלקח מקח רעה ונתאזהר היוכל המוכר להתגלל כי הי' לוקו נה' אחר כמובן. אמנם ביאור הענין כי יש חולה מחוכן הנריך להמים רעים בעצבן. אבל נגרכים המה להחולה לזורך רפואה. וידוע מאמר רז"ל בראשי ינהיג בראשי תורה הגלן. זה מאמר הקב"ה אם האמר לרעחכם נחתי לכם את התורה. היינו שאין בה סגולה ירהב בעדכה.

מהמים עם מאמרו. (חגיגה ה) כי את כל מעשי האלקים יביא במשפט וגו' זה המשפט לאשמו כשר שאינו מחוץ בע"ש. לכן לימד רבא לבניו ג"כ כשאתם חותכים בשר אל תחתכו על גב היד. (ב"א):

ס אמר לי רבא לפרס בר פפא לימא לן מר מילי מעליהם דאמרת משמי' דרב חסדא במילי' דבי כנישתא ח"ל הכי ח"ר חסדא מ"ד אוהב סי' שפרי ליון מכל משכמות יעקב (והלים פו) אוהב ה' שפרים המלוינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ובתי מדרשות — יתכן משום שנאמרו בשם רבא סי' מאמרים (במגילה ח) מענין ציבורי' וביהמ"ד מי מהם יותר גדול ע"ש לכן היה רואה לשמוע בשם רב חסדא במילי' דבי כנישתא ועלמה לו שרפרס אמר לו בשם ר' חסדא שביהמ"ד יותר גדול. (שם):

מילה כח שאר ר"ע את רבי נחמיה הגדול במה הארכת ימים אחי גווי וקא מחו ליה וכו' ח"ל רבי חס נאמר כשם למה נאמר אחד ח"ל לורבא מדרבנן הוא שבקוהו וכו' וקא מחו ליה סבורין היה שקן בחיו. רש"י ז"ל — מה שלא מלינו בגמ' שקא מחו לכל השואלים רק לר"ע יתכן שהיה אז ערס שנפרסס והגווי היו מחזיקים עוד לרבי עקיבא לעם הארץ ומלינו בגמ' פסחים (ס"ט) ח"ר עקיבא כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור לכן במאמרו זה נפרסס בשם שווא ואויב לת"ח לכן כשלא נודע להגווי לת"ח וה"י שאל לר"ג במה הארכת ימים היו סבורין לודאי שהוא קן בחיו של ר' נחמיה וגם ר' נחמיה לא שאל אותו קלה בחיו כמו ר"י בן קרחה לרבי משום של"ג לא ה"י בזה ספק שהוא קן בחיו לכן קא מחו ליה עד דשאל לר"ג חס נאמר כשם וכו' אז נודע לר"ג שהוא אינו רבי עקיבא העם הארץ ואמר שבקוהו שהוא לורבא מדרבנן:

וואדא.

צורבא מדרבנן.

ב) באיר תוספתא.

דמאי פ"ב בת חצר שנישאת לע"ה. אשח חצר שנישאת לע"ה וכו' הרי הן בחזקתן עד שיחשדו. רשב"א אומר לריבין לקבל עליהם בהחילה. וכן ה"י רשב"א אומר משום ר"מ מעשה באשה אחת שנישאת לחבר והיתה קומעת על ידו תפילין נשאת למוכס והיתה קושרת על ידו קשורין ע"כ. לר"ך מובן רב אשר הובא לזה מעשה באשה אחת שנישאת לחבר מה ענינו להקדוש. ומה הכוונה שהיתה קומעת על ידו תפילין ולהמוכס קשרה קשורין. והנה ברייתא זו הובא גם בגמרא במס' ע"ז (דף ל"ט כ"ב) כשינוי מעט והיתה קושרת על ידו

להחיל אלא שהחודש הזה לכם ומה ע"ש פתח צבראשית וכו' שלא יאמרו אוה"ע לסטים אחס — ולכאורה יפלא דאין זה ענין להחודש שפיקרה להורות משם ה' ולמה החילה המורה בדבר זה. אך יתכן הכונה שזאת היא הקדמה להחודש כי מטרת ישראל בעוה"ז להורות דרכי ה' בכל העולם בדרכיב עם זו ילרתי לי תהלתי יספרו וכן כתוב בישע"י ועמדו זרים ורשו לאנכם ואחס כהני ה' תקראו והנה המורה תורה לרבים לר"ך להיות נקי מכל שמך להיות כן ח"ך יקבלו העמים תורה מישראל שיאמרו להם עול קורה מבין עיניך כי להמים אחס כמוני שכבשתם ארץ שבעה עממים ע"כ פתח צבראשית בהחלת המורה להודיע לדקה עם ה' ונקיון כפס הרחוקים מעושק אשר להם נאה להורות המורה לכל העמים. (הגר"ש סופר ז"ל):

ב.

הארות והערות.

ענין פא רב הוגא ורב חסדא הוי יתבי חליף ואזיל גניבא עליהו. אמר חד לחבר' ניקוס מקמי' דבר אוריין הוא. ח"ל ח"דך מקמי' פלגא ניקוס? אהכי אחי לגבייהו וכו' אמרו לי' ליטעוס מר מידי וכו' ופלגא. חולק על החכמים שהיה מועד למר עוקבא שהיה חב"ד. רש"י ז"ל. — יתכן שהתכוונו באמרם לו ליטעוס מר מידי לתוכחה מוסהרה על היותו חולק על החכמים ומועד למר עוקבא ח"ש לי' ליטעוס מר מידי דמבואר בגמ' פסחים (מו"ט). כל ת"ח המרבה בעודתו בכל מקום מחלוקות רבות באות עליו חבל הוא (גניבא) וכל לבעור בכל מקום ואינו לר"ך להוזהר מזה משני שחינו מחשב מחלוקות. (ב"א):

ברכות ח. רב הוגא הקיפו לי' ארבע מאות דבי דתמרא וכו' אמרו לי' ליעיין מר במילי' וכו'. ובמילי' יפספס במעשיו. רש"י ז"ל — יתכן מה שאמרו לו בלשון ליעיין מר במילי' משום שרב הוגא בעלמו אומר בגמרא מי שיסורין באין עליו יפספס במעשיו ל"ך הזכירו אותו שיעיין בדבריו עלמו. (פ"י):

ירושלמי רבי חייה נפיק לקרייתא ראה דמהללין מעלתא אמר למחר אכתוב פהקא אל תקרי עלרה תהי' לכם חלח אחי' לכם וכו' — מה שלא דרש להם בע"פ כך יתכן משום שרב חייה היה קורא לחסין הה"ן כמבואר בגמרא (מגילה כ"ד) דרש"י ז"ל שם לכן לא יכול לדרוש להם בע"פ עלרה תהי' לכם רק בכתב. (הגר"ז מרגליות ז"ל מבראדרי):

ברכות ח אמר להו רבא לבניה כשאתם חותכים בשר אל תחתכו על גב היד וכו' — מאמר זה

לא יאמר פני איש אשר גם כנגדו ארויס נבחר.
ואזו לה הוכחת החוס' וכן מ"ש המהר"ע הר"ל:
קטב.

יעקב שור אב"ד דפ"ק

ט ענינים שונים

הרגום יונתן שמו"ס. לא. ארום סדח' הוות
כסירא. בפירוש ששל החי' מניה שליל: ,בכורא'
ואני אומר שנתחלק רק הב' בכ' וליל ,בסירא'
בלשון בוסר כלומר שהשעורה כבר עלתה מן
הארץ ואע"פ שעדיין לא נתבשלה כל לרעה בכ"ז
כבר הייתה לבוסר בנזול להחמסה והכסמת שעדיין
לא נראה למתן על הארץ (עין בראש"ע) שוב
ר"חיתו בערוך (ערך בשר א) שכי: כי השעורה
הביב הרעס ירושלמי ,ארוס שעירא כו בסיר'
מ"כ ושמתתי שכוונתי לדעת הגדול:

שם י. כס ורא מן סוף דהוות עלך רחמין
הי"א אלילי. סוראח מן סוף" כמו ,מתכלית'
בעברית כמו סוף הדבר = מתלית פדבר וגם
דרך להוסיף אות ד' להמלה ,הוינא' ויהי ,בהי"א'
כמו סוף במוס' ופירוש הדברים. שמושה השיב
לפרעה אין לי להסירא שחמיתו. כי כבר הבטחתי
בהדן שהאנשים אשר בקשו נפשי ירדו מטה ודע
גם ,שלא מרחמים אשר רחמך ה' פסקו המכות
בסופן רק בשביל שהתפללתי בעדך"; ועתה לא
הוסיף עוד לראותך רק אחת הוכחת עוד
להתחנן ממני שחושפך ואחש חלוי בי כנ"ל.
ור"חיתו בספרי המוקרים על התרגומים שהגיהו
כאן בתי"כ וגרס להם זה אי"הקתה:

שם כב. מ בלא אגר נעיר. זה לע"ג וסופר
הקבלה שזה נאמר בש"ס שחייב על הנגיבה
ולדרך להשבע על האונס?

שם כב. מ אין לא אחיא לים. פי' אינה
טובה בעיניו שלא תפן לקחתה לאשה או יסקול
ובמו שפירש הרמב"ן שאינו מלווה כמו באונס
שיבאנה בעל כרחו ולא כהפירוש שכי' אש אינה
ר"חיתו לו:

שם כד. א ראשערא עליהו. בכ"מ בהרגום
הפזל פקד מתורגס מסערי לאסערא וכן כאן
הבונה לפקוד עליהם וי"פ ובעל הפירוש ששל החי'
בהומשים שלנו טעה מאד שפירש מלשון סערה
או סערה עי"ש ובכלל ידיעת המפרש הזה
בארמית היא מלומלמה מאד:

שם לו. א ועשה בללאל. ואהליאב. הפירוש
הפזע שהכתוב הזה עולה וסייך להאוי שזה ה'
בללאל (למעלה לים. ל) ויאמר משה אל בני
ראו קרא ה' בשם בללאל וכו' וימלא אותו וכו'

תפילין נשאת למוכס והיתה קושרת על ידו קשר
מוכסין. וההוס' בהנחות (דף ג"ו ע"א) הביאו רא'י
מזה לש"ט רבינו אליהו דלריך לקשור הקשר
תפילין בכל יום מדאמרינן כשהיתה נישאת לחבר
היתה קושרת לו תפילין ,בזרועי' משמע דהמיד
היתה עושה כן ולפי שאין נוח לקשור ביד אחת
היתה מסייעת לו מדע מדלא קחני שהיתה מסייע
לו בתפילין של ראש דקשר תפילין של ראש בזרוע'
א"ל לקשור בכל יום עכ"ל שם ובשורה מהר"ע
בשניות חלוצ' סוף סימן ז' הוסיף להוכיח מזה
לדרך קשירה ע"י אשתו ש"מ דקשירה יפה בעיני
ע"ש ובדברי החוס' הנ"ל כ"כ גם הרא"ש בהלכות
תפילין ובאור זרוע סימן הקצ"ט וזה ממקור
אחד מהר"ס ז"ל. ואני המה דלפ"ז כשהיתה ניסת
למוכס מה חפץ להמוכס לעזר אשתו להיות קושרת
בזרועו קשרי מוכסין להיות כיתר שלא תמוט
ומה לורך להמוכס לנשאת קשורים בזרועו בחוק.
וגם מה ענין כל זה להקודם לענין חוקת חבירה
דמה ענין חוקת חבירה במה שמסייעת את בעלה
לקשור לו הקשר של תפילין בזרועו וגם אשה מרשעת
עוורה לבעלה במעשה אשר יבקש ממנה עזרתה:
אב"ש באלף מחילות מרכותינו ז"ל כי באמת מה
שאמרו שהיתה קושרת או קומעת ,על ידו' תפילין
זין הכוונה כמו שהבינו על זרועו אבל הכוונה
בשבילו ובמקומו שבמשנה יומא (דף ל"א ע"ב) ומירק
אחש על ידו ע"ש בפירש"י וכן בפ"ז דשביעית
מ"ג ובנו מוכר על ידו והרבה בן במשנה ובירושלמי.
וענין הדבר כי זאת האשה היתה נשואה לחבר
שה' מוכר תפילין כדק"ל דתפילין אין נקחין
אלא מן המומחה וחבר נאמן שלא ימוכר לחימוד
ממון פסולין לכשרים עש"ס מנחות (דף מ"ב)
ומוספתא פ"ג דמ"ד ובש"ס וז' אשתו או נתקבלה
והחזקה לחבירה להיות סומכין עליה כמו שהוכיח
על בעלה חבר והיינו דקחני שהיתה קושרת על
ידו תפילין פי' שהיתה מתקנת מקומו התפילין וזו
אז ומוכרת להבאים לקנות בריכי תפילין קשרות
[מלשון כלם קשורין] ועש"ס עירובין (ל"ז ע"א)
ופרש"י שם ד"ה זוזי וזוזי והיו סומכין על נאמנות
שלה לפי שהיתה גם היא בחזקת חבירה כבעלה
חבר. ובכל זה כשינסה אח"כ למוכס שהתמו גזין
היתה היא שוב משתדלת בעשיות ומכירת קשרי
מוכסין שהם פסקי מוכסין אשר מוכר המוכס לכל
הבאים לקנות להיות לסימן לעבר לו להמכס שנתלמד
ג"כ בגולה כמוכס בעלה והוכיח שפיר מזה דאשה
חבר הנישאת לע"ה אברה חזקה נאמנות חבירה
שהיתה לה ולריכה לקבל עליה מחדש ולהיות
חוזקה לחבירה. והדברים ברורים לדעתי והאמת

(ד) תשובתה של תורה.

מאת הג"מ מאיר יחיאל הלוי נ"ו האדמו"ר
מאוסטראוויץ.

בראשית כה. כג. ויקח האיש נוס זהב בקט
משקלו ושני למידים על ידי עשרה זהב משקלם.
להבין ע"ד הפסוקי למה דווקא זה המשקל. נראה
דכ"פ משפטים כתיב כסף ישקול כמוהר הכהולות
דהיינו חמישים כסף ובגמ' כתובות (דף י"א)
מכאן שמכאן חמשים לכחכות חשה מן התורה שהיא
חמישים כסף. וכזה רש"י וז"ל מדקרי לה מוהר.
אך מאד קשה להבין בחינה מקום נמצא בתורה
לכחכות מנהגים כחשבון זה שנכתב בתורה כמוהר
הכחכות. וז"ל דכחכות (דף כו.) במשנה פסקה
להבנים לו חלק ד"ג הוא פוסק כנגדן ע"ז מנה.
דהיינו חלק וחמשה מאות דינרין שהיא שליש יותר.
ואתה שם דכנגד השם פוסק פחות חומש ובגמ'
שם דווקא שם של כסף חבל שם של זהב שמין
אותן וברי הן כשווין. הרי דכלים של זהב כנגד
מעות חשוב שליש פחות נמצא דחליצור שנתן
לרבה נוס זהב בקט משקלו דהיינו חצי שקל.
ושני למידים על ידי עשרה זהב משקלם דהיינו
שני שקלים וחצי כי השקל ד' זווים בסך הכל נתן
לה שלשה שקלים של זהב שהמה נגד מעות רק
שני שקלים כג"ל. ושקל של זהב היא כ"ה שקלים
של כסף. נמצא דשני שקלים של זהב הנה במכוון
חמישים כסף. וזה כתובות חשה. וזה כסף ישקול
כמוהר הכהולות. היינו כמו שנתן חליצור לרבה
בהיתה בחולה. ומה מאד נפלאים דברי חז"ל
באמנם דזהב שזה פחות שליש ממעות. ולכאורה
הוי כחקה ולדבריו נמצא הענין בתורה וד"ק ודפח"ח:
ש"ל י"ט ויקח את חלקה השדה במאה קשיטה.
נראה לבאר הענין למה דווקא מאה קשיטה.
דליתא במס' ב"ב (דף י"א.) דאין חולקין את השדה
עד שיהי' ע' קבין לזה וע' קבין לזה. ומבואר
דחלקת שדה לא הוי פחות מע' קבין. והנה גבי
מקדש שדה חמשה כתיב וס' ערבך לפי זרעו
זרע חומר שיעורים בחמשים שקל כסף. דהיינו
בית כור. בחמשים שקל כסף. והכור הוא שלשים
סאין והסאה הוא ששה קבין נמצא דכור היא מאה
ושמונים קבין. נמצא דחלקת השדה בית ע' קבין
היא חלק כ' מבית כור שהיא מאה ושמונים קבין
דכ' פעמים ע' היא מאה ושמונים נמצא דע'
קבין שוין שני שקלים וחצי שהיא חלק כ' מחמשים
כסף שזה בית כור כג"ל. ושני שקלים וחצי
המה חמישים קשיטה. שהשקל עשרים קשיטה
כדכתיב עשרים גרה השקל. חבל מבואר בפירוש
ע"פ וידבר על לב הנעדר דברים המתיישבים

ולתורו נתן כלבו וכו' ועשה כללאל... שלפ"ז
הוראתו: ולכן (בפסוקה ה') יעשה כללאל וכו';
והפירוש הזה מוכרח הוא מפני שבפסוק שלחבריו
מבואר שמשה אח"כ קרא את כללאל למשן —
יקרב אל המלחמה לעשות וכו' ח"ך יספר הכתוב
צור קודם קריאת משה לכללאל כי כללאל כבר
עשה? וכן הבין בפסוקי אור עיניו רש"י ז"ל
במכות (י"ב ע"א) ש"י ור"ח. ח"כ לפירוש
לשון. וזו כמו ועשה כללאל ואהליאב עכ"ל וכן
חז"ל "ועבד" ובס' ח"ג מעיר שכת"ל דפוס
קט"ל הנוסחא ג"כ "ועבד" וכן פירש הרמב"ע
ולכן לפלא גדול לי על האורח חיים הק' שלא הבין
כן ולכן מקשה מהפסוקים ב' ג' ובמח"כ ל"ק
כלל שאין הפ' שכבר עשה כך כמח"ל וי"ב:
ישע"י ג' א"ל מסלת שדה כובס. וכן לקמן
מלאנו (ל"ז. ב) במסלת שדה כובס. נראה לפ"ד
שהשדה היתה שייכה לאיש אשר שם משפחתו
היה "כובס"; וכעין ראה לדבר נמצא במד"ר
בראשית (פ"א ס"ג) בשם מנחם יוחסין עתיקה
שנמלחה בירושלים ושם היה כחוב. שבת (פ'
משפחה) כובסין ילחם מלחמה. מזה נראה שמשפחה
זו היתה מפורסמת ביחוסה ובעשרה ואפשר שלה
היתה שייכה גם השדה הזו שהיה לה מעמד
מלקמי כה חשוב:

ג"מ קוד ע"כ אשר ליה דחיקא לי מילתא.
ללע"ג שרבה בר אבהו היה ריש גלותא (אגרת
רש"י) ור"ג בר יעקב היה הנהגו ועיין יבמות (פ'
ע"ב) וכו' היתכן שיהי' ר"ג עני' והפסוק שקודם
שנכתבה לר"ג היה עני' ח"פ שזה דוחק גדול
לפי שידועים לנו שר"ג אשר נתמנו ע"י מלכ'
פרס בשביל עשרם נתמנו ולא בשביל הכמסה וע"כ:
ברכות ז' טו ע"כ הרואה גמל בחלום מיתה נקנסה
לו מן השמים והלילות ממנו. נראה לי הטעם כי
הגמל הוא בעל חטוטה (אחה חו' שמים) וגבו
עשוי כהר והוא דבשמו ואחרים חרין כעמק
ומרמו שברואהו בחלום מיתה נקנסה לו "מן
השמים" שחפזו לקחת אותו למעלה (=ההרה)
והלילות ומשם (=סורידוהו להצמק) בחזרה לארץ
ועיין לקמן (נו ע"א) בהמשכה לר"ג ובפירוש
דומה לזה על הרואה נחש בחלום:

סנהדרין ק"ט ע"ב מן יומא דמיתא חמא לא
גבילא אפוריא. בס' פענח רזא (פ' וירא כ"ג ע"ב)
הגירסא: דמיתא גברתי (=רבותי) לא גבילא
אפוריא ונוסחא זו יותר מכוונת. לפי ששרה היתה
ידועה ומפורסמת בכל הארץ לאשה חשובה ולכן
כהג' חללות כוז אחריה ועי"ש עוד שלפי נוסחאנו בש"ס
לא תקשה כלל קושים הר"ר חרין לרפמי שם. עיי"ש:
ספראשעין. ישע"י וזאטניק רב דפה.

אך ליל איך אפשר שר' נהוראי חולק בזה על רבי מאיר דאמר לעולם ילמוד אדם את בנו אומנות וכו' דהא ר' נהוראי הוא ר' מאיר והנה בספרי רובה להוכיח באמת מובאן שר' נהוראי אינו ר' מאיר. אך באמת אין זה קושיא ועיין ירושלמי ברכות הלכה ב' שר' מאיר גופיה אומר שם אע"פ שאני מיקל לאחרים מחמיר אני על עצמי דהא פליגי עלי חבירי ע"ש לכן אפשר שר' נהוראי הוא ר' מאיר אך לאחרים ה' אומר לעולם ילמוד אדם את בנו אומנות אבל לעצמו ה' מחמיר מלבטל התורה וזה שמדייק מניח אני כל אומנות שבטולא ואיני מלמד את בני הלל תורה שזה הוא לעצמו (ועיין גיטין (יט.) ובי מופני שאנו מדמין נעשה מעשה וברש"י ז"ל שם א"ל בא מעשה לידנו בזמן בית המקדש לא הייתי סומך על דעתי להביא חולין לעזרה ועיין מ"ש הרמב"ן ז"ל בהקדמות ל' המלחמות שאין בחכמה הזאת מופה ברור ע"ש) ושיי המחמיר, מניח אני כל אומנות וכו' לעולם ילמוד אדם את בנו אומנות" הם ב' מחמירי של ר' מאיר בלימוד התורה להבנים כג"ל כי רבי נהוראי הוא ר' מאיר:

והנה איתא במה' סנהדרין (לח:) כי הוה דריש ר"מ בפורקיה הוה דריש תילתא שומעיתא תילתא אנדעתא תילתא מהלי ע"ש והאגדתא ה' בנוראי מענין השומעיתא ככל המדרשים הגמולאים תח"י:
 ע"כ לולי דלא מסתפינא ה' נ"ל לשער בזה השערה נכונה בעיני כי המשנה בזויר. נזיר ה' שמואל שבה נחפז המקרא ומורה לא יעלה על ראשו ה' זה מהאגדתא של ר' מאיר בעת שדרש בפירוקיה השומעיתא מניח אני כל אומנות (כי הוא השומעיתא של ר' מאיר כג"ל) ושייכות אגדתא זו להשומעיתא נכון מאוד כי שמואל שנדרו אורו הוריו בזויר עוד מן הבטן והביאם איתו מנעוריו בהיכל ה' בעת בלי שום לימוד אומנות רק תורה לבד ה' זה כעין שיטתו מניח אני כל אומנות וכו' וגם חולי הביא שמואל לו לראי בחיוב לימוד התורה להבנים ושלילת לימוד האומנות מהם:
 ורבינו הקדוש סידר השומעיתא של ר' נהוראי (שהוא ר' מאיר כג"ל) בקידושין ששם מקום לדיני לימוד האומנות. והאגדתא שהוא ביאור המקרא ומורה לא יעלה על ראשו סידר בסוף משניות דנזיר משום שהוא מענין נזיר אך הוסיף אות אחת בדברי ר' נהוראי (ולא דברי ר' נהוראי) שבה האיר נהיב על הבנת המשנה ולדעת כוונתה שהמשנה לא איירית מדיני נזיר כלל אך היא בדברי ר' נהוראי במשנה דקידושין שהם ענין אחד מענין לימוד התורה להבנים:
 ובוה עולה יפה במיכת הגמרא להמשנה כי כזה הובא בגמרא שתי עובדות שגם רב ור' הונא

מל הלב ראה חבירי בחלקה שדה קטנה כמה חמין בזבו ובשנישכיל כמה בזבו ונתן יותר. ודאי לא נתן יותר כ"א בכפל כמה שה' שוה כי כתבו הראשונים ז"ל דאף שאין חונאה לקרקעות היינו דווקא על פלגא אבל יותר מפלגא המקנה בטל. נמצא יעקב לא נתן יותר כ"א עד הפלגא. ולזה נתן מאה קשיעה תחת חמשים. ודפח"ח:

ה) סדר משינה.

נזיר ס משינה נזיר היה שמואל בדברי ר' נהוראי. גמ' א"ל רב לחייא בריה חטוף וברך. וכן א"ל רב הונא לרבה בריה חטוף וברך וכו'. והנני רב יוסי אומר גדול העונה יותר מן המברך וא"ל רבי נהוראי וכו' הנני הוא אלא שממחרין למיברך מחילה (ליטן שכר) רש"י ז"ל א"ר אלעזר א"ר חנינא ת"ח מרבים שלום בעולם. שגא' וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך:

הנה קשה מאוד — א) המיכת הגמ' חטוף וברך להמשנה נזיר היה שמואל וא"ל שהגמ' נשמחה להמשנה משום שבה פלוגתא מר' נהוראי ור' יוסי בבהמשה דא"ל לא הו"ל להגמרא להביא הך חטוף וברך רק הבריתא מרבי נהוראי ור' יוסי וגם למה הביא הך דר' נהוראי ור' יוסי דווקא ולא פלוגתאם של רבי נהוראי ור' יוסי מלעיל ח' שפליגי באחד מדני נזיר. ב) למה אמרו רב ורב הונא חטוף וברך לבניהם דווקא ולא להלמידהם. ג) המיכת מאמרו של א"ר אלעזר א"ר חנינא ת"ח מרבים שלום בעולם להגמרא שבכאן. ד) השייכות של פלוגתא ר' נהוראי ור' יוסי בביאור הפסוק ומורה לא יעלה על ראשו בהמשנה שהוא מקום קיבוץ הכללות והדינים. ה) מה נפקא מינה לנו. א"ל שמואל ה' נזיר א"ל לאו וא"ל בדברי הרמב"ם ז"ל שהנפקא מינה לנו למי שאמר הריני כשמואל ה' להנאה לשנות משנה זו בפרק קמא א"ל המשנה הריני כשמואל. ו) הלשון בדברי ר' נהוראי בלתי מובן:

וג"ל דאיתא בסוף משניות דקידושין א"ר נהוראי מניח אני כל אומנות שבטולא ואיני מלמד את בני אלא תורה שאדם הוכל בשכרה בעוה"ז אומנות אינו כן וכו':

ורבה לריבוי להבין הא איתא בקידושין שם כל מ' שאין לומד את בנו אומנות כאלו לימוד ליטות וכו' ברש"י ז"ל שם שכתב כיון דאין לו אומנות יחסך לחמו וכו' ילסטם את הבריות. לכן איך כמך ר' נהוראי על דעתו ולא לימד את בנו אומנות. אך כנראה שהוא התכוון ר' נהוראי באמרו שאדם הוכל בשכרו וכו' פ"י בזכות התורה אלא לו מה לאטול בעוה"ז ולא ילסטם את הבריות:

הוא ע"ד הדין עור ח"מ ס"י סעיף ה' המשכיר בית לחבירו אינו יכול להולאו עד שידועו שלשים יום מקודם וכו' והנה בכאן צריך נזכר לומר כי דירת הנשמה בגוף הוא דרך שכירות שהש"י השכיר לה את הגוף לבית שמדור בו והתשלומין בעבור הדירה הוא עשות הנשמה רצון הש"י והתשלום במלכותו וא"כ כשהש"י רוצה להולאה מהגוף שהוא ביתה ומכון שבתה לרדך להודיע לה שלשים יום מקודם וע"ז מכרז עליה ית' שלשים יום קודם לאתה מהגוף ואפשר שיע"ז ארז"ל במ"ד פ' וזאת הכרכה שהיתה נפשו של משה מתקשה ללאת וכו' כי הטעם על ההכרה נחבא במקומו שם בספר הזוהר שמעשה שמכריון עליו שימות מיד מתחלק ללמו ממנו וחש"ג דאיהו לא חזי מוליה חזי אמנס במשה לא הוסיף ללמו עד מותו כמד"א לא כהמה עינו ולא נס ליחה וע"ז לא רנחה נשמתו ללאת מאחר שלא הודיעו לה שלשים יום קודם לאתה וק"ל:

והבאר שם ר"ש ס"י ש"ד שהמשכיר בית לחבירו ח"י לעשות לו חלונות ואם לא עשה לו חלונות פטור המוכר לשלם וכו' ואפשר כי לכן ארז"ל סומא פטור מן המלות ומאחר שהש"י השכיר לנשמתו הגוף בלא עינים שהם החלונות של אדם כמד"א וחשבו הרואות בארובות ואם כן פטורה הנשמה מלשלם מלות הש"י:

והבאר עוד שם סעיף י"ז המשכיר בית לחבירו וסמרו בתוך הזמן חייב להעמיד לו בית אחר וכו'. ואפשר שזהו טעם הגלגול כי להתחלה משכיר הש"י את הבית שהוא הגוף לנשמה לזמן ידוע דהיינו לשבעים שנה כמ"ש ימי שנותינו בהם ער שנה נמלא כשכותר הש"י את הבית ר"ל הגוף תוך הזמן הקצוב מחויב להעמיד לו בית אחר וע"כ מגלגל הש"י את הנשמה לתוך גוף חדש כדוגל. ובמ"ש ועפר אחר יקח ועתה את הבית וכו' וכו' באוהו בעיף וי"א דוקא כשנפל כולו אבל אם הוא קיים חלק שהוא מסוכן לדור בו חייב המשכיר להקטן את ים בידו שכירות מוקדם וכו'. ואפשר שלא כיוונו רז"ל במסכת שבת פרק כמה מדליקין לשולש יבקים אחד רחמים שלא ימלה שאם ימלה חומרים לו הבא זכות והפטר כי אלו עסק במלות קודם שנפל למשכב זהו שכירות מוקדם שאז אף אם נפל למשכב והוי מסוכן לדור בגוף מ"מ היה חובה עליו כביכול לתקן הגוף כיון שיש בידו שכירות מוקדמת משא"כ אם לא נפל במלות ולא נתן לקונו שכירות מוקדמת וכו"ג לא הוי חובה עליו ית' כביכול לתקן וע"כ לרדך שיביא ראיה כדי שיעמוד מחליו ודו"ק. (מעשה טוביה):

אחיו במעשה ר' נהוראי ללמוד לבניהם דבר המביא להם שכר בעוה"ז למטן יוכלו ללמד להם תורה לחוד לבלי יערכו ללכת את הבריות וזה הוא שלמדו כ"א לבנו חנוך וברך אשר מזה יקבלו שכר בעוה"ז כמבואר בגמרא שממחרין למיכרך מחילה וכדכתב רש"י ז"ל ליהן שכר והוא ממש כלשון ר' נהוראי איני מלמד את בני אלא תורה שאדם אוכל בשכרה וכו'.

ואשר ר' נהוראי ורב ורב הוגא מלאו בזה מקום לבניהם שכל יערכו ללכת את הבריות כג"ל מוכן שפיר גם סיומו של הגמ' ח"ד אלעזר ח"ר חגיגה ח"ח מרבים שלום בעולם. כי ע"ז שכל יערכו ללכת את הבריות יהא שלום בעולם שלא ילכטמו אחס ח"כ בזה הת"ח הם מרבים שלום בעולם. וזהו יתפרש היטב הפסוק וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. שעי' לימוד הנ"ל הבנים הם למודי ה' וגם רב שלום בניך שיהא שלום להם ולעולם:

ובדרך אגב נ"ל בעוה"י ביאור בהגמ' הנ"ל (סנהדרין לח:) ח"ל ההוא לדוקי לר' ישמעאל ברי' יוסי כתיב וכו' ח"ל ההוא כובס שבקיה חנא מהדרנא ליה דכתיב וכו' אמר ליה מנא לך הא? מפירקיה דר"מ שמייע לי דא"ר יוחנן. כי הוה דריש ר"מ בפירקיה הוה דריש תילתא שמעתי. תילתא אנדחא. תילתא מהלי וכו'.

וצריכים להבין אחרי שהשיב הכובס מפירקיה דר"מ שמייע לי למה לנו רח"י לזה מהא דר' יוחנן כי הוה דריש וכו'. והנה ראיתי לרבינו הרמ"ה ז"ל שהיה גירסתו, אמר ר' יוחנן דלפי זה דברי ר' יוחנן הן מאמר לפני עצמו. אבל הגירסא בגמ' שלנו, דא"ר יוחנן בלתי מוכן לכאורה:

בן נ"ל שההוא כובס לא נקרא כן ע"ש אומנותו רק ע"ש שהיה חכם ועוסק במשלות כובסין המוכר בגמ' בוכה (כח.) בין הדברים שלא הניח ר' יוחנן בן זכאי ע"ש. לכן כשהשיב להללוקי רח"י נלחם מהכחוש שאלו לו מנא לך הא. אחרי שחכמתו היה רק בידענות המשלות עד שנקרא על שם זה לכן אף כשהשיב מפירקיה דר"מ שמייע לי היה ג"כ קשה להגמרא מה לו לפירקיה דר"מ לכן מביאים הך דא"ר יוחנן. כי הוה דריש ר"מ בפירקיה הוה דריש וכו' תילתי מהלי לכן הכובס החכם במשלות היה בא לפירקיה ושמש ממנו וא"ש:

ווארשא.

י.א.ה.

ו) הלקחא בטעמא.

בספר הזוהר ש"ש"ש יום קודם מכריון עליו ברקיע שימות וכו' — ואפשר לומר כי טעם הכרזה

ו) משנת אברהם.

קבלים מספרי, צירופי כלי שרת.

יסודותו לצדף, ולדקק הכאברים והלשונות מש"ס.
רש"י. תוספות (ר"ת שרת).

(א) עיונין פ, פ"א מצד שאני, שאין להם הבנה כלל, וכבר נאסרו בזה דברים רבים מגאונים דור ודור. הנר"א ז"ל הניה, בכ"ד שאני, והד"ן זה סבאר בשו"ע א"ח סי' שס"ז סעיף א. מה שכתב שם המחבר, אבל כופין אותו בכ"ד לערב עמקו. כתב שם הנר"א ז"ל בביאורו. שהמקור לד"ן זה הוא סכאן, ע"ש. וגם הנאון בטרע ביהודה מה"ת ח"ט סי' ל"ט כתב ג"כ בתחילה להניה כן. והאריך בזה. ואח"כ כתב שיותר נראה להניה, רוצה שאני, והכונה שהב"ד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני: והנאון ר"י ברל"ן שם השיב לו שיותר נראה לו להניה, חצר שאני, והוא ז"ל לא הסכים עמו על הנהגה זו. ע"ש. והנאון ר"י בכרך ז"ל בהנהגותיו כאן הניה מצד שאני, ורצונו לומר מדין מצד שהחזיקו בו רבים שאסור לקלקלו. והנאון בעל מראה הפנים, המפרש להירושלמי כאן הלכה י הניה ג"כ, מצד שאני, והכונה שהוא, מיצר ורואג על העירוב. וחיושינן, שם נעשה צדוקי ואינו מודה בעירוב. ובה איירי שמואל שאין כופין אותו. וכפי הד"ן שאין מערבין עם מי שאינו מודה בעירוב. ע"ש. והנאון בספר מקום שמואל בשער התירוצים פירש, מצד שאני היינו, מלטול מן הצד, דבלה"כ לא הוי מלטול גמור ומפני זה כופין. והנאון מהרא"ז מרגליות, בהקדמתו לספר בית אפרים ח"ב פירש לשון, מצד שהוא כמו מצודה, דכתיב וישב דוד במצודה (ד"ה יא) והכונה, מצד שאני היינו, שיש מחיצות כפי' התוס' כאן. לכן כופין על לחי וקירה, והרב מלוצענסק בספרו לשון הזהב הנדפס מחדש, פ"י, מצד היינו, דליכא מחיצה כלל בצד אחר שהוא פתוח כילו בצד רכיעי, ולכן כופין על לחי וקירה, והוא כמו השנויא דלעיל, והב"ח בהנהגותיו והנאון ר"י ברל"ן בגליון באן מחקו לגמרי מהספר, ועיין בשו"ת מאיר גתיכים סי' ח' אריכות דבריו בזה. ועיין בס' סנחה וברון מש"כ בזה. ועיין בהנהגות מהרב ריינשכרנ מה שהביא בשם ספר עצי אלמונים, וכתב שדכרים אלו דחוקים מהאמת, ועיין בהנהגות מהר"ק חיות ז"ל.

והנה נראה לעינים, שכל הפירושים וההשערות הנ"ל הם דחוקים מאד כסח"כ, ואענה אף אני חזק דעתי בזה בעזה"ש, והנראה לי לפי קוצר

דעתי, שזה הוא השני גירסות מרש"י ור"ת ז"ל בתיב' ד"ה שאני וכו', שרש"י גרים שאני התם ד, ליכא מחיצות ב, פ"א, ור"ת גרים ד, איכא מחיצות ב, פ"א, וכן בפ"י רבינו חננאל גרים כן. גיין בהריב"ב כאן. וזהו השני אותיות, פ"א הנאמר כאן שאות, פ"א מורה על גירסת רש"י שגרים ד, ליכא מחיצות, ואות, א"י מורה על גירסת ר"ת שגרים ד, איכא מחיצות, וזה ה"י נכתב בגליון, הנה"ה מחכם אחד, שברך למוצו בש"ס כ"י בלא פירש"י ותוס', ורצה להורות שיש כאן שני גירסות, לכן כתב כאן בגליון ספרו השני אותיות אלו כזה, פ"א, וכונתו שזה הוא השני גירסות מרש"י ור"ת, וגם רצה לזמן אי מקום גירסות אלו ולכן כתב ששייכים לתיבות, שאני התם, הנאמר בגמרא, מפני שהדברים מרש"י ותוס' מתחילים ג"כ בתיבת, שאני התם, ששם הם השני גירסות אלו, וזה ה"י כונתו מה שכתב בגליון ספרו כזה, פ"א מצד שאני, ורצונו לומר, שהשני גירסות אלו, פ"א שייכים בצד תיבת, שאני, רצונו לומר, אצל תיבת, שאני התם, הנאמר בגמרא, ששם שייכים השני גירסות, פ"א שכתב בגליון, שהוא גירסת רש"י ור"ת, והמעתיק מס' כ"י זה ראה הנה"ה וז' נכתב על הגליון, וסבר שהשלשה תיבות אלו שייכים לזוף פנים הספר, אלא שנשמטו ממקומם ע"פ טעות המעתיקים, ולכן הכניסם בפנים בנוסחת הגמרא, ולכן שפיר שבשאריו שסיין כ"י שמהם העתיקו איזה דפוסים ישנים ליתנהו כלל, כמו שנכתב כאן על הגליון, וזה נראה לדעתי ברור ואמת בעזה"ש:

(ב) שוב האיר ה"י את עיני ומצאתי עוד כזה מס' בבבא בתרא (ח), דל"ה פלגא, ובכל ספרי הגמרא הישנים נדפס כאן בין השני תיבות אלו כזה (א"ל) מוקפים, ואין לו הבנה כלל, והנראה לי שזה הוא ג"כ השני גירסות מהראשונים ז"ל, שרש"י פ"י כאן שכתב המלך דמי ההצו וסילקה מעליהן, ולכן גרים דל"ה פלגא ב, פ"א, וכן הוא גירסת הרי"ף והרא"ש, ועיין בנימוקי יוסף, אכנס ר"ת הקשה על פירושם, דהא כי ערקו השאר, שד"ה אכנס, ולא מחל לו כלום, ולכן גרים דל"ה פלגא ב, א"י, פ"י שהמילה כולה אפלא דאשת"י, כן הביא בס' המדרכי בשם ר"ת (ועיין במהרש"א שמוישוב קצת קושיהו) וכן מצאתי בפ"י רבינו גרשום הנדפס בשו"ת החרשים, שפירש ג"כ כן, וזה הוא לדעתי הגירסא (א"ל) הכתוב כאן, שאות, א"י מורה על גירסת ר"ת שגרים דל"ה, אפלא, ואות, פ"א מורה על גירסת רש"י שגרים דל"ה, פלגא, וגם זה נראה

(ד) שוב מצאתי דבר נעלא בעוה"ש. ביומא (גג:) אמר ליה רב מרדכי כיון שפסע שלש פסיעות לאחוריו התם איבעי לוי למיקם. משל להלמיד הנפטר מרבו. אם חוור לאלתר דומה לכלב ששב על קיאו. והר"ף ז"ל מביא מימרא זו בס' ברכות סוף פרק אין עומדין. והנה הרשב"א ז"ל בתשובתו סי' תל"ז שם השואל הביא מימרא זו וכתב לו שעיקרו כיוסא והרשב"א השיב לו. וז"ל ומה שאמרת שעיקרו ביומא, לא יורד לנו ביומא וכו'. ונכפלה עוד שם בלשון זה בס' תרע"ה ע"ש. וראיתי להב"ח ז"ל בהגהותיו על הר"ף סוף פרק אין עומדין. שתמה מאד על הרשב"א שכתב שדבר זה לא נמצא בגמרא. והלא תלמיד ערוך הוא כפי הוציאו לו (גג:) בלשון זה. אי"ל רב מרדכי. כיון שפסע ג' פסיעות וכו'. וגם מצאתי להגאונים בעלי מפרשי הים בהנהגותיהם על אלפסי שם. הנקרא מעשה אילפס שתמחו ג"כ כן. וזה לשונם ונוראות נפלאנו על הרשב"א בתשובה וכו'. והלא הוא ש"ס מפורש כאן וכו' ע"ש. וגם ראיתי לגדול אחד שכתב. וז"ל. והמיהני אם פה קדוש הרשב"א אמר דבר זה ואולי תלמיד טועה תהבה וכו'. ובאמת כד מעינת שפיר בלשון הר"ף בסוף פרק אין עומדין שכתב. וזה לשוני. ומשמיה דרב מרדכי אמרו. כיון שפסע ג' פסיעות התם איבעי לוי למיקם משל להלמיד וכו'. מלשון זה אי אפשר כלל לומר שהר"ף יכתוב כן על המימרא הנאמר בגמרא. ורק על אחד מהגאונים שייך שפיר לכתוב בלשון זה. ולא על האמורא מחבשי הש"ס לכתוב כן. הגם שמצינו בתלמוד אחד מהאמוראים שנקרא רב מרדכי. כגון ברכות (לא) רב מרדכי אלויה לרב אשי. וכן הוא בסוטה (מז:) וכן בשבת (צט:) בעא מיניה רב מרדכי מרבה. וגם בבבא (ו) אמר לוי רב מרדכי בפירוש אמר לוי מר וכו'. וכן בניטין (נט:) אפכוה ושדרוה לקמי' דרב מרדכי. וכן בכורות (ה) אמר לוי רב מרדכי לרב אשי בב"ק (צ) אמר לוי רב מרדכי לרב אשי והוא ה"ל תלמיד של רב אשי. עיין רש"י ביצה שם ד"ה אמר לוי וכו'. ורש"י גיטין שם ד"ה וז"ל וכו' ועיין ברין ביצה שם. מ"מ כאן אי אפשר כלל לומר שזה רב מרדכי הוא מהאמוראים אלא הוא מהגאונים. כמו שיראה מלשון הר"ף כאן וכמו שכתבתי. וכן מצאתי בהדיוא בשלטי הגבורים שסביב המרדכי בפרק אין עומדין שכתב וזה לשוני גרסינן ביומא פ' הוציאו לו וכו' וכתב רב אלפסי דמשמיה רב מרדכי גאון אמרו וכו' הרי ממש בדברינו ת"ל. ולכן נראה ברור שמנוסח הגמ' יומא שהי' לפני רב

לי ברור ואמת בעוה"ש. ולכן לא יפה עשו המנהיגים בשמ"ן החרשים דפוס ווילנא שהשמיטו השני אותיות אלו. וכבר צווחו ע"ז כמה גדולי הראשונים ובראשם הר"ת בהקדמתו לספר הישר שהאר"ך בזה. ועיין בחידושי אנשי השם על הנהגות מרדכי פ"ג רשבת מה שהביא מתשובות ר"ת לרבינו משולם שכתב לו תיכחת מנולה על הנהגות ספרים. ע"ש ותתפלא. ואחר מסבירי אמר לוי שעל נקודה זו כבר העיר חכם אחד בזמננו בספרו. וכתב ששבחוהו רבנן. ותמה ג"כ על מרפיסי ווילנא שהשמיטוה. ושטחתי מאד שמצאתי לי חבר בזה ת"ל:

(ג) שוב האיר ה' את עיני ומצאתי כעין זה בברכות (ג) מאי קמ"ל הנינא חדא וימנא. שלטה שאכלו כאחת חייבין לזמן. הא קמ"ל כי הא דאמר רבי אבא אמר שמואל. ג' שישבו לאכול כאחת. ועריין לא אכלו אינן רשאין ליחלק. ל"א אמר רבי אבא אמר שמואל הכי קתני ג' שישבו לאכול כאחת. "אעפ"י שכל אחד ואחד אוכל מכלל לעצמו". אינן רשאין ליחלק ע"כ. הא לך שני לשונות בגמרא. ועיין בהגהות הב"ח והגר"א ז"ל שכתבו שיש כאן גירסות מתחלפות שהרא"ש גרים לראשונה. והר"ף גרים לג' שניה. ולוי נראה ברור שגירסא אחת היתה בנוסחת הגמרא. וכך ה' הגירסא מאי קמ"ל הנינא חדא וימנא וכו'. אמר רבי אבא אמר שמואל הכי קתני. ג' שישבו לאכול אינן רשאין ליחלק ע"כ. ויש ע"ז שני פירושים. הרא"ש ז"ל פ"י שישבו לאכול. רצונו לומר. "אעפ"י שעדיין לא אכלו מ"מ אינן רשאין ליחלק. וכבר פירשו כן רבינו האי גאון והראב"ד ז"ל. כמ"ש הרשב"א בחידושו כאן בשם ע"ש. והר"ף ורבינו חננאל ז"ל פירשו. שישבו לאכול. רצונו לומר. "אעפ"י שכל אחד ואחד אוכל מכלל לעצמו מ"מ אינן רשאין ליחלק. ועיין בהרא"ש ורבינו יונה ז"ל שהקשו על פירוש זה מהירושלמי ע"ש. והכ"ס אחד רצה להורות להמעין שיש כאן שני פירושים לכן כתב בגליון ספרו בזה. הא דאמר רבי אבא אמר שמואל ג' שישבו לאכול. פ"י. ועריין לא אכלו אינן רשאין ליחלק. לשון אחר. ג' שישבו לאכול. פ"י. "אעפ"י שכל אחד ואחד אוכל מכלל לעצמו". אינן רשאין ליחלק. כ"ן כתב החכם בגליון ספרו. וכלל בזה השני פירושים. פ"י הרא"ש וסיעתו. ופ"י הר"ף וסיעתו. ואח"כ הכניסו הסופרים כ"ז בפנים ונעשה מזה שני לשונות בנוסחת הגמרא. עיין היטב בהר"ף ובהרא"ש ורבינו יונה ובחידושי הרשב"א ז"ל ותראה שזה ברור ואמת בס"ד:

והתנחלה על מאורע חשוב שנקרה והיה בזמנם והקבע לדורות ובשום אופן אין הכונה על מעשה חוד וכת שבע אשר היה כתוב ומפורסם בכל ספרות העם ולא יותאם לט"ש כאן: משום מעשה שהיה. רק הכונה לפ"ד על מעשה, שושנה שבתוכים האחרונים ובדאי שעצם הספר הזה חובר עברית (או ארמית) בזמן אנשי כנע"ג ואח"כ בזמן מאוחר תורגם יונית; ואפשר שהיה זה מעשה אמתי וחרות לדורות ועליו דבור ריב"ל בשם אנשי ירושלים: אל תרבה (להשתמש ולעשות מעשיך תדיר) בגנות שתוכן הספר הוא: מעשה שהאשה היפהרפיה שושנה היתה רוחצת בכל יום תמיד בנן בעלה. ויראו אותה תמיד שני זקנים ויחפרו את יפיה בלבותם ויחליטו לטמאה בחזקה בנן והיה כאשר המאן יוצאו עליה לעו שנבעלה לבחור אחר והם עדים. וכן היה וישפטו אותה במיתת חנק כרין א"א שונתה תחת בעלה עד שדניאל החכם המס אותם וסתר עדותם. וכל זה צמח רק בשביל רחיצתה בנן תמיד וע"ז באה צואת אנשי ירושלים שלא להשתמש תדיר בגנות משום מעשה שהיה (ואפשר שצ"ל: ששנה לחת: שהיה): בשושנה ורחיצתה בנן:

ועיין עוד בב"ק (פב ע"ב): עשרה דברים נאמרו בירושלים: ... ואין עושים בה גנות ופ"רסים חוץ מגנות וקדים להיו מימות נביאים הראשונים ועיי"ש בש"ס הטעם משום סירחא. ובריותא הוו שנייה בב"ס. ואפשר שיש ג"כ איזו שייכות בין הבריותא הריא ובין צואת אנשי ירושלים כאן. בזה היה מדויק מאד הלשון: אל, תרבה בגנות. כלומר: אל תעשה כך גנות הרבה רק גנות ורדים רשאי אתה למעט ולא יותר משום מעשה כמים ואי ידוע שנקרה לפני:

(ב) ר"ס כה ע"א כתוב ליה אר"י ורבינו הננאל נדים הכא רבא. ג"כ: הנה אנחנו וכינו לאורו של פ"ח ולא מצאתי שיגרום כאן: אמר, רבא רק כתב סתם (כדרכו להשמיט שם האמירא לפעמים כאשר כבר נזכר קודם): בשופר של ע"ז וכי וראיה לרברינו שר"ח ז"ל גורם ג"כ כניסתנו. שמיר אח"כ כתב: אמר רבא הסודר הנאה מחבריו וכי ואי אמרת שגרסת הר"ח לעיל: רבא. איכ הי"ל לכתוב כאן [ו] אמר רבא בו החבור ולפ"ד שהיה כתוב כאן: ור"ת גר"ס רבא רבא. והוא ר"ת של, ורבינו ת"י ונשתבש

אלפס. ולפני הרשב"א ז"ל לא היה כתוב כלל מימרא זו. ורב מרדכי זה הוא אחר מהנאונים. ושפיר כתב הר"ף בלשוננו, ומשמי' הרב מרדכי אמרו וכונתו על רב מרדכי גאון. וגם הרשב"א שפיר כתב. שעיקרו ביומא לא נודע לנו. והמיהני מהנאונים בעלי מפה"י. אחרי שהביאו לשון שלטי הגבורים הנ"ל כתבו שם. וזה לשונם ויותר תוסה על הטיג במרדכי שהעתיק משמי' הרב מרדכי, גאון והוסיף תוכן, גאון מה שלא נמצא כלל. ובאמת כד מעיינת שפיר בלשון תשובת הרשב"א שם נראה בהריא. שגם הרשב"א סובר שהוא אחר מהנאונים. ע"ש בסוף התשובה שכתב כן. וכן נראה מהב"ח בהנהגותיו על הר"ף שהבין ג"כ בדעת הרשב"א כן. והרבר פשוט שאחר מהנאונים הראשונים כתב דעת רב מרדכי גאון בגליון ספרו. והסופרים המעתיקים הכניסוהו בגוף פנים הספר בנוסחת הנמרא. וזה ברור מאד כעוהש"י:

ואחר זמן רב שכתבתי כל זה ראיתי. שאחר מהכמי ספרד העיר קצה מזה בספרו. והעיר שבש"ס כ"י מסכת יומא ישן נושן שנכתב ברור הנאונים ליתא כלל למימרא זו מרב מרדכי ולא נרסין לה. וישמחתי שכונתי לאמת בס"ד:

(תש"ך יבא אי"ה):

ווא"ש

(י) אברהם באב מקאוולע (ס"ך וואהליו). כל"א המנוח ההכם השלם מ' צבי הירש ז"ל.

בעה"ט ס"ר, נרצח אברהם. וספר, מחזה אברהם ונחמיה אצלי בבתיבה תסה. והי יוכני להוציאם לאור.

ח) לחקר התלמוד.

(הערות ובאורים).

(א) פסחים ק"ט ע"א שלשה דברים אמר ריב"ל חיים אנשי ירושלים: אל תרבה (לעשות מעשיך ולהטובש. רש"י והרש"א) בגנות משום מעשה שהיה. ג"כ: ס"א: בגנות. וכני שווי גירסת רש"י והרשב"ם ז"ל שפרשו משום מעשה שהיה: ברור וכת שבע דכתיב וירא אשה רוחצת מעל הנג ע"ב אבל בכל הספרים שלפנינו הנוסחא: בגנות ולפ"ד שהיא הנכונה אם נזקק בהתייבות: משום אנשי ירושלים וב"י: משום מעשה שהיה שפני הנראה שצואת אנשי ירושלים היתה כמורה

(*) ראונו לנכון להניד לאדם ישרו מקצת סכנו כל כבוד הרב הכותב הנ"ל כי מנידעטו וממכרנו קלמנא וידענא הוכח שהוא גדול כדברי תורה וי"ב והיכריו הנ"ל ביו למלאה עיניו ולאנו כי רב נכבד בהם ותקנתו סוקה כי כל מחזיקי ה"ספרי תורה יסוקו רגון ממלכתי היקרים:

ועד המערכת

כמו בלעם וטיטוס הרשע — עיין גימין נו סע"ב
ובלבי עלה להגיה: קברו של בן אבויה יובי
והוא אלישע בן אבויה הפושע והמוטר אשו
ראוי היה לפי מעשיו להעמידו בשורה אחר
עם מקדקרי היהדות היותר גדולים ועם עובר
היהודים ומציקיהם האכזריים. והנה ע"ד מעשיו
המכוערים של אחר עיין בירושלמי חגיגה פ"ב
(וקצתו טובא בתוס' חגיגה פ"ב ע"א ד"ה שובי)
ועיין גם בש"ס חגיגה (פ"ב ע"ב) המעשה של
בתו עם רבי. והנה לפי מסורה אחת בירושלמי
חגיגה ה"ל ירדה אש מן השמים אחרי סנה
ושרפה את קברו ובבבלי מסופר (שם) שאחרי
מות ר"ם עלה עשן מקברו של אלישע אחר
וזו היתה כוונת ר"ע כאן קברו של בן אבויה
יוביח שאין מעלה עשן בשבת. ואף שאפשר
שמת ר"ע עוד קודם אחר אין משגיחים ומדקדקים
באגדה על הכרונולוגיה המצומצמת:

(ה) פסחוס ק"א ע"ב פארי בביתא קשי לעניותא.
בזה הבנתי מ"ש בב"ק (פ"ב ע"ב) ממרי רשותן
פארי אפרע שהכונה, לפ"ד שאפי' סובין שקשה
לעניות בכ"ז קבלו מבע"ה אם רוצה לתתו לך
וכן יובן בדרך הזה מ"ש בב"ק (ו' ע"א) ישיב לרבות
בספ. ואפי' סובין ולפלא שלא הקיר בזה איש?
(ו) הולין גלגל"ה ההיא נדריא דה"ל לרבנא דרחזא הושלא
באיפסא (בהרא"ש: אפימא ובהר"ף: מפוטא) דגר
נפל מאגרא לארעא. ג"כ: בהר"ף (סימן השני"א)
ובערך (ערך אפסא) ליתא כלל לתובת, דגר'
קפץ ולפ"ד שנוסחתם מקצת ושלנו נשתכשה לפי
שהיה כתוב: דהוא חושלא, מפוטא דאיגרא ב"ש
בהר"ף ובהרא"ש (סימן ל"ה) ונשתרבב מהתיבה
דאיגרא, לרגר' והשערה זו קרובה היא לפ"ד
אף האמת כד מעיינת בה:

(ז) מנל גפ"ל רש"י ד"ה וישראל במעמדן
כרתן תשמרו להקריב לי במועדו. עיין בחרושי
מהרצ"ח שהמה על רש"י שבתענית (כו ע"א)
לא דניקי כלל מכתוב זה רק מקרא אחר דכתיב
זו את בני את קרבני להמי עיישה ולפלא
שלא ראה שגם בוימא (ל"ו ע"ב) פרש"י ג"כ
שנלמד מתשמרו להקריב עיי"ש ש"כ שכן נלמד
בספרי ובתענית וזה עוד יגדיל הפלא! וצ"ע
אולם עתה מצאתי ברש"י סימא (ח ע"א) ד"ה
אקורבניהו ש"כ שנלמד זה מתשמרו בספרי ולא
כ' בתענית וא"כ גם כאן ברש"י צריך להגיה
שנלמד זה, בספרי ולמחוק המלה, ובתענית
שברש"י יומא וא"ש: (המשך יבא א"ה).
מראשית.

ישע"י ולאטניק בהגר"מ שלמי"א.

הר"ת ר"ת לר"ח. ובבר מצאתי טעות כזו בתוס'
חולין פ"ב ד"ה אלא ל"ש פירש הר"ת אלא
ל"ש וטרפה וצ"ל פרש הר"ה כמו"ש בהרא"ש
שם עיי"שה. ולפ"ד שזה מוכרח וברור:

(ג) תוס' קדושין פ"ג ע"ב ד"ה ל"ד) וקשה דבמס'
שמחות (פ"א) אמרינן הגוסס הרי הוא כחי לכל
דבריו נדרו נדר והקרישו הקדש ע"כ ג"כ ע"ז
הגר"י: במס' שמחות שלפנינו ליתא עכ"ל והנה
עיין בהרא"ש (פ"א) שהביא גירסת מסכת שמחות
כמו שהיא באמת לפנינו: הגוסס הרי הוא כחי
לכל דבריו נדר ומנחיל וזקק ליבום וכו' ועיי"ש
עוד בהרא"ש שכתב: והוא עצמו (ר' יואל
מבונא) הקשה לדבריו מהא דאמר בפ"ק דערכין
(ו' ע"ב) הגוסס נדר ומקריש ומעריך, עכ"ל
וראיתי שם בק"נ ש"כ ע"ז: בפ"ק דערכין דף ו'
ובתוס' כאן נפל טעות דבמס' שמחות ליתא כי
אם בערכין וצריך להגיה עכ"ל ומהגר"פ נעלמו
כאן כנראה דברי הק"ן. אלא שלפ"ד דברי
הק"ן הם עצמם בטעות אמורים וע"כ צריכים
אנו לומר שלפני התוס' היתה נוסחא אחרת
במס' שמחות עיין בתוס' ערכין (ד' ע"א ד"ה
ולא) ש"כ וצ"ל: וגוסס הוא נדר ומעריך כרתן
במס' שמחות ע"כ והטעות לא השנה כפ"ס!
ובאמת תמה אני על דברי התוס' בערכין
הנ"ל למה הביאו ממרחק לחמס והלא הרב
מפירש במשנה ערכין (ו' ע"ב); הגוסס והיוצא
ליהרג וכו' רבי יוסי אומר נדר ומעריך ומקריש
ואם הויק חייב עכ"ל המשנה? ומצאתי אח"כ
ברמב"ם (פ"א מערכין ה"ד) ש"כ בזה"ל. זה
היוצא ליהרג שהעריך אחרים או נדר דמיהם או
הויק חייב לשלם ע"כ ונראה מדבריו שמפרש
שר' יוסי קאי רק היוצא ליהרג לחדר עיין בלח"ט
ובמ"ס שם ולענ"ד הדבר כן ברור שא"כ
הי"ל במשנה: ר"י אומר, נדרים ומערכים
ומקרישים בל"ד והוא משמע שקאי על שניהם
על הגוסס ועל היוצא ליהרג ועוד הא גוסס
אינו יכול להויק לפי שאינו מושל עוד באיבריו;
וא"כ ס"ל להתוס' בהרמב"ם גשפיר הוכרחו
להביא ראיה דמס' שמחות. ולפ"ו קושית הר'
יואל מבונא ע"ע בהרא"ש אינה קושיא כלל כנ"ל
והוא פשוט:

(ד) מנהגין ס"ז ע"ב קברו של אביו יוביח שאין
מעלה עשן בשבת. ג"כ: עפרש"י וצ"ל שבאן
הכונה על אבי טורנוסרופוס ול"י הרב המה
מאר לפי שלא מצאנו כלל שאבי טורנוסרופוס
היה מויק וצוה היהודים עד שהאגדה תיקם אלו
שלא נח גם בקברו אחרי מותו והיה נדון ונשרף

ס) שער יחזקאל.

זכור נשמת מר אבי הרבני המופלג הגביר המפורסם מרה יחזקאל ב"ר דן ז"ל גרינגלאס
בזאדזשא.

נפטר ביום שבת קודש תצא י"א אלול תרע"ג. תנצב"ה.

פרשיות החודש.

ב"ה.

קרה יו פסוק מו. וישב אהרן אל משה אל פתח
הואל מועד והמגפה נעלמה. ולכאורה קשה הא
לא אמר לו כלום כששכב ולמה שב אליו. וגם לדרך
להבין אומרו והמגפה נעלמה והרי כבר אמר
והעלר המגפה וציין ברש"י. ואפ"ל עפ"י דברי
רש"י בפי' יתרו (יע פסוק ח') ויגד משה את דברי
העם וגו' ובי לדרך ה' משה להשיב הלא בא הכחוש
ללמדך דרך ה' ממשע שלא אמר הואיל וידע
מי ששלחני אינו לדרך להשיב. וגם כאן ידע משה
שהשלים אהרן שליחותו שהרי ראה שנגמרה המגפה
ובניו בא אהרן אל משה אל פתח הוה"מ להגיד
לו שקיים שליחותו מפני דרך ה' וה' שכתוב
והמגפה נעלמה אע"פ שהמגפה נעלמה מיד כשעשה
זה הן הקטורה וידע משה שעשה השליחות כפי
שב אהרן אל משה להגיד לו זאת. ולפירושו יס
להביא מזה רא"י למע דאיתא בסוף פ"ב דגיטין
והא לא חזרה שליחות אלל הבעל ופירש"י שליח
לא מיקרי אלל המשלח מזה לזה שרמזי לחזר
אלל בולחו ולומר עשיתי שליחותך להבדק וזו אינה
דאורי' לחזר כו' ומקרא זה מוכח דלדרך להשיב
להשלח אפילו בדבר שידע שנגמרה שליחותו.
ובמק"א בהבטו סמך על זה מקרא אחר:

ס פסוק כג. והנה פרח מעט אהרן לבית לוי
ויואל פרח וילך לך. ויגמול שקדים. היבט לך
גראית כמוהרת שה' די באומרו ויואל פרח וילך
ויגמול שקדים וג"ל להסמך על זה מה דאמרין
במס' גי' (י"ג ע"ב) ועוד דבאילן אולין בחר
חנניה ובירד סימן ר"ל ע"ש דהנה רש"י פירש
לן הוא חנניה הפרי כשהפריח טפל וכתבה הסורה
מינה יתירה לרמו דהולכין באילן אחר שעת החנניה.
אע"ג דמעשר פירות האילן הוא רק מדרבנן לרוב
הפסוקים בכו' כתבה הסורה היבט יתירה לרמו זאת.
אולי אפשר להסמך ג"כ על זה הפסוק מה דאיתא
במשניות ערלה (פ"א מ"ז) ר' יוסי אומר בסמדר
אכור מפני שהוא פרי ובהרע"ב היא הפרח שממנו
זלא הבוסר אבל הבוסר עלמו הכל מודים שהוא
לר' ואיתא במס' ברכות (לו ע"ב) ובפסחים (נב)

ע"ב) דאפילו רבנן לא פליגי עלי' דר' יוסי הלא
בבבן אבל בשאר אילנות אפילו רבנן מודי דסמדר
הוי פירא ע"ש וזה הוא דכתיב ויואל פרח להסמך
על זה דסמדר הוי פירא דהולאת הפרח הוי סמדר
כמבואר בהרע"ב הג"ל ועבור שהולאת הפרח הוי
פירא כתבה הסורה בפירוש זאת:
הוקח כ עסוק א' ויבואו בל"י כל העדה מדבר
לן במדע הראשון וישב העם בקדש ותמה שם
מרים ותקבר שם. אפשר להסמך על זה ההלכה
המבוארת בירד ס' ש"ג סעיף ב' אין מוליכין מת
מער שיש בה קברות לעיר אחרת הלא הם בן
מחלה לארץ לארץ. דברי כתיב ותמה שם מרים
ותקבר שם משמע שבמקום המיתה היתה הקבורה
וגם היבט שם שכתוב בהקבורה גראית כמוהרת
דברי ה' די לכחוש ותמה שם מרים ותקבר והוי
ילפין מדבור הכחוש הקבורה דבאשה סמוך
למיתה קבורה כדאיתא במד"ק (כח ע"א) ומת
אכור בהנחה ילפין גו"ש מן היבט שם דכתיב
גבי מיתה כמבואר במס' ע"ז (כע ע"ב) ומת גופ'
מגלן איתא שם שם מעגלה ערופה כתיב הבא ותמה
שם מרים וכתיב הם וערפו שם את העגלה
בנהל מה להלן אכור בהנחה חף כאן נמי אכור
בהנחה ע"ש ולמה כתיב עוד הפעם שם להורות
דכתיב שמה המת שם לדרך להיות הקבורה ואכור
להוליך המת לעיר אחרת לקברו כ"ל. וגם ילפין
מן היבט שם דכתיב גבי מיתה שמרים בנשיקה
מיה כדאיתא במד"ק שם איתא שם שם ממש
יחפני מה לא נאמר בה ע"פ ד' מפני שגגתי
הדבר לאומרו. וכוצא כאן ברש"י בחומש וציין
בשפ"א חות ס' דאי לאו לג"ש אהו שם שם הרי
וימני דגבי מרים למת לי והוא מהמורח ולינו
ידע היאך אפשר למיחך מן שם דכתיב גבי קבורה
לג"ש דבנשיקה מתה דאיהו ענין יס לזה גבי
קבורה ולריכס אנו לומר דילפין זה באש אינו
ענין לקבורה ממוה ענין למיתה דמרים בנשיקה
מתה ולפי מה שכתבו דשם דכתיב גבי קבורה
הוא להורות דאין מוליכין את המת לעיר אחרת
לקברו ולדרך לקבורה במקום שמת שם ילפין מן
שם דכתיב גבי מיתה ב' לימודים דמרים בנשיקה

מחה ומה אסור בהגלה עיין במלא הרושים ערך נ"ט
 סוף הוא י' דכמה לימודים נדרשים מאות חמ"ט נ"ט:
 בלך כ"ג פסוק ה' מה הקוב לא קנה אל ומה
 אצום לא זעם ד' אפשר לפרש עפ"י דברי רבי
 באורח כ"י רכ"ד. שנתן ע"ס שבחמי ישראל
 חומר שחלק ובחמי עכ"ס שנתן מפני שנפסית
 ישראל חלוצות מהחט כסא הכבוד הרי הם כחלק
 מהשם משא"כ עכ"ס ע"ס ובע"ז גם בספר ח"ד
 נדיקים מהמקובל המפורסם מהר"ם פאפירש
 ז"ל ראיתי שכתב שלא יקלל את נפשו כי הוא
 חלק אלקי ממעל. וכן שלא ישבע בחי נפשו ע"ס
 ולפ"י יתפרש מה הקוב היאך הוכל לקוב הלא לא
 קנה אל הרי לא הקלל את הש"ת ונפשות ישראל
 הם כחלק מהשם והיו כמקלל להב"ה. וכן מה
 אצום היאך אני יכול לעזוב עליהם הלא יהי'
 כוונת על הש"ת ודוק:

גם בפסוק כד הן עם כלביא יקוב ובארי
 יתנשא. הגה לביא הוא חלש וארי הוא גבור בעל
 ולריך להבין הרמיון שמדמה הקימה לביא שהוא
 חלש. וכל ע"ס הגמרא בגיטין בפרק מי שמתו
 (דף ע ע"א) דחשיב שם חמשה קרובין למיתה
 יותר מן החיים ומינייהו יסן ועמד ובהגהת רמ"א
 באורח כ"י ה' ומיד כשיעור משנתו יקוב ביריות
 לעצודת צוראו יתבדק ויתעלה וכתב המג"א ומיד
 לאו דוקא הלא ישאל מעט כדאיתא בגיטין (דף
 ע). וגם זה הוא מרומז בקרא הן עם כלביא
 יקוב כשהן עומדים משיגים שחרית אין עומדין
 צוריות כארי רק כלביא שהוא חלש דהיינו שיהיו
 מעט כשעומדים משיגתן מפני הסכנה המובא בגמרא
 הג"ל אבל אח"כ ובארי יתנשא לחטוף את המלות
 צוריות גדול בלי שיהא כל דהוא:

ואגב אורחא אזכיר מה שכתבנו זה שנים רבות מה
 שהביא רש"י לקרא את שמע קודם הגחת הפילין שכל
 פי ההלכה לריך להניח הפילין מקודם כמבואר בשו"ע
 אורח כ"י כה סעיף ד לריך שיהי' הפילין עליו
 בשעת ק"ט ותפלה ע"ס וכתבנו על זה ח"ו
 תירושים. ועתה ראיתי בחומש עם ל"ב פירושים
 דפוס ווארשא שכתוב ללבוש ליגית ולהניח הפילין
 לקרא את שמע. כמו שהוא ע"פ ההלכה הכל
 דוחק גדול הוא לומר שכל החומשים נדפס
 בטעות לקרא את שמע קודם הפילין:

שם כד פסוק ה' מה טובו אהליך יעקב משכנותיך
 ישראל. רז"ל אמרו שקאי על בתי כנסיות ובתי
 מדרשות ובחלק (קה ע"ב) משמע דאיהליך קאי על
 תרומותיו בתי כנסיות ובתי מדרשות: וגולא דבריהם
 הקדושים הייתי מפרש דאיהליך קאי על בתי כנסיות
 ומשכנותיך על בתי מדרשות והוא ע"פ ההלכה
 המבוארת בשו"ע אורח כ"י קנ"א סעיף ג אין

ישינים בתי הכנסת אפילו שינת פרמי הצד צד
 המדרש מותר וכן לעיין אכילה ושה"י יש אומרים
 דבתי המדרש אפילו שלא מדוחק שרי ע"ס וכן
 ידוע דאיהל הוא דירת ארעי ומשכן הוא דירת
 קבע כמבואר בקרקודגלי"א דלשון שכן הוא דירת
 בקבע וידוע דיעקב הם האנשים הפחומים וישראל
 הם האנשים המעולים והחשובים והיו מה טעם
 איהליך יעקב הבתי כנסיות שהם כאיהל שהיה רק
 דירת ארעי כי אסור לאכול ולשתות שם שלא מדוחק
 וגם אסור לישן בהם כנ"ל וטוב שגם האנשים
 הפשוטים נריכים לביהכ"מ להחפול בו לכן קראם
 יעקב ומשכנותיך ישראל קאי על בתי מדרשות
 שיכולין לשכון בהם בקבע לאכול ולשתות ולישן שם
 וקראם ישראל עבור שרק האנשים המעולים
 נריכים לביהמ"ד ללמוד בו אבל לא האנשים הפשוטים
 כי די להם בביהכ"מ להחפול בו ולפ"י רמ"א
 באוריהם החילוק בין בתי כנסיות לבתי מדרשות
 וליכא מידי דלא רמ"א בה ומוזן מה דכתיב
 ביעקב אהליך ובישראל משכנותיך. ועתה ראיתי
 בספורי שפירש להיפוך איהליך על בתי מדרשות
 ומשכנותיך על בתי כנסיות ע"ס וע' פנים לתורה.
 ואע"ג דמורא בית הכנסת דרבנן הוא ואסי להם
 למקדש מעט בכ"ז רמ"א באוריהם. ועיין בפרי
 מגדים שם:

פנים כו פסוק ה' ותקרבנה בנות ללפחד וגו'
 לשון ותקרבנה שנראה כמיותר שהרי כתיב אח"כ
 ותעמודנה אפשר לרמוז בזה מה דאיתא במס'
 יבמות (ק ע"א) אמר רבא מרישא כי הוה אחי
 גברא ואיתחא לדינא קמאי הוה שרינא חגיגא
 דגברא ברישא אחינא דמיחייב במלות כיון דשמענא
 להא שרינא חגיגא דאיתחא ברישא מ"ע משום
 זילותא. ואיפסוק להלכה בשו"ע חו"מ סימן טו
 סעיף ב' דדין האשה קודם לדין האיש והסמ"ע
 העתיק לשון הרמב"ם מפני שבזאת האשה מרובה.
 וזה ותקרבנה שהיו לפניו עוד דינין של אנשים
 והקריב אותן לשמוע את שאלתן מפני זילותא שלא
 יעברו להמתין וליכא מידי דלא רמ"א באוריהם:
 פסוק בפסוק ה' ושמע אישה ביום שמעו והחריש
 לה וקמו נדרי' ואסרה וגו' נראה לי לדקדק דלפי
 דרך הלשון הול"ל והחריש לה ביום שמעו ואפ"ל
 עבור דזה קאי על ארובה כמבואר ברש"י
 ואשמעין הכתוב רבותא דאע"פ שישמע גם אבי'
 ביום זה מהנדר וימחה בה והארום יחריש לה לא
 תעלה על דעתך דשתיקתו כהודאה לדברי האב
 שמוחה בה דמ"א ולא הוי שתיקת הארום קיום
 להנדר קמ"ל וזה והחריש לה ביום שמעו שהוא
 ישוק לה ביום ששמע אבי' מואת ומיחה בה והוא
 שמע מחמת האב לא תימא דשתיקתו כהודאה

נחמה דמיא לדברי האב' שמונה זה. ויהי
הנדר קמיל דאפילו שתיקה כזו הוי קיום להנדר
ולפי' קאי ביום ששמו על שמינת אבי' ומיהא זה.
ולרמו גם זה כחוב ביום ששמו קודם והחריש
לה ודוק:
בסיף פרש' נדרים אלה החוקים אשר לזה ד'
אח' משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנעוריו
בית אבי'. יש לדקדק מה דהקדים בין איש לאשתו
והדר בין אב לבתו ובסדר הפרשה הקדים בין
אב לבתו ואח"כ בין איש לאשתו. וגיל דלפי פשט
הכתוב לא קאי ואח' היו הכי' לאיש על ארוסה
רק על נשואה ומה דכתיב ואם בית אישה נדרה
וגו' מיירי שהחריש לה בעלה ומה דהרבותא דאין
אבי' יכול להפד דכיון דנישאת חין לאבי' רשות
בה דזה הפירוש מבואר בתרגום יב"ט ע"ש ולפי'
לריבוי אנו לומר. דלפי' דארוסה אבי' ובעלה
מפירין נדריו. מן בין איש לאשתו בין אב לבתו
כמבואר בנדרים (סח ע"א) דבי ר' ישמעאל הגא'
בין איש לאשתו בין אב לבתו מבין לנערה
המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריו עיין בהמפרש
וברין מסיכא יליף לה ולפי' אפשר לומר דיליף
לה מוכתיב מקודם בין איש לאשתו ואח"כ בין
אב לבתו שלא כסדר הכתוב מקודם להורות
דבארוסה הכתוב מנדר שהחריש בין איש לאשתו יש
לאבי' עוד רשות בה להפד נדריו ובנשואה אי
אפשר להוקמי דכיון שנישאת חין לאבי' רשות בה
ואוקמינן קרא בארוסה והיא נערה דיש לאבי'
רשות בה וזהו שמסיים הקרא בנעוריו בית אבי'
שנעורות היא עוד ברשות אבי' הפילו כשנשאתה
ואח' הי' כחוב מקודם בין אב לבתו בנעוריו בית
אבי' ואח"כ בין איש לאשתו לא הוה אפשר למילף
דארוסה אבי' ובעלה מפירין נדריו כמובן ודוק:
לכ פסוק י. ויחד' אף ד' ביום ההוא וישב
לאמר. נראה לי לדקדק דתיבות ביום ההוא נראה
כמיותרות וגיל דבא' לרמו דדוקא ביום ההוא חרה
אף ד' אב' אח"כ לא חרה הפילו הכעס שהגיל
לכעוס בכל יום כמבואר בברכות (ו ע"א) מאי
למען דעת לדקות ד' ח'ר' אלעזר אמר להן הקב"ה
לישראל דעו כמה לדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי
במי בלעם הרשע שאלמלי כעסתי לא נשתיר
וכו' ע"ש:

מבואר בפנהדרין (כח) ובש"ע דהרי קראו הקנאי
ומשום דכבנו חוה לכל מילי הפילו לענין עדות
דפסוקין להעיד זה לזה. ומלשון הש"ע בהר"מ
סי' לג' סעיף ח' האיש עם אשתו הוא רהשון
בראשון ולפיכך אינו מעיד לא לבנה כו' ופירש
הש"ע כיון שמתחבבים ראשון בראשון לפיכך הוא
פסול לבנה אבל לבן בנה או לבן בנה הוא כשר
משום דהוין עמו שלישי בראשון שהן כבדים לדעת
הרמב"ם ע"ש ודעת הפ"ו הוא דפסול ולדבריו
דהפסול מרומן בחורה ולאו משום קורבא דאשתו
הוא הסבירא נוסח יומא לדעת הפ"ו דגם לבן בנה
הוא פסול כמו בקורבא דחולדה ולפי' מרומן
באורייתא קורבא דחיתון וליכא מידי דלא רמיזא
באורייתא:

שם בפסוק כג. ואם לא תעשון כן הנה מעלתם
לר' ודעו מעלתכם אשר תמלא אהבה. לא ידענא
בפשטות פירושא ודעו מעלתכם אשר תמלא אהבה
וחלי' אפשר לפרש עבור דמלינו בסוטה (כ) דפעמים
הזכות הולה אחר להם שלא יעלה על דעתם
שיתלה להם בזכות כי יגרמו חילול השם גדול
שיגלו אח' לב בני' מעבור לארץ ישראל ועבור
זה יענשו מיד ולא יהי' העונש על בנייהם כדכתיב
ביתרו פוקד עון אבות על בנים כי אין מקיפין
בחילול השם חלא גפרעין מיד כמבואר בסוף פ"ק
דקידושין וזהו אשר תמלא אהבה ולא אח' בניכם
ולפי' מרומן בחורה דהין מקיפין בחילול השם
והכל רמיז בקרא:

פ' מסעי בפסוק ג. ויסעו מרעמסס בחודש
הראשון בחמשה עשר יום לחודש הראשון וגו' גיל
לדקדק דבחודש הראשון קמא נראה כמיותר דהי'
די לכחוב ויסעו מרעמסס בחמשה עשר יום לחודש
הראשון ואפ"ל דבא' לרמו בזה דעת ר"ע בהוריות
(ד ע"א) דהחזיק בדרך הוי כהלך למדינת הים
דכיון דערוך הוא לא הי' אפשר לו שיטעם שמדו
בהן והוי כחולה בבית דין ופטור לגמרי ע"ש
וברשת קרבן פסח נאמרה להם בראש חודש
כמבואר בפסחים (ו ע"ב) בתוס' ד"ה מומאי דברים
ירחא קאי ע"ש דאמירת משה לישראל הוה בריש
ירחא. וכן פירש' בחומש דברו אל כל עדת ישראל
לאמר בעשור לחודש. דברו היום בריש שיקחוהו
בעשור לחודש. הרי דהאמירה לישראל הי' בריש
ובפרשה זו נאמרה להם זמן מוגבל ליליאחס שביום
ע"ו בניסן ילאו והוי החזיק בדרך דהרי היו
מחשבים אודות נביעתם והיו טרודים גם בזה אבל
כל זמן שלא אמרו להם זמן מוגבל ליליאחס אפי'
שאמרו להם שילאו ממלרים לא היו טרודים כלל
בזה כמובן וזהו מרמו הקרא ויסעו מרעמסס בחודש
הראשון דבראש חודש ניסן נחשב כאילו נסעו

ממות לכ פסוק יב. בפתו כלב בן יפונה הקנאי
ויהסע בן נון וגו' וברש"י הקנאי. חורגו של קנו
הי' והוא מנמרא (סוטה יא ע"ב). ובתמורה (טו
ע"א) ודקדקנו דלאיזה נורך סיפרה התורה שהי'
טרנו של קנו ואיזה לימוד נמך מזה וגיל דבא'
ללמד בזה דבר הלכה דחורגו הוא כבנו ופסול
להעיד לבעל אמו וכן בעל אמו פסול להעיד לו

היתה מקודם וכן ליוו מלאכת המשכן היתה קודם
מימי סנהדרין דברי למחרת יובל"פ החילו מוכן
בגדנות המשכן כמבואר ברש"י נשא לא פסוק י
וקצון הנדבות היא החלפת עש"י ומימי הדיוני
ה' איזה זמן אחר מחרת יובל"פ כדמוכח מקרה
אבל קבלת התורה ללא חשיב ברישא ל"ע. ומ"ה
זה לא מלאמי בשום מקום רק בספרי פרשה זו
ושם כתוב קבלת התורה מקודם ומלוא ליישג
דברי רש"י:

(א) וברוך אנכי הערנו בשע"ה (ח"ט ק"א סי'
ג בהערה א) שהעיר כ"ח דבערכין משמע דטריפה
יש לו חיות יותר מגוסס ובסנהדרין (עח) מבואר
דגוסס יש לו חיות יותר מטרפה ע"ש. הנה
לדעתי לא דמי כלל דלענין ערכין דחליא בהעמדה
והערכה אין לגוסס ערך כמבואר שם בדף יד
ועוד דכל שאינו בהעמדה אינו בהערכה וממילא
טריפה דישנו בהעמדה ישנו בערכין אבל לענין
הריגה דכורג את הטריפה פטור דברי גברא
קטילא קטיל וגוסס אע"ג דכופו למות דרוב
גוססין למיתה כ"ז בהאי שטחא הוא חי עדיין
ואינו גברא קטילא ודוק כי קלרנו ולפלא על
הגאון מדווינבסק כ"י שלא הריגה בזה:

(ב) שם סי' ד מה שמירין כ"ח קושים החשו
זכר יחודה בסמירת דברי הרמב"ם שפסק י' מהלכות
שבועות פסק דאין שבועות הטעות בפסולי עדות
דרבנן ובפ"ד מהלכות כוכה פסק דהכוכה כשירה
ולא אמרינן כיון דאין עולין עלי' מדרבנן אינה
ראוי' לשבעה ומחלק בין איסור בגופו לאיסור
בזמן ע"ש לא ידעתי למה הביא ממרחק לחמו
הרי מבואר כן בט"ז א"ח סימן לב ס"ק ח"י
דהפילו בשבת דאינו ראוי לגרור האות הדבוק מ"מ
לא נקרא ס"ח פסולה בשביל זה ומקרי ראוי
לביולה כיון שמעיקר דין ס"ח יש תקנה רק דאיסור
שבת רביע עלי' ע"ש הרי דאיסור שהוא מחמת
הזמן קיל וכן מחלק ה"ט' בחו"מ סימן כח
לענין אי עבד לא מהני אי האיסור בענין מלד
עלמו אי האיסור מלד שהיוס גורם כגון במוכר
בשבת ע"ש. ועוד בהרבה מקומות חמלא ד"ש
חילוק בין איסור בעלם לאיסור מחמת הזמן כידוע
הספרים שהביא אינם ח"י ואולי הביאו מזה:

וארשא.

חנך העניך דוד גרינגלאס

אברהם לענטשנא

והחזיקו בדרך והיו כנסעו משם בראש חודש
כדעת ר"ע דהחזיק בדרך היו כהלך בדרך וליכא
מירי דלא רמיזא באורייהא:

בפרשת פרי מקלט כתיב בפסוק טז ואם בכלי
ברזל הכהו ובפסוק יח או בכלי עץ יד אשר
ימות בו הכהו. הזכיר הכתוב כלי ואלו בפסוק
י' כתיב ואם באבן יד אשר ימות בה הכהו לא
הזכיר הכתוב כלי. כן כ"ל לדקדק ואין הספרי מחיי
כעת לראות אם מדקדק בזה. וכ"ל דבא הכתוב
לרמוז בזה מה דאיתא במס' כלים (פ"י מ"א)
ועוד בכמה דוכתי דכלי גללים וכלי אבנים וכלי
אדמה אין מקבלין שום טומאה שנעולם ועבור זה
לא הזכיר באבן כלי דאין דיו כללי לענין קבלת
טומאה ואע"ג דלענין מקוה חשיבי כלים לפסול
את המקוה כמבואר בריש פ"ד דמקואות כ"ז
עבור דרליחה הוא ענין טומאה כדכתיב בסוף הפרשה
ולא הטמא את הארץ וגו' לא הזכיר הכתוב כלי
גבי אבן עבור דלענין טומאה אין לו דין כלי ככ"ל:
דברים בפסוק ג ויהי בארבעים שנה בעשתי
עשר חודש באתר לחודש דבר משה אל בני ככל
אשר לוח ד' אותו אליהם. ויש לדקדק על הלשון
ככל בכ"ף הדמיון. וכ"ל ליישב ע"פ דברי רש"י
בפ' ד' מיתות (דף כ"ו ע"ב) ד"ה כאשר לוח ד'
אלקין. כתיב בדברות האחרונות גבי שבת וכיבוד
הב ואם והיכן לוח הא ליכא למימר דמשה היו
אמר להו בערבות מואב כאשר לוח בסיני דמשה
לאו מאליו ה"י שונה להם משנה הורה ומזהירם על
מיתות' הלא כמו שקבלה הוא וה"י חוזר ומגיד
להם וכל מה שכתוב בדברות האחרונות ה"י כתוב
בדומות וכן שמע בסיני עכ"ל ואם ה"י כתוב כל
אשר לוח ד' אותו אליהם ה"י אפשר לומר דמשה
מעלמו ה"י שונה להם מה שליוה ד' אותו בסיני
אבל לא שמע לשון זה בסיני לכן כתוב ככל להורות
דלשון זה ממש ג"כ שמע בסיני ומשנה הורה נאמר
גם כן בסיני. וזה מוכח מכ"ף הדמיון וליכא
מירי דלא רמיזא באורייהא. וכן במלאכת המשכן
בפ' פקודי ל"ט פסוק ל"ב כתיב ככל אשר לוח
ד' שזה מורה על הסיווי גמור;

שם ברש"י פסוק ו רב לכם שבת בהר הזה. ויש מ"א
הרבה גדולה לכם ושכר על ישיבהכם בהר הזה
עשייתם משכן מורה וכלים קבלתם הורה מניחם
לכם סנהדרין שרי אלפים ושרי מאות. ולא ידעתי
למה לא כתב רש"י קבלת התורה ברישא דבשלמא
טעמיה משכן ומימי סנהדרין לא הקשה דמבשר
הקרא משמע דמימי סנהדרין ה"י קודם לכולם
וברש"י יתרו פסוק יג מבואר דפרשת מימי